nou veniţi, uşor detectabili "după vorbă, după port", ei sunt trataţi cu aceeaşi amabilitate. Vorbind cu oamenii, sau citind presa, este aproape imposibil să detectezi acte de discriminare.

Desigur, majoritatea lor au o condiţie modestă, observându-se chiar o "specializare" după ţara de baştină. În majoritatea magazinelor de electronică dai peste indieni, pe când cele de alimente sunt preponderent ţinute de pakistanezi. Cei mai mulţi oameni de culoare îi vezi în reţeaua de transport. E drept că, în "lumea bună", proporţia străinilor scade brusc. Totuşi, ar fi greu de spus că la mijloc ar fi vreo altă formă de discriminare decât una socio-economică, ce se aplică în egală măsură asiaticilor ca şi, să zicem, englezilor get-beget din mediile mai puţin înstărite.

Rezistenţa anti-hamburger

Poate mai mult decât alte state occidentale, Marea Britanie a reuşit să se ferească de invazia "fast-food-ului" american. Desigur, nu există stradă mai importantă pe care să nu dai de hamburger şi pizza. Dar abundenţa de restaurante micuţe, deseori cu doar trei-patru măsuţe şi majoritatea cu specific a reuşit să contrabalanseze stereotipia, importată de pe noul continent. Desigur, restaurantele adevărate, cu pretenţii, au preţuri exorbitante, dar cârciumioarele sunt accesibile oricui şi, deseori, aici poţi mânca mai bine decât în localurile scumpe. Şi, apoi, un rol deosebit în rezistenţa la americanizarea lunch-ului îl are preferinţa britanicilor pentru sandwich-uri. Frumos sigilate, în cutiuţe transparente, triunghiulare, acestea au o varietate uluitoare, satisfăcând toate gusturile. Pe lângă ele, salatele, deseori accesibile, pe stil bufet (adică îţi iei o farfurie şi o umpli cu proporţia dorită de verdeţuri, zarzavaturi, legume, fructe, ouă, maioneză, sosuri etc.) aminteşte că trăim, totuşi, în epoca regimurilor alimentare.

Pub-ul - un exerciţiu de democraţie

Dar tradiţia localurilor britanice se manifestă cel mai bine în pub-uri. Special concepute pentru a trezi nostalgii, dar şi de a oferi o atmosferă aparte, multe dintre acestea îşi măsoară vechimea - nu numai a clădirii, ci şi a mobilierului - în secole. Oricum, sunt nelipsite gravurile vechi sau obiectele cu o poveste a lor, savant şi discret aranjate pentru a crea o ambianţă tihnită. Ambianţa din care, deseori, fac parte şi rafturi de cărţi...

Berea este aici, desigur, la loc de cinste, deseori neagră, dar nu lipsesc nici celelalte băuturi, toate câte există pe lumea asta. În mod ciudat, vinurile se bucură de un mare respect şi nu se mai ştie dacă aşa a fost dintotdeauna sau liberalizarea comerţului prin integrarea europeană a deschis gusturile pentru îmbătătoarele licori franceze. Oricum, se bea în liniştе, se poartă conversaţii în surdină, se joacă biliard, muzica susură din difuzoare şi trebuie să ai noroc să vezi pe cineva că s-a "ameţit" puţin. Gazdele (acest cuvânt ţi-l inspiră atitudinea celor ce te servesc) sunt prietenoase şi săritoare, fără slugărnicie, ştiind bine că de felul în care reuşesc să te cucerească depinde rentabilitatea localului. Aşa încât, de cum intri, te simţi de parcă ai fi "de-al casei".

Momentul culminant al delectării cu atmosfera britanică survine spre sfârşitul programului, pentru că trebuie ştiut că, datorită unei legi cu vechime de secole, pub-urile trebuie să fie cu obloanele trase la orele 23,30, cu exactitate, probabil înaintea deja de mult inexistentului rond de noapte al paznicilor. La unsprezece fără un sfert, nelipsitul clopot anunţă că se pot da ultimile comnezi. La unsprezece fix, tot el vesteşte închiderea barului, dar lumea continuă să stea liniştită la măsuţe, pe canapelele comode pentru că abia bătaia de clopot de la unsprezece şi un sfert înseamnă închiderea localului. Abia atunci, lumea se ridică liniştită, fără grabă, şi pleacă, rând pe rând, nimeni nelipsindu-se de plăcerea de a le saluta pe gazde. Iar în cele 5 minute care mai rămân, acestea termină de aranjat localul, ce şi aşa deja luceşte de curăţenie, închid totul şi sting luminile.

Tot spre sfârşitul programului, dacă te afli într-un cartier mai acătării, se întâmplă un fenomen aparte. La ora la care se iese de la unele spectacole sau recepţii, localul este câteodată invadat de lumea cea mai bună. Îţi este dat atunci să asişti la scene uimitoare: bărbaţi cu ace de cravată cu briliante ce valorează cât o maşină de lux, ciocnesc halbele de bere Stout sau Guiness (cea preferată de muncitorul britanic), cu cupele de cristal umplute cu şampanie de clasă, din mâinile pline de bijuterii ale câte unei doamne ce aduce cu regina; tineri în ţinută strictă, care se vede că au câştigat deja bani cât să trăiască de pe urma lor câteva generaţii, încing o partidă de biliard cu hipioţii în jeanşi; pardesie care costă mai mult decât toată băutura din bar, nemaigăsindu-şi locul pe cuiere, sunt puse nonşalant pe un colţ de tejghea; bătrânii conversează cu interes şi bună dispoziţie cu tinerii, asiaticii cu albii, bogaţii cu săracii, se râde, se exclamă şi nimeni nu are tabù-uri. Apoi, fiecare se supune clopotului tradiţional şi pleacă spre casă, care în Jaguar sau Porsche, care pe jos, dar toţi cu satisfacţia de a fi petrecut o seară excelentă, alături de semenii lor.

Special

LUMEA

Dragomir HOROMNEA

CĂLĂUZA
Omul de la miezul nopţii

Dreptul la circulaţie... pe calea strâmbă

Pe fondul dezagregării fostului sistem comunist, în ultimii ani a luat amploare fenomenul imigraţionist, ce antrenează un număr sporit de cetăţeni din diverse state, cu precădere din aşa-numita lume "a treia", în exodul către mult-râvnitul rai occidental. Majoritatea covârşitoare a acestor oameni, aflaţi în căutarea altor orizonturi ale existenţei, recurg la modalităţi ilegale, de pătrundere într-o ţară sau alta, ocolind premeditat sistemul vizelor şi, deci, implicit controlul corespunzător pe care îl impun multe state prin propria legislaţie. De altfel, însuşi sistemul respectiv este nu odată restrictiv, vizându-se, între altele, o autoprotecţie naţională, fapt ce poate explica predilecţia imigranţilor pentru trecerile frauduloase dintr-o parte în alta a lumii. Mulţi cetăţeni din ţări afro-asiatice, de pildă, optează din 1989 încoace pentru tranzitarea fostului teritoriu sovietic şi est-european, fie în grupuri fie individual, de regulă pe ruta Moscova-Kiev- Chişinău, încercând apoi să pătrundă fraudulos în România spre a ieşi tot fraudulos prin vestul ţării. E drept că, nu o dată, se mai întâmplă ca imigranţii să intre şi legal, cu paşapoarte şi vize, invocând interese de afaceri sau alte motive ale prezenţei lor în zona noastră, ascunzându-şi însă scopul final.

Este inutil să mai detaliem nuanţele suprasaturaţiei cu imigranţi ai Europei occidentale, inclusiv consecinţele de ordin economico-social şi, nu în ultimul rând politico-diplomatic, cu care se confruntă guvernele din acest spaţiu, al unei "făgăduinţi" aflată, iată, destul de departe de speranţele celor mai mulţi dintre cei ce se străduiesc să se apropie de ea. În acest context, merită consemnat faptul că, la diverse niveluri, se insistă pentru o conlucrare internaţională privind cel puţin controlul acestui fenomen care dă o particularitate mai degrabă cenuşie sfârşitului de secol. Între altele, este de menţionat Conferinţa ministerială pentru prevenirea emigrării necontrolate dinspre şi prin Europa Centrală şi Răsăriteană, întrunită la Berlin, în octombrie 1991, precum şi reuniunea grupului de proiect constituit în acest sens care a avut loc în septembrie 1992, la Madrid. Între timp, mass-media a mai consemnat în treacăt şi alte reuniuni oficiale aflate sub acelaşi semn, precum şi declaraţii la obiect ale unor importanţi factori guvernamentali din diverse ţări. Nu lipsite de interes par, în acest context, sugestiile potrivit cărora ţările considerate "de tranzit" de către valurile de imigranţi să-şi închidă pentru ei frontierele.

Să nu uităm, însă, un lucru: dreptul la circulaţie nu e obstrucţionat, nici la noi, nici mai departe, când se folosesc căile legale, precizate explicit de legislaţia unuia sau altuia dintre state. O subliniere formulată oficial în Occident: emigrarea şi imigrarea ilegală constituie o ameninţare la securitatea şi stabilitatea publică, ea contribuind la creşterea criminalităţii şi a angajamentelor clandestine şi ilegale, ceea ce impune condamnarea organizării şi operării de reţele internaţionale de emigrare ilegală, considerată "o formă particulară de criminalitate organizată".

Grupul de la Madrid, de pildă, a subliniat responsabilitatea tuturor ţărilor de a o controla, preveni şi de bună seamă stopa. Este greu de crezut că nu se conlucrează deja pentru punerea în pactică a acestui deziderat. De altfel, vom reveni cu alt prilej asupra acestei probleme.

România - placă turnantă a imigrării clandestine?

Date furnizate oficial, mai mult sau mai puţin sistematic, nu fac nici un secret din faptul că una dintre principalele direcţii de tranzitare a imigranţilor afro-asiatici către Vest include şi România. La un moment dat, se aprecia că la sfârşitul lui 1991 şi în prima parte a lui 1992 numărul străinilor care intraseră legal în ţară dar încă nu ieşiseră, depăşise 30 000. Adăpostiţi ilegal la diverse adrese, în aşteptarea momentului propice pentru continuarea drumului şi lipsiţi de mijloace de existenţă, ei reprezentau un real pericol social, inutil de explicat în detaliu. Evident, acestora li se adăugau şi "eşaloanele", mult mai greu de evaluat ale celor pătrunşi fraudulos pe teritoriul naţional, deci printre punctele legale de control. O precizare: odată cu accentuarea stabilităţii interne, cu umplerea explicabilului vid legislativ şi, implict, cu intrarea din ce în ce mai fermă în atribuţii a organelor Ministerului de Interne şi a altor structuri ale statului, numărul acestor categorii de cetăţeni străini s-a diminuat considerabil. Prin acţiuni eficiente ale poliţiei mai multe sute de străini fără forme legale au fost depistaţi numai în cursul verii acestui an, îndeosebi la Bucureşti şi în judeţele Cluj, Constanţa, Iaşi, Dolj şi Timiş. O mare parte au fost expulzaţi către ţările de origine, între care Bangladesh, India, Sri Lanka şi Pakistan. În august s-a făcut cunoscut că doar pe parcursul câtorva luni din acest an, au fost întorşi de la graniţă peste 15 000 de străini care au încercat să pătrundă fraudulos sau fără documente şi vize legale de tranzit. Desigur, acţiunea se află şi în prezent în derulare.

În ceea ce îi priveşte, avându-se în vedere segmentul lor specific de responsabilitate - deci graniţa, în afara punctelor de control - grănicerii vin cu o importantă "cotă parte" la acţiunea de descurajare a imigraţiei ilegale. În anul 1992, unităţile de grăniceri, împreună cu organele cu care cooperează, au reţinut şi sancţionat 9 774 de infractori şi contravenienţi la trecerea frauduloasă a frontierei, 8 480 dintre aceştia având sensul de trecere din România şi 1 294 cu sensul în România. Cifrele pot fi considerate semnificative dacă se are în vedere că, în 1991, numărul acestui gen de persoane reţinute a fost cu aproximativ 30% mai mare: 14 083. Se apreciază că această scădere este o consecinţă firească atât a efectului descurajant pentru infractori, al intrării în vigoare în iulie 1992 a Legii 56 privind frontiera de stat a României, cât şi a măsurilor de îmbunătăţire a organizării şi de perfecţionare a activităţii specifice, care au fost aplicate la toate eşaloanele trupelor de grăniceri. Nu mai puţin de 7 364 dintre respectivii contravenienţi ai anului 1992

s-au dovedit a fi cetăţeni străini, provenind din peste 60 de state. Cei mai mulţi din Trucia (3 978), Sri Lanka (678), Bangladesh (662), Pakistan (475), India (302), China (255).

În privinţa anului 1993, este de consemnat diminuarea în continuare a numărului contravenienţilor, inclusiv a celor străini, întrezărindu-se astfel şi sub acest aspect, intrarea într-o deplină formalitate a zonei de frontieră. În primele nouă luni ale anului, au fost descoperiţi 1 242 de cetăţeni străini care au încercat să treacă ilegal frontiera. Demn de atenţie este, de asemenea, încă un element: în afara celor descoperiţi în dispozitivele de pază, există şi persoane care au fost reţinute şi înapoiate de grănicerii vecini, potrivit măsurilor reciproce de cooperare. Alţi cetăţeni străini, care au trecut frauduios frontiera de stat, au fost descoperiţi, în diverse locuri, de organe ale poliţiei, o bună parte din cazuri fiind date publicităţii. Ele au fost soluţionate, de la caz la caz, fie de justiţie, fie prin expulzări, în temeiul prevederilor actelor normative interne şi internaţionale. Fenomenul imigraţionist clandestin continuă însă să reprezinte o problemă şi, fără îndoială, o preocupare de prim ordin a celor chemaţi să-l aibă sub control, spre a-i anihila.

Un pion cu funcţie de cal şi de nebun

Tranzitarea clandestină a unei ţări de către persoane care nici pe departe nu-i cunosc limba şi nici configuraţia teritoriului sau obiceiurile, implică, de bună seamă, dificultăţi majore. De aceea s-a impus, în această lume bulversată, necesitatea găsirii unor călăuze. De fapt, ce este o călăuză? Un cetăţean al ţării tranzitate, care, lipsit de scrupule, avid de un câştig important şi imediat, încalcă cu bună ştiinţă legile propriului stat, punându-se în slujba altor interese decât cele naţionale. De regulă, călăuzele sunt din zona de frontieră. Au două, trei sau chiar mai multe feţe şi legături cu persoane de acelaşi gen, aflate de o parte şi de alta a graniţei. Acţionează în aproape toate cazurile sub acoperirea nopţii, ziua având preocupări onorabile. În transportul clienţilor se slujesc de orice tip de maşină, de remorci de tractor, sau de camere de cauciuc pentru traversarea, bunăoară, a Prutului. Cunosc bine locurile şi, deseori, au contacte directe sau prin alţi intermediari cu "verigi" din adâncimea teritoriului, reprezentând transportatori pe etape (de cele mai multe ori şoferi angajaţi la diverse societăţi comerciale) şi gazde clandestine, pe filiere înlănţuite până la ieşirea din ţară. Fiecare component al reţelei îşi ia tainul, deloc neglijabil, din buzunarul şi aşa rupt al imigrantului. Este deja cunoscut că un imigrant, după ce îşi vinde întreaga agoniseală de o viaţă, sperând într-o refacere economică grabnică, în altă zare a lumii, ajunge să plătească tot câştigul călăuzelor şi capilor de reţea, rămânând, în cele din urmă, fără nici o resursă de existenţă. Pentru o trecere prin "vămile" ilegale, de pildă, unui indian sau unui srilankez i se pretind, în total, 10 000 de dolari sau chiar 20 000, potrivit popriilor declaraţii, în funcţie de setea celor implicaţi în organizarea şi efectuarea traficului.

Aşadar, aceasta este călauza. Cineva o mai caracteriza, însă, şi într-un alt fel: de-a lungul unei reţele a traficului ilegal de imigranţi, călăuza mai poate fi privită şi ca un pion cu funcţie de cal şi de nebun. Comparaţie plastică, desigur, care îmbracă evident nu doar nuanţe din perimetrul jocului de şah.

Reţineri, cercetări, eliberări, scârţâieli subiective

Un caz. Postul de grăniceri Şiviţa, la limita de est a ţării. În zorii zilei de 14 august a.c., sergentul Ion Hoţu a descoperit în zonă o pârtie de urme. Bogată. Operativ, comandantul a decis organizarea unei ample acţiuni tactice, cuprinzând zona adiacentă lacului Brateş, precum şi cea a satelor Vânători, Tulucești şi Folteşti. S-au luat măsuri de conservare a urmelor. În acelaşi timp, au fost informate inspectoratele de poliţie din judeţele Galaţi, Brăila, Ialomiţa şi Buzău, deci pe direcţiile posibile ale înaintării grupului de infractori. Căci, firește, un grup masiv părea să fi trecut.

Ora 7 dimineaţa. La aproximativ doi kilometri spre interior, nişte cetăţeni din Tulucești, aflaţi la muncă pe ogor, descoperă pitite în lanul de porumb nu mai puţin de 30 de persoane de culoare. Localnicii se pregătesc să-i anunţe pe grăniceri. Apare din senin un alt localnic, P.M., salariat la staţia de pompare din zonă, care susţine că el îi descoperise mai întâi pe intruşi şi tocmai de aceea îi va duce personal la postul de grăniceri. Se apropie deja o autoizotermă albastră, cu număr de Galaţi. P.M. discută cu şoferul, infractorii sunt urcaţi în maşină, claie peste grămadă, autovehiculul se pune în mişcare şi dispare de-a latul câmpului. P.M. rămâne pe loc. Maşina... nu mai ajunge la grăniceri.

Ulterior, P.M. este reţinut pentru cercetări. Urmează zile şi nopţi de muncă intensă pentru depistarea grupului. Conlucrarea strânsă între poliţie şi grăniceri, cu coordonare specializată din partea unui grup de ofiţeri de la marea unitate de grăniceri din Iaşi. Se descoperă că maşina albastră are numărul radiat din circulaţie. Se ajunge la alt număr de înmatriculare, al încă unui autovehicul care i-a preluat, pe parcurs, pe infractori. Între timp se vorbeşte că grupul de asiatici ar fi ajuns deja la Bucureşti, fiind transporţi de către un anume B., originar din acelaşi sat, Tulucești. Intră pe fază şi poliţiştii bucureşteni. Se mai vorbeşte că străinii ar fi fost predaţi în capitală unui cetăţean turc, rezident în România, căruia i se află şi numărul de telefon. Complicele P.M. începe să vorbească. Nu mult. Afirmă că a fost contactat de o călăuză din Republica Moldova, care i-a propus să intre în afacere contra cost. Dă nume. Mai este convocat la Parchetul din Galaţi şi cetăţeanul român V.A. Cercetările se extind şi asupra altor suspecţi. Unii încearcă să găsească alibiuri. Începe să fie căutat de autorităţi cetăţeanul G.N., presupus a fi implicat adânc în infracţiune. De asemenea, A.L. Ambii din Tulucești. G.N. declară că împreună cu P.M. a mai contribuit la trecerea frauduloasă a frontierei de stat a încă cel puţin unui grup, în acest an. Sunt descoperiţi şi alţi complici, fie călăuze, fie transportatori. Între ei, S.C., domiciliat în Galaţi, despre care se află că a mai participat la acţiunea de trecere frauduloasă din Republica Moldova în România a unui grup de 22 afro-asiatici, în noaptea de 4-5 mai a.c., pe care i-a transportat cu microbuzul propriu de la Galaţi la Bucureşti, primind în schimb 500 de dolari. Se adună şi alte detalii. Sunt aflate numele unor călăuze din Republica Moldova. Li se notează adresele şi semnalmentele. Se acţionează neîntrerupt. O avocată, consăteancă cu unul dintre primii suspecţi, se oferă să-i apere. Încep să se tragă şfori avocăţeşti pentru încurcarea iţelor. Între timp, la Iaşi, se organizează o confruntare între membrii unui grup de străini reţinuţi cu câtva timp în urmă şi unii dintre cetăţenii români suspectaţi de complicitate în trecerea lor. Se emit mandate de reţinere pentru cei vizaţi direct. Organe judiciare instrumentează cazul din diverse unghiuri, adâncind şi nuanţând concluziile. Dar... o "mutare" neaşteptată pe tabla de şah: un jurist dispune eliberarea pe "încredere" a suspecţilor, urmând a fi cercetaţi în stare de libertate, dat fiind că... fapta acestora n-ar reprezenta totuşi un pericol social major. Grănicerii angrenaţi în caz nu-şi ascund deziluzia. Nici poliţiştii. Largheţea cu care se mai practică eliberările în timpul anchetei, în acest nou drum al societăţii româneşti, dă apă la moară interpretărilor. Poate vom mai învăţa să discernem, sunt de părere unii. Dar timpul trece şi, iată, cazul încă nu a fost finalizat.

Foto: C. SIMIONESCU

AFRICA DE SUD

Un gigant continental

Evoluţiile politice, marcate de perpetua confruntare din raporturile celor două comunităţi - cea albă, minoritară, şi cea a populaţiei de culoare, majoritară - fac, uneori, să se uite un element esenţial - că Africa de Sud este, de departe, ţara africană cu cea mai înaltă rată de dezvoltare, un veritabil gigant la scară continentală.

În sudul Africii - regiune ce include 12 state, cu o populaţie de circa 100 milioane locuitori, pe o suprafaţă egală vestului Europei - Africa de Sud deţine primul loc. Îi revin 80 la sută din produsul naţional brut al întregii zone şi 20 la sută din PNB-ul continental. De asemenea, deşi se întinde pe doar 4 la sută din suprafaţa continentului african şi reprezintă numai 6,5 procente din populaţia acestuia, furnizează 40 la sută din producţia industrială, 45 la sută din cea minieră, 66 la sută din întregul consum de oţel şi energie electrică, 45 la sută din vehiculele cu motor, 37 la sută din întreaga reţea de telefoane, jumătate din reţeua de căi ferate şi trei sferturi din căile ferate electrificate. Are o rată de alfabetizare a populaţiei mai mare o dată şi jumătate decât ţări precum Kenya sau Nigeria.

Au contribuit la această situaţie atât bogăţiile importante de care dispune Africa de Sud, cât şi modul lor de gestionare. Este, astfel, una din cele mai mari tezaure minerale ale lumii, revenindu-i cele mai importante rezerve cunoscute de aur, crom, platină, vanadiu, mangan, ca şi substanţiale depozite de cărbune, uraniu, diamante, antimoniu, asbest, nichel, fosfat. Furnizează 35 la sută din totalul producţiei mondiale de aur!

Importanţa strategică se adaugă celei conferite de bogăţia resurselor, căci Africa de Sud controlează cea mai importantă cale maritimă dintre Est şi Vest, respectiv, pe care o străbat majoritatea transporturilor petroliere, aprovizionând Occidentul. Din aceste motive şi pentru multe altele, Africa de Sud, dincolo de incertitudinile şi meandrele evoluţiilor sale, reprezintă o ţară fascinantă!

I. IONESCU

SEMNAL

Victor CIOBANU

Riscul asumat al artistului

Marele dezavantaj al unui artist - în raport cu restul semenilor săi - este că, oricât de criptică, opera sa sfârşeşte prin a-i dezvălui meandrele sufletului.

Acestui risc i s-a expus Victor Ciobanu - colegul şi, ne place să credem, prietenul nostru - prin Expoziţia personală, deschisă la Galeriile 3/4 de la Teatrul Naţional. Expresionist declarat şi dovedit prin lucrările expuse în întreaga sa carieră, prin aceleaşi lucrări, Victor Ciobanu ridică acum serioase semne de întrebare celor ce nu-l cunosc îndeajuns, celor dispuşi să creadă că jovialitatea, chiar exuberanţa afişate de om se confundă cu cea a artistului. Dimpotrivă, "meditaţiile" pe şevalet ale pictorului sunt, evident, rezultate din zbateri sufleteşti şi căutări ale modalităţilor adecvate, de înfruntarea unui univers ostil, cenuşiu şi întunecat, contorsionat şi ambiguu, cum este, de fapt, lumea contemporană.

Că nespecialişti, tot ceea ce putem spune e că pictorul Victor Ciobanu reuşeşte acest lucru. În ce măsură, însă, reuşita artistică îi conferă şi confortul sufletesc afişat, rămâne o enigmă...

planeta tranziţiei

Informaţie şi provocaţie...

În timpul trântei - transmisă în direct - între Elţin şi parlamentarii dogmatici, la Moscova a circulat asiduu informaţia că formaţiuni ale batalionului "Dnestr" din Tiraspol au acordat un ajutor entuziast apărătorilor Casei Albe. După încheierea balamucului, preşedintele Rusiei a închis robinetul de ajutoare, credite şi altele asemenea, în direcţia "republicii nistrene". În felul acesta Moscova confirma că secesioniştii nistreni, în frunte cu Vadim Şevţov (ministru de interne şi fost satrap KGB în Letonia), nu merită decoraţii (precum minstrul rus al apărării), ci palme. Îngheţarea disciplinară a legăturilor cu liliputana "zonă roşie" a creat frisoane la Tiraspol, adânci păreri de rău şi lacrimi politice retroactive. Vicepreşedintele Alexandru Caraman nu s-a sfiint să declare că nimic nu e adevărat în legătură cu mercenarii din cadrul batalionului amintit şi că totul e o "provocaţie". Vorba noastră: "aiureală de tătar chior".

Frontiera de cauciuc

Odată cu năruirea Zidului Berlinului, blindajul dintre cele două sfere de influenţă s-a moleşit şi, cu puţin noroc, e pe cale să dispară. Ţările scufundate în tranziţie se deplasează, pe rând, spre vest, printr-o integrare etapizată dar continuă. După dilatarea Consiliului Europei şi înainte de extinderea CEE (la graniţa căreia fac anticameră state cu o democraţie de mult consolidată), NATO este organismul cel mai disputat. Un adevărat sindrom bântuie în ţările est-europene. Se consideră, pe drept cuvânt, că amânarea intrării în NATO echivalează cu un naufragiu în faţa furtunilor care se pot declanşa oricând din direcţia est-vest. De curând, parlamentarii atlantici au pus, cel puţin teoretic, semaforul pe verde. Ei au cerut ca la reuniunea NATO la nivel înalt, din ianuarie anul viitor, şefii de state participanţi "să protejeze imaginea unei alianţe lărgite, deschise ţărilor din Est şi să formuleze modalităţile de dobândire a apartenenţei la NATO de către acele ţări europene ce au instaurat democraţii solide, sunt orientate spre economia de piaţă şi care îşi manifestă clar adeziunea faţă de principiile CSCE".

Succesiune...

Chişinăul s-a decis să adopte moda răsăriteană a alegerilor anticipate. După Polonia, Grecia şi Rusia (care şi le va organiza pe ale sale înainte de Crăciun) Moldova se va prezenta la urne la 27 februarie anul viitor. Fixarea scrutinului a avut loc în circumstanţe tensionate: gestul lui Snegur de a semna aderarea la Piaţa economică a CSI a stârnit nelămuriri febrile şi reticenţe amare. Până la urmă, din cei 231 de parlamentari care au dezbătut tema reaşezării scenei politice, 181 şi-au luat inima în dinţi şi au votat pentru grăbirea alegerilor. Politicienii moldoveni au tot timpul să studieze realitatea geopolitică, mai ales că scrutinul din Rusia şi cel din Moldova se află în raport de succesiune...

UN ACT DE CREDINȚĂ

Expoziția de icoane MELKITE

Se încheie anul cultural românesc 1993 fără ca marele public sau chiar oamenii de cultură de la noi să fi prețuit cum se cuvine un eveniment de importanță mondială: Expoziția de icoane de la Muzeul Carnavalet din Paris (24 mai - 14 iulie), al cărei comisar științific a fost profesorul **Virgil Cândea**, membru al Academiei Române și în care au figurat și opere românești inedite. Cu același prilej, în editura Skira din Geneva a apărut volumul Icônes grecques, mulkites, russes. Collection privée du Liban (416 p., 180 ilustrații în culori), sub îngrijirea savantului român.

Manifestarea de la Muzeul Carnavalet a fost salutată în 15 emisiuni de radio și televiziune (între care France 2, TF1, France inter, France Culture, RTL). S-au publicat comentarii în 7 cotidiene (**ca "Le Monde", "La Croix", "Le Quotidien de Paris", "International Herald Tribune" și "L'Humanité"**), **22 săptămânale (între care "Figaro Magazine", "Paris Match", "L'Officiel", "Point de Vue-Images de Monde", "L'Express", " Journal du Dimanche", "La Suisse", "Le Nouvel Observateur") și 25 reviste lunare (ca "L'Oeil", reputată publicație de artă, "Connaissance des Arts", "Beaux-Arts Magazine", "Art et Décoration", "Historama", "Maisons de France", "La revue de Louvre", "Magazine de Arts" ș.a.)**. În total, deci, **71 mass- media, franceze, americane, germane** au informat și comentat în 1993 o manifestare de spiritualitate, cultură și artă având în centrul ei un compatriot al nostru.

Esențialul expoziției constă în faptul că 129 de icoane din secolele XIV-XIX din întreaga lume ortodoxă (deci bizantine, grecești, arabe, românești, rusești) au fost pentru prima oară prezentate în Occident, în Muzeul de istorie al orașului Paris (Carnavalet, vechea reședință a doamnei de Svign) și într-o carte somptuoasă, publicată de una din cele mai reputate edituri de artă din lume - Skira. Piesele au fost selecționate dintr-o singură colecție de patru ori mai mare, aparținând unui iubitor de artă din Liban, Georges Abou Adal și îngrijită azi de fiul sau Freddy Abou Adal. Salvată din dezastrul traversat de Țara Cedrilor în ultimii douăzeci de ani, colecția a fost parțial comunicată specialiștilor și amatorilor de artă. Eveniment științific: cercetătorii icoanelor iau act de peste o sută de piese inedite de vârste variabile (între șase sute și o sută de ani) și de expresii artistice, de la cea bizantină la cea românească. Nume noi se adaugă cataloguiui de maeștri ai icoanelor ca Laurentios din Peloponez și Radu Zugravu din Rășinari. Teme rare îmbogățesc studiile iconografice. Colecția Abou Adal este una din cele mai bogate și reprezentative din lume. Dar, totodată, eveniment spiritual și cultural care a marcat anul 1993 al Orașului Lumină. De la 1700 vizitatori în ziua vernisajului, afluența publicului a crescut la 2400 în ziua închiderii. Media a fost de 800-1000 vizitatori pe zi. **Ce spun cei care au văzut expoziția?** Citām: "Această expoziție este un act de credință... Colecția Abou Adal a devenit de două generații una din cele mai importante din lume... prin originile ei, colecția reprezintă foarte bine o școală pusă în evidență în 1967 de profesorul Virgil Cândea, pictura melkită, o ramură necunoscută a icoanei ... (Harry Beller în "Le Monde", 8 iunie 1993)". "Istoricul român Virgil Cândea, autorul unei cărți magnifice publicată cu prilejul expoziției extraordinarei colecții de icoane Abou Adal la Muzeul Carnavalet" (Philippe Piguet în "La Croix-l'Evénement", 7 iunie 1993). "Arta românească... este ilustrată în expoziție mai ales prin picturile pe sticlă din secolul XIX care țin mai degrabă de arta populară și par în chip curios mai puțin sofisticate decât în încărcăturile decorative ale celorlalte școli. Dar densitatea lor expresivă nu este mai mică, nici puterea credinței pe care o exprimă" (G.M. în "Le Quotidien de Paris", 10 iunie 1993). "Căldura și densitatea irezistibilă a icoanelor bisericilor orientale ... îl pune pe profan în fața unor probleme rare pentru istoria artei occidentale... după cum arată Virgil Cândea în catalog... Conservatorismul artei orientale este rezultatul victoriei, pe la mijlocul secolului XIX, a mișcării isihaste care pare să fi avut câteva puncte comune cu anumite discipline mistice din Orient (Michael Gibson în "International Herald Tribune", 19-20 iunie 1993). "Operele, datând din secolele XIV-XIX, cum subliniază profesorul Virgil Cândea, **comisar științific al expoziției**, rezumă un adevărat tezaur de doctrine și practici creștine... Catalogul oferă dimensiunea acestui tezaur, reproducând fiecare pictură în culori și insistând uneori asupra detaliilor. Imagini sublime." (Laurence Mouillefarine, în "Madame Figaro", 4 iunie 1993). "Cartea, la care au contribuit cele mai mari autorități în materie de icoane rusești și bizantine, este publicată sub direcția științifică a lui Virgil Cândea. Profesorul Virgil Cândea este un istoric român al ideilor... Când parcurgem icoanele, unele mai emoționante decât altele, din culturi diferite, ajungem la o Fecioară pe tron, a zugravului Radu, din Rășinari - - locul de naștere al unuia dintre cei mai mari scriitori francezi de azi: Cioran. Tatăl lui Cioran era popă la Rășinari. Mi-l închipui pe fiul popei, contemplând în anii săi de tinerețe, Fecioara pe tron a zugravului din Rășinari" (**Jean d'Ormesson** în **"Le Figaro Magazine"**, 19 iunie 1993), mare romancier și membru al Academiei Franceze. După ce, prin ziarul de mare tiraj "L'Orient - Le Jour" Beirutul a urmărit evenimentul parizian, capitala Libanului a avut, la 17 septembrie, la Muzeul Sursock, privilegiul unei conferințe prezentate de academicianul **Virgil Cândea** și **dr Sylvia Agéemian** asupra icoanelor, urmărită de 250 persoane între care mitropolitul ortodox de Beirut, guvernatorul orașului, miniștri, diplomați, dl **Ion Bestelіu**, ambasadorul României în Liban, profesori și oameni de cultură din țara gazdă. Am asistat și noi la această manifestare culturală de prestigiu și mărturisesc că, după mulți ani, în străinătate fiind, am fost mândru de faptul că sunt român. Mi-am amintit însă că guvernanții noștri, de ieri și de azi, au plătit milioane pentru publicarea unor articole (urmate cel mai adesea de altele exact pe dos) în scopul prezentării adevăratei imagini a României în lume. Infinit mai puțin ar costa susținerea unui om de știință , a unui sportiv sau echipe, a unei formații artistice de elită, în vederea participării la asemenea acțiuni în străinătate, unde efectul de presă rezultă în mod gratuit. Ce sumă ar fi trebuit să plătească guvernul român pentru publicarea într-un număr de 71 - mass - media occidentale a unor articole în care cuvintele român și România să apară de câteva sute de ori? Marele nostru istoric al religiilor, Mircea Eliade spunea că unui popor orice i se poate falsifica inclusiv istoria, creația, însă, niciodată!

Prezența academicianului Virgil Cândea la Paris și Beirut a reprezentat un act de creație.

Fecioara cu Pruncul. Radu din Rășinari, 1700

Sterică FLOREA

Serial

LUMEA

CADOUL OTRĂVIT

Vînătoarea de spioni

FAPTE din umbră 6

În luna iulie a acestui an, Germania a primit din partea Rusiei un "cadou otrăvit": peste 2 000 de dosare din arhivele KGB- ului, referitoare la agenţii recrutaţi de către fosta poliţie secretă est-germană (STASI) de partea occidentală a Zidului Berlinului. Documentele au fost transmise KGB-ului de către STASI, în cadrul cooperării între ţările blocului răsăritean, iar acum s-au întors în Germania, parte direct de la Moscova, parte prin intermediul CIA.

O afacere de familie

Scandalul din 1974, când cancelarul vest-german de atunci, Willy Brandt, a fost nevoit să demisioneze, după ce s-a descoperit că unul dintre colaboratorii săi era agent STASI, pare să fi fost doar vârful aisbergului, straturile societăţii din fosta RFG dovedindu-se teme-inic infiltrate cu asemenea agenţi. Deşi majoritatea lor sunt menţionaţi în documente sub nume conspirative, ei nu sunt greu de identificat şi, în ultimele săptămâni, s-au deschis mai multe anchete judiciare. Parchetul federal a refuzat, până acum, să furnizeze detalii, sau să nominalizeze suspecţii, dar presa germană estimează că peste 1 000 de parlamentari, oameni politici, demnitari ai Bisericii, artişti şi ziarişti cunoscuţi ar putea fi puşi sub acuzaţie.

Judecând după puţinele detalii divulgate, spionajul în favoarea STASI pare să fi fost o îndeletnicire "de familie", în fosta Germanie Federală. O cunoscută ziaristă, de exemplu, este suspectată de a fi spionat, timp de două decenii, Partidul Social-Democrat, de opoziţie. O anchetă similară a fost deschisă împotriva fostului ei soţ, funcţionar superior într-un minister regional. Una dintre cele mai mari şi mai neplăcute surprize a constituit-o, însă, arestarea uneia dintre secretarele Cancelariei guvernamentale de la Bonn, dovedită ca având 13 ani de vechime pe statele de plată ale STASI. Similarităţile acestui caz cu scandalul din 1974, soldat cu demisia lui Willy Brandt, au făcut vâlvă în presa germană, autorităţile fiind nevoite să intervină şi să precizeze că ea a avut îndatoriri strict administrative, fără acces la documente importante, şi că nu a colaborat direct nici cu Helmut Kohl, nici cu precedentul cancelar. Indiferent de dimensiunea "pagubelor", îngrijorează nivelul la care s-a ajuns şi, mai ales, faptul că ea a trecut, de-a lungul timpului, prin trei verificări de cadre, fapt care pune serios sub semnul întrebării impermeabilitatea întregului sistem politic. Şi, în acest caz, spionajul s-a dovedit a fi o afacere de familie, ofiţerul de legătură fiind nimeni altul decât soţul ei, de asemenea arestat. Neobişnuit este însă nu aceasta, ci faptul că "legătura" ocupă, la rândul ei, un post important în administraţia oraşului Köln şi fusese chiar angajat, până în urmă cu câţiva ani, la sediul central, din Bonn, al PSD. Un alt membru al familiei este sub anchetă, pentru aceeaşi colaborare cu STASI.

La câteva zile după aceasta, "vânătorii de spioni" au repurtat un nou succes, anunţându-se arestarea altor trei importanţi agenţi STASI, printre care un diplomat de carieră, cu un stagiu îndelungat în Ministerul de Externe de la Bonn - despre care presa a afirmat că ar fi chiar unul dintre consilierii ministrului, dar autorităţile au negat, fără să îi precizeze identitatea sau funcţia - şi un fizician atomist, identificat ca fiind celebrul "Walter", pe care serviciile secrete vest-germane îl căutau de multă vreme. Între 1983 şi 1986, "Walter" a livrat regimului comunist de la Berlin informaţii privind cercetările în domeniu ale Germaniei Federale, fiind considerat atât de valoros, de conducătorii est-germani, încât activitatea sa în slujba STASI a fost răsplătită cu trei decoraţii comuniste şi cu un premiu de 60 000 de mărci, în plus faţă de subsidiile obişnuite. Autorităţile nu au dat nici de această dată detalii - demonstrând că nu numai spionajul este o activitate care se desfăşoară în mare secret, ci şi vânătoarea de spioni. Faptul că Germania de Vest nu a avut programe de înarmare nucleară face greu de justificat importanţa acordată de STASI lui "Walter", apărând suspiciuni cu privire la o eventuală implicare a sa în spionarea programelor nucleare ale altor ţări. "Walter" transmitea informaţiile într-un mod banal, ascunzându-le pur şi simplu în trenurile care circulau pe ruta Köln-Berlin, ceea ce a constituit o altă supriză pentru anchetatori, obişnuiţi cu ultimele cuceriri ale tehnicii. A fost arestat şi "Manfred", ofiţerul STASI care l-a recrutat pe "Walter", la începutul anilor '80, când acesta din urmă era un simplu angajat al Institutului de Cercetări Atomice din Karlsruhe.

Victime reale şi imaginare

La puţin timp însă după declanşarea "vânătorii de vrăjitoare", Rudolf Scharping, liderul Partidului Social- Democrat, de opoziţie, a remarcat că, în mod straniu, majoritatea cazurilor mediatizate au legătură, în măsură mai mică sau mai mare, cu partidul pe care îl conduce, ceea ce l-a făcut să bănuiască guvernul de "selectarea" dosarelor. Scharping l-a acuzat, de altfel, direct, pe cancelaru. Helmut Kohl că foloseşte dosarele "în scopuri politice, evident calomnioase" şi că "guvernul nu ţine cont de nimic atunci când lansează acuzaţii, complăcându-se în a vedea reputaţii şi vieţi distruse, uneori fără nici o vină". El face aluzie la cazul lui Karl Wienand, fost lider al PSD şi un exemplu concludent de cum poate compromite o carieră politică, simpla suspiciune de a fi colaborat cu STASI. Acuzat în presă, parchetul din Karlsruhe a deschis o anchetă împotriva sa, neputând însă decât să îi recunoască nevinovăţia. Cu toate acestea, cariera politică a lui Wienand a intrat într-un con de umbră, căci, cel puţin în ceea ce priveşte colaborarea cu serviciile secrete comunis-te, în Germania funcţionează perfect principiul: "Calomniaţi, calomniaţi, căci va rămâne întotdeauna ceva!". Cancelarul Helmut Kohl a respins, desigur, aceste acuzaţii, recomandând el însuşi maximă atenţie în manipularea ace-

stei arme cu două tăişuri pe care o constituie dosarele. Cutia Pandorei a fost însă deschisă, iar suspiciunile vor continua să planeze, multă vreme după rezolvarea ultimului caz investigat, şi aceasta în condiţiile în care Germania are nevoie, mai mult decât oricând, de unitate, pentru a înfrunta greutăţile reunificării.

În plus, Manfred Kittlaus, cel care conduce investigaţiile judiciare legate de fostul regim comunist est-german, este convins că pericolul nu a trecut odată cu desfiinţarea serviciilor secrete ale acestuia. Informaţiile aflate în posesia sa indică faptul că foşti agenţi secreţi şi oficialităţi comuniste s-au infiltrat în structurile Germaniei reunificate, subminând-o fie economic, fie atentând direct la siguranţa statului. Ei şi-au păstrat contactele cu organizaţiile teroriste sau cu lumea crimei organizate, de la tradiţionala Mafie până la reţelele nou apărute în Rusia şi în celelalte ţări din blocul fost comunist. După părerea lui Kittlaus, cel mai grav este că nu se ştie, şi se pare că nici nu se va şti vreodată, numărul tuturor agenţilor STASI, identitatea lor şi sectoarele în care acţionează. El nu ezită să pună pe seama lor o bună parte a dificultăţilor de după reunificare, menţionând în repetate rânduri că nu este nevoie de un număr prea mare de răuvoitori, dar plasaţi în punctele-cheie, pentru a perturba funcţionarea unui sistem, fie el chiar şi macroeconomic.

Avertismentele lui Kittlaus

Într-o încercare de a convinge guvernul de la Bonn să îi ia în serios avertismentele, Kittlaus a declarat că subordonaţii săi investighează, în prezent, peste 5 000 de infracţiuni grave - incluzând crime, terorism, trafic de arme şi droguri, reţele de imigraţie ilegală - ai căror autori au legături directe sau tangenţiale cu fostele servicii secrete comuniste. De asemenea, procurorul general al Berlinului, Joachim Erbs, a anunţat că după reunificare s-au înregistrat, numai în teritoriul aflat sub jurisdicţia sa, 834 de fraude şi alte infracţiuni financiare, care au prejudiciat statul german de peste 8,5 miliarde de mărci. Dat fiind modul de operare şi informaţiile necesare comiterii acestor infracţiuni, Erbs consideră puţin probabil ca ele să nu aibă legătură cu lumea serviciilor secrete. Nu trebuie neglijată nici problema fondurilor secrete ale STASI, multe ajunse sub controlul unor foşti agenţi, deveniţi peste noapte magnaţi ai Germaniei reunificate sau finanţatori ai grupărilor extremiste.

Faptul că temuta poliţie secretă est-germană a fost, oficial, desfiinţată nu înseamnă că oamenii şi elementele ei componente nu mai există. Activitatea celor nedeconspiraţi încă, fie că şi-au păstrat mentalităţile totalitariste şi trăiesc cu nostalgia "vremurilor bune de odinioară", fie că nu le pasă de "valorile stângii" şi doresc doar puterea, nu poate decât să dăuneze statului. Situaţia Germaniei nu este singulară, ea regăsindu-se, practic, în toate ţările foste comuniste. Germania se distinge de acestea doar prin decizia de a privi adevărul în faţă, luând măsuri ferme pentru conservarea şi consultarea de-acum a celebrelor dosare. Cu toate convulsiile actuale, efectele, pe viitor, vor fi benefice, căci ceea ce este public nu poate constitui subiect de şantaj şi, chiar dacă pe moment este dureros să constaţi că prietenul nu ţi-a fost tocmai prieten, în perspectivă este bine să ştii pe cine poţi conta.

Corina ŞTEFAN

FLORIDA
UN IMPERIU AL VIOLENȚEI

Era în luna aprilie a acestui an. Barbara Meller Jensen a hotărât să petreacă două săptămâni de vacanţă în Miami. Erau sărbătorile Paştelui şi, împreună cu mama şi cei doi copii, au închiriat o maşină de lângă aeroport. Au vrut, la început, să la expresul, dar s-au răzgândit. După două ore de drum, o altă maşină a lovit-o din spate. Barbara a coborât să vadă ce se întâmplă. În acel moment, doi bărbaţi au lovit-o trântind-o la pământ, i-au luat apoi poşeta şi au plecat mai departe. Fiul ei, Alexander, de 6 ani, urmărea toată scena.

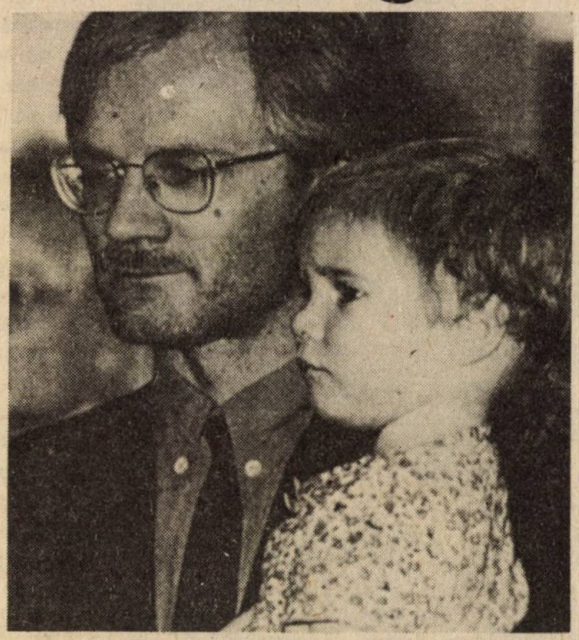

Soţul Barbarei, Christian Jensen, şi fiica lor Daria

Barbara Meller Jensen - o turistă germană de 39 ani - a murit, în luna aprilie, fiind atacată de doi indivizi. Era al şaselea caz petrecut în statul Florida, din luna decembrie. Şi, după cum se ştie, au mai urmat şi altele. Statisticile arătau că 36 766 turişti străini şi americani au fost ucişi, răpiţi, agresaţi sau tâlhăriţi în cursul anului 1992. Anul 1993 a însemnat noi tragedii, dintre care multe implicau vizitatorii străini.

Îndurerat, soţul Barbarei, Christian, face eforturi să nu condamne întreg oraşul, dar, spunea el: "Noi nu suntem obişnuiţi cu astfel de crime, în Germania". Dar, cine este "obişnuit" cu asemenea crime? Care ar putea fi explicaţia? Nu sunt oficialităţile locale destul de vigilente, nu face faţă poliţia, s-au adunat prea mulţi criminali în Florida? Sau criminalitatea este la "cotele obişnuite" numai că, de această dată, avându-i drept obiect pe străini, ecoul este pronunţat? Cifrele sunt însă alarmante. Miami, al cincilea obiectiv turistic din America, în topul preferinţelor, era mai căutat decât Las Vegasul, cu luminile şi cazinourile lui şi decât Disney World din Orlando. Soarele, nisipul, palmierii îi creau o aură turistică, destrămate acum, cu brutalitate, datorită violenţei. Nu toţi străinii erau, însă, înfricoşaţi după uciderea germanei Jensen. "Atmosfera de aici e plăcută, pot spune, chiar dacă am fost prevenit că Miami e un oraş periculos", aprecia Nino Pasi, un om de afaceri italian. "Poate că oamenii nu sunt destul de prudenţi", spun Carl şi Maria Burger din Germania. Alţii, nu mulţi însă, sunt chiar atraşi de proasta reputaţie a oraşului. "Ideea crimei mă seduce", mărturiseşte Heidi Lorenc. Asemenea "excitaţii" se sting, cu siguranţă, în faţa pericolului real al tragediei petrecute la câţiva paşi. Acesta este şi motivul pentru care, în luna aprilie, se înregistrau deja anulări de excursii. Japonezii, în special, mari amatori de turism, atraşi de miracolul american cad adesea victime - fiind prădaţi. Ziarele japoneze relatează frecvent asemenea cazuri - ceea ce a condus la o scădere a cererilor către agenţiile de turism, care a depăşit "recordul negativ", atins după uraganul Andrew din vara trecută.

În cazul Barbarei Jensen, poliţia din Miami şi cea a statului şi-au unit forţele pentru a depista pe criminali. Doi bărbaţi, deja arestaţi pentru tâlhărie, sunt suspectaţi în acest caz. Guvernatorul Lawton Chiles s-a implicat şi el, promiţând o sesiune legislativă specială, pentru interzicerea închirierii. 580 000 autoturisme au deja acest statut.

Numai că, toate eforturile din primăvară nu au oprit valul de violenţă care s-a ridicat în Florida. Crimele cărora le cad victime străinii au aproximativ acelaşi scenariu; cu toate acestea, ele se petrec cu o frecvenţă îngrijorătoare care, dincolo de gravitatea prezentului, ridică semne de întrebare privind soarta turismului, în viitor.

Mirela IAMANDI

Lumea în dialog

Achille Lauro

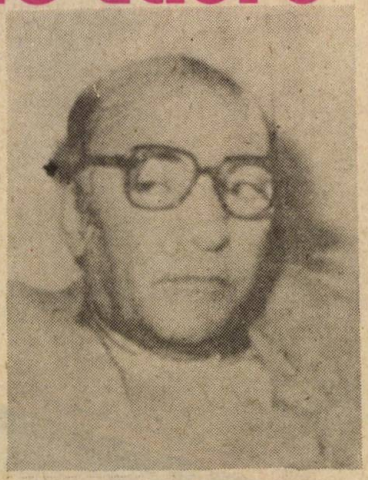

Miron Eftimie, Baia Mare. Ultima... noutate în dosarul care v-a stârnit interesul s-a produs cu mai mult timp în urmă la Atena. A fost o adevărată lovitură de teatru în cazul "Achille Lauro", pachebotul italian deturnat, în octombrie 1985, de către un comando palestinian din cadrul Frontului pentru Eliberarea Palestinei al lui Abal Abbas: în 1991 a fost arestat "creierul" acţiunii, Khaled Abdul Rahim, sub falsa identitate a unui cetăţean yemenit, Hossin Kald de 56 de ani. Avea asupra lui două alte paşapoarte, unul irakian, altul grecesc. Era în compania a trei greci, la domiciliul unuia dintre aceştia fiind descoperite 11 calupuri de dinamită. Reţinerea lui Khaled a fost posibilă în urmă informaţiilor primite în legătură cu o tentativă de atentat contra sucursalei băncii britanice Barcloys, din cartierul atenian Nea Smyrni. Cu prilejul anchetei, cel arestat a oferit unele amănunte privind rolul său în afacerea Achille Lauro, în care, la bordul navei de croazieră, a fost asasinat după cum se cunoaşte, un pasager evreu de origine americană, Leon Klinghoffer şi în urma căreia Khaled a fost condamnat, în 1987, în contumacie, de către o instanţă din Geneva, la închisoare pe viaţă. După arestare, el a mărturisit că s-a ocupat de aspectul logistic al acţiunii. În prealabil, a efectuat un prim voiaj la bordul navei, folosind un paşaport italian pe numele Pedro Flores. Apoi s-a îmbarcat, împreună cu alţi patru membri ai comandoului, el debarcând la Alexandria înainte de declanşarea operaţiunii. Cei rămaşi la bord au preluat controlul asupra pachebotului timp de două zile, după care au acceptat să se predea autorităţilor egiptene, în schimbul promisiunii acestora că vor asigura ajungerea celor patru la o bază din Tunis. La discuţii a participat şi Abul Abbas care, împreună cu cei patru teroriştii, s-a îmbarcat la bordul unui avion aparţinând companiei aeriene egiptene. Dar, în timpul zborului, nava aeriană a fost interceptată de aparate de vânătoare americane şi obligată să aterizeze la o bază a NATO de la Siginella, în Sicilia.

Dar a apărut o dispută. Americanii cereau ca teroriştii să fie judecaţi de un tribunal al lor. Italienii s-au opus. Guvernul de atunci, condus de Bettino Craxi, nedorind să afecteze relaţiile cu OEP, din care face parte şi FEP, a forţat nota şi a hotărât decolarea spre Roma. Aici cei patru teroriştii au coborât, avionul continuând zborul, cu Abul Abbas la bord, spre Belgrad. Atât acesta, cât şi Khaled Abdul Rahim au fost judecaţi şi condamnaţi în contumacie.

Oxigen din ... adâncul Pământului ?

Ion Moisescu, Iaşi. În mod obişnuit, sursa principală a oxigenului din atmosferă este considerată vegetaţia terestră. Iată însă, că, relativ recent, un savant rus, Vasili Bîgatov, a avansat o alta ipoteză. El susţine că, pe baza cercetărilor efectuate timp de mai mulţi ani, a ajuns la concluzia că o mare parte a oxigenului atmosferic provine din... adâncul Pământului. În opinia sa, "mecanismul" prin care o asemenea sursă ar "livra" oxigenul în direcţia atmosferei ar fi următorul: crăpăturile scoarţei terestre aflate pe fundul oceanelor lasă să treacă mari cantităţi de magmă bazaltică bogată în gaze. Şi, mai ales, în oxigen. Saturate cu oxigen, apele reci din adâncime urcă la suprafaţă. Aici, sub acţiunea razelor solare, se încălzesc şi eliberează oxigenul în atmosferă.

Sigur, rămâne de văzut dacă studiile ulterioare vor confirma sau nu o asemenea susţinere. Cert este că ipoteza a întrunit adeziunea multor oceanologi care, în cazul adeveririi unei asemenea presupuneri, ar avea un element hotărâtor în dezlegarea unei enigme ce persistă: de ce variază procentul de oxigen din apa oceanului planetar, fiind mare la suprafaţă, datorită fitoplanctonului, scăzând până la o anumită profunzime şi sporind din nou la adâncimile cele mai mari, unde s-a constatat chiar o suprasaturare. La rândul lor, oceanologii furnizează o mărturie favorabilă ipotezei avansate: oxigenul din apele de la mari adâncimi este mai greu decât cel atmosferic şi are o compoziţie izotopică diferită. Ceea ce, afirmă ei, duce la concluzia că există o origine diferită. Fără îndoială, cercetările viitoare vor fi de natură să dea un răspuns exact.

O nouă apariţie

Din cuprins :

- **Programul campionatului italian, seriile A şi B**
- **Programul campionatului românesc, Divizia Naţională şi Divizia A**
- **13 scheme reduse, pentru 13 rezultate exacte de ...milioane.**

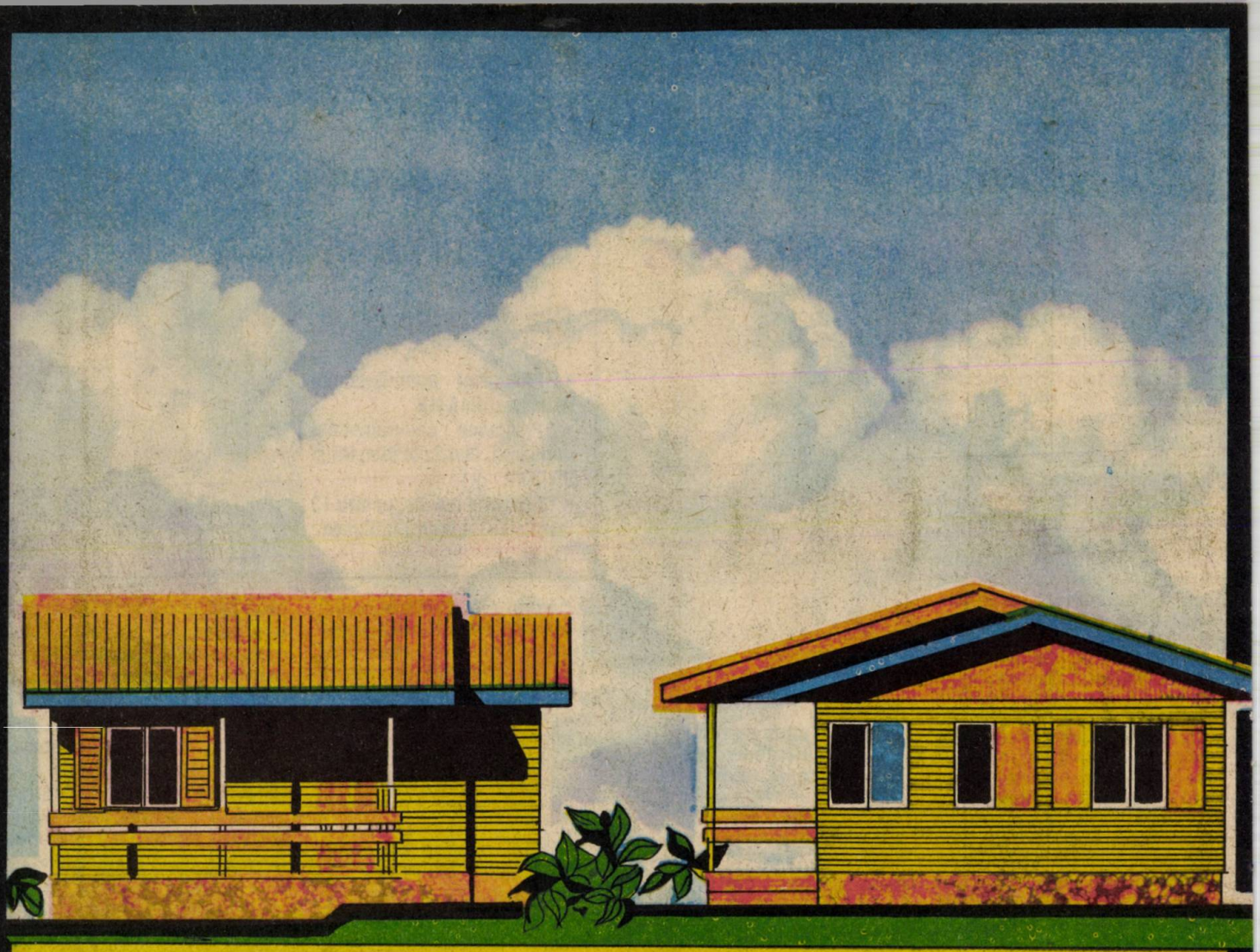

Lebac

5500 BACĂU str. MOINEŞTI nr. 34
TEL.: 093 - 120322, 122131,
TELEX: 21223, 21226,
FAX: 093 - 125857 & 126777

MOBILIER LEMN ŞI TAPIŢAT,
UŞI CELULARE, CASE PREFABRICATE,
TÂMPLĂRIE CASE, P.A.L., P.F.L.

Reporterul nostru la SARAJEVO

LUMEA

MUZEUL ... SEVER ...
NR. D 555

ANUL 30

Nr. 43 / 28 octombrie - 3 noiembrie 1993

Oameni ai pământului

Doamna de fier atacă

Lei 150

LUMEA ÎN TOP

PERLA SĂPTĂMÂNII

În timp ce un convoi al Naţiunilor Unite trecea prin Fojnica, Bosnia, asupra lui a început să se tragă. Banko Stanic, ofiţer în armata croată, strigă: "Pentru numele lui Dumnezeu, opriţi focul! Vreţi să înceapă războiul?"

Avem clauza!

După votul favorabil din Camera Reprezentanţilor şi din Senatul S.U.A., Acordul comercial dintre România şi Statele Unite a trecut din faza posibilităţilor în cea a concretizării. Şi, odată cu el, ţara noastră beneficiază de clauza naţiunii celei mai favorizate. Promulgarea de către preşedintele Clinton este o simplă formalitate, ţinând cont că, potrivit procedurii americane, chiar el a recomandat Congresului o asemenea soluţie. Am intrat, aşadar, în rândul lumii. Vom avea, indiscutabil, avantaje. Dl Ion Pârgaru, director general în "Direcţia America" din Ministerul Comerţului, evalua beneficiul anual la 60-75 milioane dolari. Rămâne, însă, de văzut dacă vom reuşi să ajungem la această sumă. Pentru că, mai întâi, trebuie să avem ce exporta. Deci, avem clauza! De acum, mingea este în terenul nostru.

În ianuarie, Clinton la Moscova

Un nou succes pentru liderul rus, Boris Elţin: în ianuarie, îl va primi pe preşedintele Statelor Unite, Bill Clinton, la Moscova.
"Drumul" spre Moscova a fost deschis de Warren Christopher, secretarul de stat al SUA, cu prilejul prezenţei sale în Rusia - etapă a turneului început la 20 octombrie, incluzând şi Ungaria, Kazahstan, Belarus, Ucraina şi Letonia. Temele abordate în timpul turneului: denuclearizarea, democratizarea, dezvoltarea economică şi stabilitatea.
În imagine, şeful diplomaţiei americane împreună cu ministrul rus de externe, Andrei Kozîrev.

Regina Elisabeta în Cipru

Pentru prima oară, regina Marii Britanii s-a aflat în insula cipriotă. Din păcate, într-un moment tensionat. Se credea că ministrul de externe britanic, Douglas Hurd, aflat în Cipru pentru a participa la reuniunea la nivel înalt a Commonwealt-ului, va avea o întâlnire bilaterală cu şeful comunităţii turco-cipriote. "Nu va avea loc nici o întâlnire separată cu Rauf Denktaş", a declarat Richard Potter, purtătorul de cuvânt al Ambasadei britanice, dezamorsând criza. Anterior acestui moment, preşedintele Clerides ameninţase că, dacă informaţia este reală, va boicota un dejun de lucru, unde urma să participe alături de Douglas Hurd şi Rauf Denktaş.
Vizita întreprinsă de Elisabeta a II-a, prilejuită de reuniunea şefilor de guvern din Commonwealth, a stârnit reacţii dure din partea cercurilor naţionaliste greco-cipriote. Acestea nu pot uita reprimarea de către britanici a luptei pentru independenţă, din anii '50 şi ca atare, a considerat nepotrivită decizia primarului Nicosiei de a-i acorda suveranei britanice o distincţie onorifică. Cuplul regal englez a avut de înfruntat nu numai tensiunea diplomatică ci şi reacţii concrete din partea organizaţiei greco-cipriotă denumită "Tineretul din Cipru" ai cărei membrii au fost domoliţi de prezenţa celor 400 de poliţişti deplasaţi în zona aeroportului din Larnaca.

Federico Mayor, din nou în fruntea UNESCO

UNESCO îl va avea ca director general, pentru al doilea mandat, tot pe Federico Mayor care ocupă această funcţie din 1987. El a fost desemnat săptămâna trecută de Consiliul executiv, cu 48 de voturi şi o abţinere - alegerea oficială având loc abia pe 6 noiembrie, la Conferinţa Generală. Puternicele tulburări care au cuprins Organizaţia Naţiunilor

Unite pentru Învățământ, Știință și Cultură, în 1987, când Mayor venea pentru prima oară în fruntea organizației, au constrastat cu atmosfera... lejeră de acum, când s-a anunțat un singur contracandidat - indonezianul Makagiansar - care, ulterior s-a și retras din competiție.
Incercând să reducă handicapul cu care UNESCO și-a continuat activitatea sub conducerea lui - dată fiind retragerea SUA și Marii Britanii, în 1984 și, respectiv, 1985 - Mayor, de formație științifică, s-a consacrat reformei gestiunii interne a organizației, practicând o transparență mai mare în legătura cu bugetul (455,5 milioane dolari în perioada 1994-1995). Convins că sunt șanse ca cele două puteri să revină, Mayor a lansat ideea încheierii unui "pact mondial de solidaritate" - date fiind noile coordonate internaționale.

Waldemar Pawlak - prim-ministru al Poloniei

Singurul din cei patru prim-miniștri ai Poloniei de după 1989, care nu are rădăcini în fosta mișcare de opoziție polonezã, este Waldemar Pawlak. Lider al coaliției de stânga, nou formate, el a fost desemnat, la 18 octombrie, de președintele Lech Walesa, pentru a forma noul cabinet. Coaliția pe care o conduce, constituită din Partidul Țărănesc Polonez (PSL) și din Alianța Stângii Democratice (SLD - foștii comuniști), deține 303 din cele 460 locuri din Seim și poate conta pe sprijinul micii Uniuni a Muncii, de stânga, ce deține 41 de mandate. In consecință, există mari șanse ca premierul să-și formeze rapid cabinetul, succedând astfel "Doamnei de fier" a Poloniei, Hanna Suckocka, care își menține prerogativele, împreună cu echipa pe care o conduce, până la prezentarea noii formule. "Polonia nu are nevoie de radicalism", spunea dl Pawlak, la 1 octombrie și se pare că astfel se explică victoria stângii în alegeri. De altfel, întrebat dacă Partidul

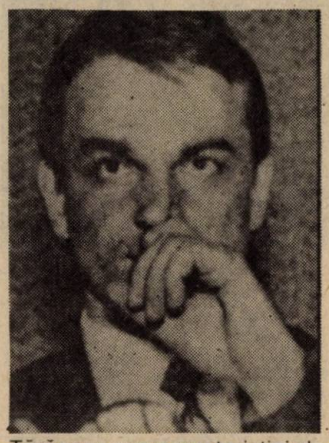

Țărănesc are caracteristici de stânga sau de dreapta, el evită să dea un răspuns exact, deși, mai devreme, afirmase că partidul său este "singura organizație din Polonia care și-a păstrat continuitatea ideologică". Referitor la intențiile economice, Pawlak declară: "Nu este vorba de reîntoarcerea la conducerea centralizată, dar statul este răspunzător pentru starea economiei".

Gorbaciov visează reîntoarcerea

Mihail Gorbaciov a afirmat într-un interviu acordat ziarului german "**Die Welt**" că se gândește la eventualitatea de a reveni în viața politică "în pofida dezgustului provocat de metodele bolșevice". Revenirea sa ar putea fi un răspuns la "vânătoarea de vrăjitoare" declanșată de Boris Elțin. Deși actualul președinte rus a fost unul dintre adepții săi și om de încredere totodată, opiniile și pozițiile lor nu mai corespund deloc, în prezent, ajungându-se până acolo încât Gorbaciov să afirme că actuala putere din Rusia încearcă să-l aducă la tăcere. Intrebat fiind de un reporter de la "Berliner Morgen Post", cărui fapt se datorează impopularitatea de acasă, față de popularitatea de care se bucură în străinăte, Gorbaciov a spus: "pentru rațiuni pe care nu le cunosc, se folosesc toate mijloacele pentru a mi se bloca accesul la mass-media, prin care aș putea ține legătura cu cetățenii".
In acest context stânjenitor, Mihail Gorbaciov a sugerat că, în replică, ar putea deveni consilier al unui partid politic și chiar un virtual candidat la alegerile din decembrie.

Fragilitatea împărătesei Japoniei

Pe când se pregătea să-și sărbătorească cea de-a 59-a aniversare, împărăteasa Michiko și-a pierdut cunoștința. O femeie fragilă, sensibilă la atacurile presei - care nu au slăbit-o, deloc, în ultima perioadă ea a declarat că este "îndurerată și perplexă". Motivul? Bârfele apărute mai întâi în revista "Takarajima 30" conform cărora împărăteasa nu ar avea acel mod de viață calm și sobru cum se cuvine la Palatul imperial. Se culcă prea târziu, primește prea multe vizite personale și se poartă dictatorial cu angajații modești care sunt obligați să-i servească masa după miezul nopții. Acestea sunt reproșurile care i se aduc și care au, se pare, ca origine, anturajul conservator al fostului împărat Hirohito care nu a acceptat-o niciodată, fiind prima persoană feminină "fără sânge albastru" care a intrat în familia imperială.

Rubrică realizată de Mirela IAMANDI

LUMEA ÎN TOP

"Războaiele" franco-americane, à propos de negocierile comerciale globale GATT, în viziunea publicației "Providence Journal - Bulletin"

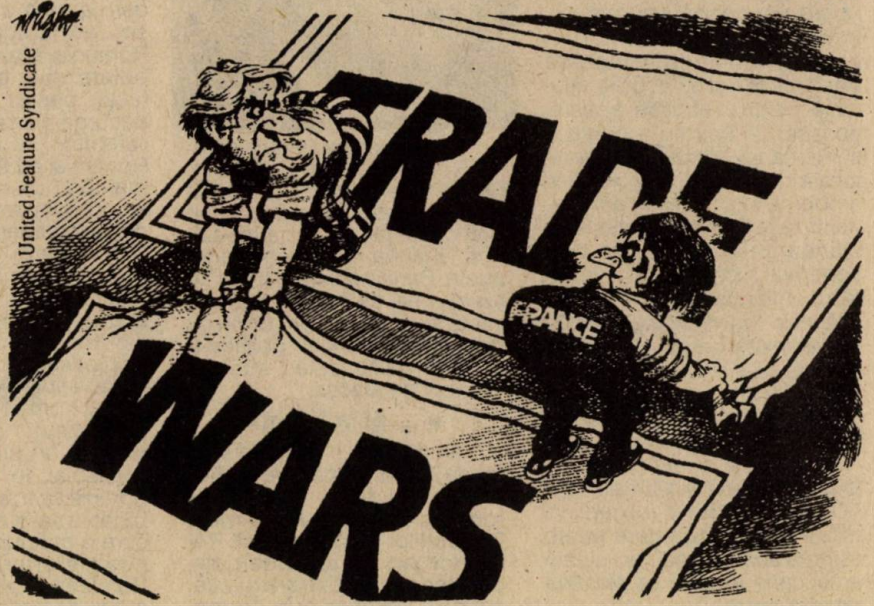

TELEFAX TELE TELEFAX FAX

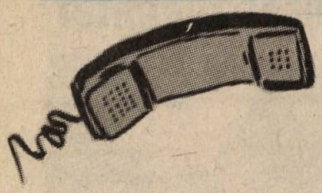

• Dl general Spiroiu la Bonn

La Bonn, ministrul român al apărării, general-locotenent Niculae Spiroiu a semnat, cu omologul său german un Acord de cooperare militară. În document se prevede ca partea germană să instruiască ofiţeri români şi să acorde asistenţă pentru reforma armatei noastre. Dl Spiroiu a precizat că România, plasată între două focare de conflict, trebuie să-şi modernizeze forţele armate, pentru a le face compatibile cu standardele NATO, în perspectiva aderării la Alianţa Nord- Atlantică. "România se află între Iugoslavia şi URSS. Din această cauză, România doreşte să-şi modifice structura forţelor armate, ca un preludiu la asocierea la NATO", a declarat, la Bonn, dl general.

În acelaşi context, demnitarul român a mai afirmat: "NATO este singurul organism militar din Europa care poate asigura securitatea, iar trupele americane trebuie să rămână pe continent".

• Liberalizarea exporturilor în comunităţile europene

La încheierea lucrărilor Comisiei mixte România- Comunităţile Europene, desfăşurate la Bucureşti, a fost semnat un protocol care prevede acordarea unor facilităţi suplimentare şi modalităţi de aplicare a acestora. Pentru produsele industriale s-a convenit reducerea termenului de liberalizare completă a exporturilor româneşti, urmând ca taxele vamale să fie eliminate în maximum trei ani, faţă de cinci, cât se prevăzuse anterior. S-au prevăzut facilităţi şi la produsele agricole. Totodată, s-a decis crearea unor grupe de lucru în diferite domenii, cu rolul de a prelua din mers unele probleme ce trebuie soluţionate în perspectiva ratificării şi intrării în vigoare a Acordului de asociere a României la CE. Tot în acest context s-a aflat în ţara noastră şi preşedintele Comitetului pentru controlul multilateral al exporturilor, COCOM; oaspetele a exprimat interes pentru problematica relaţiilor cu România şi a arătat că misiunea sa a constat în contribuţia la întărirea legăturilor economice ale ţării noastre cu statele occidentale.

• Parlamentari români în America Latină...

O delegaţie a Parlamentului României, condusă de dl Oliviu Gherman, preşedintele Senatului, efectuează vizite în mai multe ţări din America Latină: Brazilia, Bolivia şi Venezuela. Parlamentarii români au fost primiţi de şefii statelor vizitate şi au purtat convorbiri cu reprezentanţi ai vieţii politice şi publice: parlamentari, miniştri, oameni de afaceri.

• ... şi în Franţa

Au efectuat o vizită de şapte zile în Franţa membri ai Grupului de prietenie româno-franceză din Camera Deputaţilor în frunte cu dl Petre Roman. Au fost abordate, cu interlocutori din ţara gazdă, aspecte referitoare la cooperarea bilaterală în domeniile medical-concret între spitalele Titan şi Gr. Alexandrescu şi unităţi cu profil similar din Franţa-şi învăţământ. S-a propus înfrăţirea oraşelor Constanţa şi Marsilia, care să contribuie la dezvoltarea transportului maritim, inclusiv la realizarea "arcului mediteranean" din care să facă parte şi portul românesc.

• "Albanezul" şi "Speranţa"

Au fost lansate oficial, la sediul Uniunii Elene din România, ziarul minorităţii greceşti cu titlul, în traducere, "Speranţa" şi ziarul Uniunii Culturale a albanezilor din ţara noastră, intitulat chiar... "Albanezul", publicaţii subvenţionate de Guvernul român. Jurnalul minorităţii greceşti va apărea lunar în ediţii bilingve - în greacă şi română.

• Preşedintele Comitetului evreiesc din SUA e optimist în privinţa României

S-a aflat în România, preşedintele Comitetului evreiesc din SUA, Alfred Mozes, care a avut cu oficialităţi din ţara noastră o serie de întrevederi la care a fost prezent şi şef- rabinul cultului mozaic din România, Mozes Rozen. Oaspetele şi-a exprimat satisfacţia pentru modul în care decurge procesul normalizării relaţiilor comerciale ale României cu Statele Unite, remarcând că noua atitudine a autorităţilor americane dovedeşte încredere în schimbările intervenite in ţara noastră. Dl Alfred Mozes a subliniat recunoştinţa faţă de posibilităţile largi ale comunităţii evreieşti din România de a-şi trăi viaţa religioasă şi culturală iudaică în mod liber şi a asigurat Guvernul român că, şi în viitor iudaismul american va rămâne un prieten devotat al României. În acelaşi timp, domnia sa a reafirmat disponibilitatea sa, şi a organizaţiei pe care o conduce, pentru sprijinirea eforturilor depuse în România pentru democratizarea şi dezvoltarea societăţii şi a exprimat speranţa că oamenii de afaceri americani vor privi cu mult interes stabilirea şi amplificarea relaţiilor cu agenţi economici români. Ne bucură un asemenea optimism, sperând, la rândul nostru, că se fondează pe repere reale. Aşteptăm confirmarea!

• Ofiţerii, într-o societate democratică

Capitala României a fost gazda seminarului "Formarea şi perfecţionarea pregătirii ofiţerilor într-o societate democratică", în organizarea Consiliului de cooperare Nord- Atlantică, cu sprijinul Ministerului român al apărării. La deschiderea lucrărilor au fost prezenţi preşedinţii Senatului şi Camerei Deputaţilor, şeful Marelui Stat Major al armatei române şi directorul Statului Major Internaţional al NATO. Au participat reprezentanţi din 35 de ţări care au făcut un schimb de experienţă, fiind, prezentate materiale referitoare la criteriile şi standardele pentru formarea şi perfecţionarea pregătirii ofiţerilor într-un stat democrat.

• La Bucureşti, despre "exploatarea sexuală"

Doamna Anima Basak, preşedinte al Federaţiei Internaţionale Abolitioniste, cu sediul la Viena, şi domnul José Dillenseger, reprezentant al Federaţiei pe lângă Consiliul Europei, au purtat în capitala României convorbiri cu reprezentanţii unor ministere şi organizaţii neguvernamentale - între care MAE şi IRDO - în legătură cu organizarea la Bucureşti a Congresului mondial "Exploatarea sexuală - un afront la demnitatea umană", între 2-5 mai 1994.

Principalele teme ce vor fi discutate la reuniunea organizată în premieră în ţara noastră sunt: exploatarea sexuală în societatea de consum: femeile şi copiii - primele victime; sărăcia, igonoranţa şi discriminarea, cauze al prostituţiei şi sclaviei sexuale; siguranţa vieţii familiale, factor de prevenire a maladiilor sociale; prostituţia şi SIDA; mass-media şi pornografia.

• Fonduri pentru Delta Dunării

În cadrul proiectului referitor la conservarea Deltei Dunării, Banca Mondială va dona României 4,5 milioane dolari pentru concretizarea unor obiective vizând refacerea ecosistemelor din această zonă. Finanţarea va începe în primăvara anului viitor, au anunţat reprezentanţii instituţiei amintite la Bucureşti.

I.STĂNESCU

Nr. 43 (1562)
28 octombrie
- 3 noiembrie 1993
I.S.S.N.
1220-4366

LUMEA

2	**LUMEA ÎN TOP**	**Mirela Iamandi**
4	**TELEX**	**I.Stănescu**
5	**EDITORIAL.** LUMEA, anul 30	
6	**BURSA POLITICĂ.** O noutate în România: Avocatul Poporului	**Ştefan Ionescu**
7	Europeni şi francofoni	**I. Ionescu**
8	**SPECIAL.** Cu aviaţia americană la Sarajevo	**Cristian Tănase**
	LUMEA ÎN EVENIMENTE	
10	Porţi "întredeschise" la Travemünde Golgota georgiană	**Il. Ionescu** **N. Dunăreanu**
12	Dilema somaleză	**Al. Tudor**
13	Caşmir, un punct incandescent	**Ştefan Ionescu**
22	Memoriile "doamnei de fier"	**Corina Ştefan**
23	Tactica libiană dă rezultate?	**Emil Luca**
14	**CULTURĂ.** Târgul de carte - Frankfurt 1993	**Odette Hanganu**
15	**LA EST DE VEST.** Complicitate productivă	**Radu Budeanu**
16	**1000+1**	**Mirela Iamandi**
18	**REPORTAJ PE GLOB.** Bruxelles, inima Europei	**Doina Iovănel**
20	**INTERVIU.** Norbet Balit: Puterea şi presa	**Marian Oprea**
24	Leo Esaki: Ianus - simbolul tuturor începuturilor	**Paul Diaconescu**
21	Boeing şi clauza	
25	"Germinal" a germinat un mare scandal	**I. Ionescu**
26	Noua dezordine mondială: Refugiaţii	
28	**SPECIAL.** Georges Marchais sau retragerea fără torţe	**Elena Gugu**
29	**SERIAL.** Fapte din umbră (7).. Kremlinul a finanţat P.C.F.	
31	**LUMEA ÎN DIALOG**	

Revistă editată de
IANUS INF s.r.l. şi **EDITURA LUMEA s.a.**

Director:
Marian Oprea
Director adjunct:
Sterică Florea
Director artistic:
Victor Ciobanu
Secretar coordonator de redacţie:
Radu Dobre

COLECTIV REDACŢIONAL:
★ *Redactori:*
Mirela Iamandi, Odette Hanganu, Elena Gugu
★ *Secretariat tehnic:*
Simona Tomoilă, Dan Constantinescu
★ *Corectură:*
Mariana Paraschiv, Georgeta Vasiliu, Cristina Dârdâiac
★ *Fotoreporter:*
Cristian Tănase
★ *Administraţie publicaţie:*
Mircea Eruşencu, Dan Răspopa

Responsabil de număr: **Elena GUGU**

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Anghel Saligny nr. 2, sector 5, cod poştal 70623
Telefon: 615.45.71
Fax: 312.48.93

Tehnoredactare computerizată
Ianus S.R.L.

Lucian Lupu
Adrian Mitu
Cornel Kuzel

TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

editorial

O publicaţie, asemeni unui organism viu, se naşte, trăieşte şi se vrea nemuritoare. Are perioade de înflorire şi de declin. De crize sau de relansare.

Tot asemeni unei fiinţe, existenţa sa e dependentă de o seamă de factori - subiectivi şi obiectivi. Felul în care acţionează aceşti factori asupra ei o fac "să-şi arate vârsta" sau să o ascundă. Dar, dacă în cazul unui om, evoluţia sa îl priveşte, de obicei; doar pe el şi, cel mult, pe cei din jur; în cazul unei publicaţii, implicaţiile sunt infinit mai ample, căci, oglindă şi implant al unei societăţi, ea devine o parte a acesteia.

La trei decenii de la apariţie, revista "Lumea" a fost şi rămâne o prezenţă aparte în peisajul atât de divers al presei româneşti. A avut, mult timp, privilegiul - dar şi povara - de a fi singura publicaţie de politică externă din România, o fereastră prin care, în deceniile de izolare, s-a putut strecura o rază de lumină, s-a putut întrezări ceea ce se petrecea în restul lumii. Şi-a propus, înainte de orice, să slujească interesele ţării, politica internaţională a României şi, în bună măsură, nu s-a depărtat de ţelurile sale. "Lumea" a cunoscut, de-a lungul vremii, perioadele sale de glorie - nu puţine! - dar şi clipe de impas.

Principale atu-uri i-au fost profilul şi oamenii- ziariştii care au lucrat sau au colaborat la "Lumea". Însă - odinioară, ca şi azi - tot profilul şi oamenii i-au pus existenţa în pericol. În trepidanta şi haotica lume de azi, o revistă de ţinuta şi profilul "Lumii" cu greu îşi mai găseşte locul. Greu ar mai putea face faţă ea, singură, atât costurilor aberante ale tranziţiei, cât şi ambiţiilor omeneşti, revărsate mult peste marginile posibilităţilor, confruntărilor de imense orgolii şi vanităţi mărunte.

Există, cum spuneam, în existenţa publicaţiilor, ca şi a oamenilor, momente vitale, de care atârnă însăşi supravieţuirea. Pentru "Lumea", un astfel de moment este cel actual. De capacitatea sa de a renaşte, de înţelegerea şi sprijinul pe care i le vor acorda foştii "slujbaşi" şi colaboratori, dar mai ales cititorii săi fideli, depind supravieţuirea revistei, mersul ei mai departe. Noua formulă propusă (incluzând un număr sporit de pagini, restructurarea şi diversificarea conţinutului) sperăm că va menţine interesul cititorilor ce i-au rămas credincioşi şi va trezi atenţia altora noi. Cu aceste speranţe, pornim iarăşi la drum, acum, la a 30-a aniversare.

BURSA POLITICĂ

O noutate în România:

AVOCATUL POPORULUI

Acţiunile vizând punerea în aplicare a prevederii constituţionale referitoare la existenţa şi funcţionarea instituţiei Avocatului Poporului sau Ombudsman-ului, cum este consacrată pe plan internaţional, se apropie de finalizare. Ceea ce va consolida baza şi va mări aria garantării, consacrării şi respectării drepturilor omului în România. Pentru întâia oară, în primele zile ale lunii viitoare, se va desfăşura, în ţara noastră - în organizarea Institutului Român pentru Drepturile Omului - un Seminar internaţional având ca obiect instituţia amintită, prilej cu care, fără îndoială, vor fi cunoscute experienţe şi vor ieşi în relief idei ce-şi vor găsi locul în viitoarea reglementare legislativă a organizării şi funcţionării Avocatului Poporului în România.

Instituţia există în numeroase ţări, având diverse denumiri. Creată în premieră, în Suedia, în 1809, s-a impus în ţări cu forme de stat şi de guvernământ dintre cele mai diverse şi cu structuri adminstrative şi grade de dezvoltare diferite - atât în monarhii, cât şi în republici parlamentare sau prezidenţiale.

În Finlanda, a fost instituită, în 1919, funcţia de mediator la nivel naţional. În Norvegia, a luat fiinţă, în 1952, un Comitet mediator pentru apărarea naţională iar un deceniu mai târziu, a început să funcţioneze un organism similar pentru administraţia civilă. În 1954, în Danemarca, potrivit Constituţiei, începe să acţioneze Folktinget's Ombudsman, având ca atribuţii controlarea administraţiilor civile şi militare. În perioada următoare, iau fiinţă instituţii asemănătoare, în mai mult ţări europene: R.F.Germania (1957), Elveţia (1960), Marea Britanie (1967), Irlanda de Nord (1969), Franţa (1973), Italia (1974), Portugalia (1975), Austria (1977), Spania (1981), Polonia (1987). Potrivit unui document dat publicităţii cu prilejul reuniunii asupra instituţiilor naţionale pentru promovarea şi protecţia drepturilor omului, care a avut loc la Paris, între 7 şi 9 octombrie 1991, instituţia Ombudsmanului există şi în ţări de pe alte continente, între care: Australia, Barbados, Canada, Ghana, Guyana, India, Jamaica, Japonia, Insulele Mauriţius, Nigeria, Noua Zeelandă, Sudan, Tanzania, Trinidad-Tobago, Zambia, Namibia, Uganda, Zimbabwe, Santa Lucia.

Ce face Avocatul Poporului?

Avocatul Poporului, sau Ombudsman-ul, acţionează ca un mediator între individul lezat şi guvern. Instituţia nu este identică în toate ţările. De regulă, ea primeşte plângeri de la indivizi şi stabileşte dacă acestea cad în competenţa proprie. Avocatul Poporului are, în general, acces la documentele tuturor autorităţilor publice. În final, după efectuarea tuturor investigaţiilor necesare, dă recomandare. Aceasta este înmânată persoanei care a înaintat plângerea, ca şi instituţiei sau autorităţii împotriva căreia s-a făcut plângerea. În general, dacă nu se acţionează potrivit recomandărilor sale, Ombudsman-ul poate înainta un raport specific legislativului.

Accesul la Avocatul Poporului diferă de la ţară la ţară. Astfel, în unele ţări, indivizii pot adresa direct plângeri la biroul Ombudsman-ului. În altele, plângerile se înaintează numai printr-un intermediar, ca de exemplu, printr-un parlamentar. De regulă, plângerile sunt confidenţiale iar identitatea petiţionarului nu poate fi dezvăluită fără acordul acestuia.

Ombudsmanu-ul nu acţionează însă numai în urma plângerilor, el putând începe anchete şi din proprie iniţiativă. Cercetările pe care le întreprinde în acest fel, se referă, de regulă, la o problemă considerată de interes sau care priveşte drepturile unui grup şi care, deci, nu poate face obiectul unei plângeri individuale.

Ombudsman-ul are atribuţii asemănătoare comisiilor pentru drepturile omului existând însă şi diferenţe importante faţă de acestea, ceea ce face ca în unele ţări să se menţină în paralel ambele tipuri de instituţii. Astfel, de exemplu, în numeroase cazuri, funcţia Ombudsman-ului este de a asigura corectitudinea şi legalitatea în administraţia publică în timp ce comisiile pentru drepturile omului se ocupă de aspecte ale discriminării şi au în vedere atât acţiunile indivizilor, organizaţiilor neguvernamentale, cât şi ale guvernului.

Avocatul Poporului nu se suprapune şi nu înlocuieşte organe ale statului însărcinate să soluţioneze sesizările cetăţenilor.

Doamna Irina Moroianu Zlătescu, director al Institutului Român pentru Drepturile Omului, organizatorul seminarului ce va avea loc la Bucureşti, iniţiatorul anteproiectului de lege privind organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatului Poporului în România: "În urma propunerii făcute de Parlament, ca Institutul Român pentru Drepturile Omului să elaboreze un anteproiect al legii Avocatului Poporului, IRDO a organizat în luna mai o reuniune pregătitoare la care au participat dl Nico Schipper, fost adjunct al Ombudsmanului din Olanda, reprezentanţi ai Centrului ONU pentru Drepturile Omului de la Geneva, ai unor organizaţii neguvernamentale şi guvernamentale cu preocupări în domeniul drepturilor omului din ţară, parlamentari, judecători de la Curtea Constituţională şi Curtea Supremă de Justiţie, profesori universitari, alţi specialişti în domeniul legislaţiei. Cu acest prilej s-a stabilit un punctaj, pe baza căruia, ulterior, a fost elaborată o primă formă a anteproiectului legii Avocatului Poporului. În ziua de 8 octombrie a.c., **Consiliul Europei, Direcţia Drepturilor Omului** ne-a propus organizarea unui seminar pe tema Instituţiei Ombudsman-ului, stabilindu-se ca acesta să se desfăşoare în Sala Drepturilor Omului din Palatul Parlamentului României, în zilele de 1 şi 2 noiembrie a.c., la Bucureşti.

Dl Wolfgang Wittostăk, preşedintele Comisiei pentru drepturile omului, culte şi problemele minorităţilor naţionale a Camerei Deputaţilor: "Nu încape îndoială că instituţia Avocatului Poporului sau Ombudsman-ul se impune şi în ţara noastră unde, de altfel, existenţa sa este înscrisă în Constituţie, cu funcţia principală de a proteja drepturile persoanelor care se consideră victime ale unor acţiuni ilegale ale Administraţiei. De regulă, Avocatul Poporului este numit de Parlament. Art. 55 al Constituţiei României prevede ca, la noi, să fie numit de Senat. Instituţia funcţionează în baza unei legi organice. În comisia noastră au fost discuţii asupra anteproiectului înaintat de IRDO, ajungându-se la concluzia că poate fi considerat un text de pornire. S-a stabilit formarea unui grup alcătuit din cinci parlamentari, membri ai Comisiei - domnii deputaţi Şerban Rădulescu Zoner (PAC), Ion Dutu (PRM), Teodor Jurcă (PDSR), Horia Radu Pascu (PL-'93), Emil Roman (PUNR) - care, împreună cu reprezentanţi ai IRDO şi experţi internaţionali, să pună la punct un proiect de lege care să fie înaintat Parlamentului spre dezbatere şi aprobare".

Ştefan IONESCU

Europeni şi francofoni

După recenta sa primire în Consiliul Europei, România a devenit, de săptămâna trecută, şi membru cu drepturi depline al mişcării francofone.

Evenimentul s-a petrecut la cea de-a cincea reuniune la nivel înalt a Francofoniei, grupare a ţărilor vorbitoare de limbă franceză, ce a avut loc în insula Mauriţius, din Oceanul Indian. Au participat lideri politici din 47 de state sau comunităţi francofone şi, de asemenea, reprezentanţi din alte ţări, cu statut de observatori. Prezent la reuniune, secretarul general al ONU a rostit un important discurs. Comentatori aflaţi la faţa locului au asemănat întrunirea de la Port-Louis celei de la Viena, unde s-au întâlnit conducătorii celor 32 de state membre ale Consiliului Europei. Iar pentru premierul ţării- gazdă, "în Mauriţius, francofonia a făcut o cotitură esenţială".

Aceasta, în măsura în care dintr-un "cadru de întâlniri aproape familiale", mişcarea îşi va dovedi capacitatea de a deveni o entitate "mai bine structurată, care dezbate probleme esenţiale, la scara politicii internaţionale".

Atribuirea statutului de membru cu drepturi depline al Francofoniei reprezintă, pentru România, o nouă recunoaştere a sa din partea comunităţii mondiale. Importantă, mai ales că vine într-o suită recentă de astfel de gesturi, între care primirea în Consiliul Europei şi obţinerea clauzei naţiunii celei mai favorizate din partea Statelor Unite.

Momentul aderării depline la Francofonie e deosebit, căci, la Port-Louis, mai mult decât la oricare dintre reuniunile la nivel înalt anterioare, s-a impus ambiţia grupului de state vorbitoare de limbă franceză - reprezentând peste un sfert din ţările membre ale ONU - de a-şi face auzit glasul pe scena internaţională, ca o entitate distinctă de care să se ţină seama, chiar în condiţiile actualei predominanţe anglo-saxone.

Însuşi locul desfăşurării conferinţei a fost simptomatic. Colonizată de francezi, care au cedat-o, după o aprigă bătălie navală, britanicilor, ce o vor domina până la proclamarea independenţei, în 1968, insula Mauriţius a ştiut să-şi păstreze tradiţiile, obiceiurile şi... limba. Deşi engleza e limba oficială, cea mai folosită e franceza. Ce revanşă mai nimerită s-ar fi putut găsi decât această "exprimare" în limba franceză a remarcabilei civilizaţii britanice implementate în insulă!

Joc al întâmplării sau eveniment programat, curând după sommet-ul din Mauriţius, într-o altă insulă, Cipru, avea loc summit-ul Commonwealth-ului, organism alcătuit din 50 de state având drept trăsături comune faptul că au făcut parte din Imperiul Britanic şi folosesc aceeaşi limbă - engleza.

În pofida impresiei de organisme concurente, cele două au manifestat la recentele reuniuni o tendinţă comună: voinţa de afirmare politică, în planul acţiunii concrete. O dovadă în acest sens a fost şi numărul mare de documente adoptate, dar mai ales conţinutul lor, problematica abordată. La Port-Louis, s-au adoptat nu mai puţin de 21 de rezoluţii.

Ca problematică, drepturile omului, ale democratizării societăţii contemporane s-au aflat în prim-planul dezbaterilor de la Port-Louis. "Declaraţia din Mauriţius" subliniază că "democraţia presupune respectarea identităţii etnice, lingvistice şi religioase". Economic, ţările francofone au căzut de acord, adoptând un document adecvat, să sprijine statele care au trecut la restructurarea economică, remarcându-se că sectorul particular trebuie să reprezinte un segment important. Aderarea României şi la această iniţiativă s-a văzut prin prezenţa, în delegaţia română, a unor oameni de afaceri ce au avut astfel ocazia să-şi găsească noi parteneri.

Într-o lume pragmatică, precum este lumea de azi, discursul politic trebuie să se bazeze, covârşitor, pe demersul economic. Altfel, degeaba suntem europeni şi francofoni...

I. IONESCU

Periplul prezidenţial în Africa

Zimbabwe, Mauriţius, Africa de Sud, Kenya, Yemen sunt ţări vizitate de delegaţia condusă de preşedintele Ion Iliescu, delegaţie în care s-a aflat şi ministrul de externe, Teodor Meleşcanu, alte oficialităţi, ca şi un grup de oameni de afaceri.

Prezenţa în insula Mauriţius a fost legată, în special, de participarea la lucrările celei de a cincea conferinţe la nivel înalt a Francofoniei, prilej cu care România a primit statutul de membru cu drepturi depline al acestei mişcări. "România - a subliniat şeful statului - vine în mişcarea francofonă cu dorinţa unei solide ancorări pe tărâmul cooperării economice, culturale şi politice, pe care această comunitate le impune...

Reîntoarcerea ţării noastre în sânul familiei căreia îi aparţine prin tradiţie istorică şi culturală şi de care noi suntem legaţi prin profunde afinităţi de limbă - dată fiind originea noastră latină - nu poate fi decât benefică. Cu atât mai mult cu cât această mare familie, care numără deocamdată 47 de ţări, de pe cele cinci continente, este o familie care, în lumea de mâine, se dovedeşte un factor de echilibru, un ferment al libertăţii şi progresului, al democraţiei, al dezvoltării, pe scurt, o familie având ca obiectiv cultivarea valorilor umaniste pe care le împărtăşeşte...

Pentru a contribui la extinderea ariei pe care străluceşte, în Europa orientală, marea familie francofonă, doresc să propun candidatura României pentru a găzdui,în 1997, cea de-a VII-a reuniune la nivel înalt a ţărilor având în comun folosirea limbii franceze".Cu acelaşi prilej, al prezenţei la Port-Louis, au avut loc o serie de contacte la nivel înalt cu preşedintele Franţei, şeful statului elveţian, vicepreşedintele Vietnamului etc.

Contacte politice "la vârf" s-au stabilit şi cu ocazia vizitelor în celelalte state africane amintite, în cursul cărora au fost abordate o serie de probleme şi aspecte, vizând evoluţiile regionale şi mondiale. Precumpănitoare par să fi fost interesul şi atenţia acordate posibilităţilor de cooperare economică - trăsătură generală a turneului preşedintelui român.

Special LUMEA

cu aviaţia AMERICANĂ LA SARAJEVO

De la trimisul nostru special, Cristian TĂNASE

Zi însorită de toamnă. Mergând spre Frankfurt, pe autostrada 5, încep să apară indicatoare, arătându-ne drumul spre Rhein- Main Air Base. La scurt timp, impunătoare, apare şi poarta principală a acesteia. Ce şanse am pentru a pătrunde în interior?

La Heppenheim (60 km de Frankfurt), de unde plecasem, colegii mă priveau în cel mai bun caz cu indulgenţa acordată unui biet nebun, lipsit de simţul realităţii. Şi cum să mă privească altfel, atâta vreme cât ştim cu toţii ce însemna accesul într-o bază militară din România, nu din dispozitivul Alianţei Nord- Atlantice. Dar, la bază sunt întâmpinat politicos, nimeni nu pare mirat că un ziarist român ajuns în Germania doreşte să pătrundă în una din cele mai mari baze militare aeriene ale SUA în Europa. Îmi sunt puse la dispoziţie un număr de telefon, un nume şi un grad - sergeant Williams. Prima surpriză: sergeant Williams este, de fapt, technical sergeant **Rosalie Diane Williams**, detaşată la Rhein-Main Air Base de la NORAD-Colorado (Comandamentul Apărării Aeriene al SUA). În Germania asigură relaţiile cu massmedia şi, în general, cu toţi cei care sunt interesaţi să cunoască operaţiunea "Provide Promise", operaţiunea de transport aerian a ajutoarelor către fosta Iugoslavie, coordonată de UNHCR (Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiaţi). În urma explicaţiilor, de altfel sumare, pe care i le-am dat, am fost rugat să revin telefonic în jurul orelor 16.30. Oră la care am intrat în plină aventură. Dacă doream să însoţesc un asemenea zbor umanitar la Sarajevo, a doua zi la orele 4.45 dimineaţa trebuia să fiu la intrarea principală a bazei americane. Seara, colegii, extrem de "optimişti" în ceea ce privea întoarcerea de la Sarajevo, mă "încurajau", alegând ca subiect central al discuţiilor noastre... testamentul. Mai în glumă, mai în serios, fiecare vroia să-i las câte ceva. De fapt, toate aceste discuţii se purtau în glumă, nici unul dintre ei nefiind realmente convins de faptul că voi participa la o asemenea operaţiune. Din fericire, se înşelau.

Între 35 şi 40 ani, 1,70, părul blond, Rosalie nu are nimic convenţional. Locuieşte la un hotel în Frankfurt şi vine zilnic la Rhein-Main cu autoturismul personal. Cum a intrat în armată? "Mai curând, datorită întâmplării. Determinantă a fost o discuţie, din timpul liceului, cu un prieten care era deja angajat în armată. Şi astfel, în locul studiilor universitare a intrat în US Air Force. Apoi căsătoria, cei doi copii..." "Cum te simţi în Europa?" "Destul de bine. Alţi oameni, oarecum diferiţi. Cel mai greu de suportat este însă depărtarea de familie".

Străbatem o clădire, al cărei interior seamănă cu sala de aşteptare a unui aeroport. Un microbuz ne conduce pe pista de zbor, nu înainte însă de a fi primit vestele anti-glonţ, căştile şi raţiile de mâncare (sandvişuri, pepsi, suc de fructe, ciocolată, cartofi prăjiţi, fructe). În lumina portocalie, spectacolul este impresionant. "Vedete" sunt mai multe avioane-cargou. Ne oprim lângă unul din ele. Mi se face un scurt instructaj, începând cu folosirea tampoanelor pentru urechi (Ear Plugs), a centurilor de siguranţă, a vestei antiglonţ, a căştii. Mi se explică - de parcă ar mai fi fost necesar? - că războiul este cât se poate de real la Sarajevo. Cu trei zile înainte, un avion identic cu cel în care ne urcăm a fost mitraliat. Din fericire, fără urmări grave. Deasupra capetelor noastre, paraşutele stau mărturie.

La orele 6, încărcat cu ajutoare umanitare pentru martirul oraş bosniac, Hercules-ul C-130 se ridică de la pământ. Totul pare în regulă; în 3 ore vom fi la Saraievo. Dar socoteala de acasă... După numai o jumătate de oră de zbor, din cauza unui incident tehnic, trebuie să ne întoarcem la Frankfurt. De abia acolo aflu despre ce este vorba. Unul din geamurile frontale ale cabinei piloţilor se fisurase, producându-se din această cauză o decompresare a cabinei. Începea bine!

Peste doar o oră şi jumătate, cu toate ajutoarele umanitare mutate într-un alt avion de acelaşi tip, ne luăm iarăşi zborul spre Sarajevo, de pe pistele celui mai mare aeroport al Europei: Frankfurt am Main.

Atmosfera destinsă existentă în avion se schimbă radical la apropierea de zona de conflict. Sunt rugat să părăsesc cabina piloţilor şi să-mi pun vesta antiglonţ. Începe coborârea către aeroport. De la cei 6000 m înălţime la care a parcurs distanţa

Frankfurt-Sarajevo, avionul coboară la câteva sute de metri.

În faţa ochilor îmi apare, ca o viziune de coşmar, oraşul! Sau, mai exact ceea ce a rămas din el. Nici măcar o casă nu este neatinsă. Privind de la această înălţime, orice urmă de viaţă pare să fi dispărut. Avionul coboară spre pista aeroportului. Clădiri încep să-mi defileze cu mare viteză prin faţă. Lin, de parcă ar fi un avion de pasageri, este aşezat pe pistă, apoi se opreşte în faţa clădirilor aeroportului. Sunt avertizat să nu încerc să cobor. Echipajul este răspunzător de viaţa mea şi nu este dispus să riste nimic. Din uşa cargoului până şi aeroportul pare lipsit de viaţă. Cel mult 20 de "căşti albastre" care, cu ajutorul a două motostivuitoare, descarcă, într-un timp record (10 minute), cargoul. Imediat după aceea, uriaşele uşi ale cargoului se închid şi avionul decolează în direcţia Split (Croaţia), de unde va aduce la Sarajevo alte ajutoare umanitare şi o grupă de zece soldaţi francezi, care au fost pentru recuperare la Split.

O pauză de o oră pe aeroportul din acest oraş croat îmi permite să stau de vorbă cu soldaţii francezi. Printre ei, o femeie cu arma aşezată pe iarbă. Rugat de americani, fac serviciul de translator. Miraţi, francezii întreabă cum se face că din tot echipajul american doar eu cunosc limba franceză. "Nu sunt american, sunt ziarist român". Aşa da, se explică! Voi românii cunoaşteţi toţi franceza!" Plecăm spre Sarajevo. Alte 10 minute sunt necesare descărcării ajutoarelor şi debarcării soldaţilor francezi. Apoi, avionul se ridică în văzduh, pentru alte 3 ore de zbor spre Frankfurt/Rhein-Main, unde ajungem fără nici un fel de incident.

În timpul discuţiilor ulterioare purtate în biroul în care lucrează Rosalie, de faţă fiind, printre alţii, şi şeful acesteia, mi-a fost pus la dispoziţie un kit de presă în care se găseau toate datele de care aş fi putut avea nevoie. Orice curiozitate mi-a fost satisfăcută, orice întrebare a primit un răspuns clar. Dar nu numai eu am avut curiozităţi şi întrebări de pus. "Ce fel de ţară este România? Care sunt schimbările survenite după căderea lui Ceauşescu? În ce fel vă afectează conflictul iugoslav? Care este moneda naţională? Având o hârtie de 1000 lei şi una de 500 lei asupra mea, le-am arătat. Surpriză! "Pe acesta îl cunosc" mi-a spus unul dintre cei prezenţi. "I-am admirat sculpturile la un muzeu din New York", a spus, arătându-mi-l pe Brâncuşi.

La despărţire mi-a fost făcută ţaţia ca, în măsura în care sunt interesat, la proxima ocazie, să vizitez pe îndelete şi baza propriu-zisă, să vorbesc cu cei ce trăiesc şi activează acolo.

Fotografiile aparţin autorului

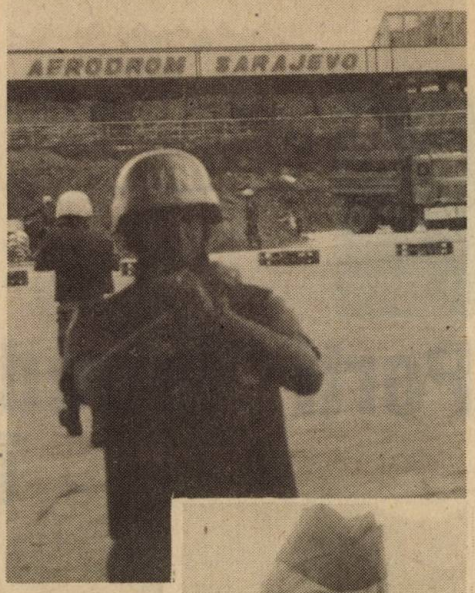

Baza aeriană Rhein - Main

La 8 iulie 1936, se începeau lucrările de construcţie a aeroportului. Primii săi ani de existenţă au fost influenţaţi de epoca Zeppelin. Pe atunci, Graf Zeppelin şi Hindenburg făceau regulat zboruri peste Atlantic, care durau 60 de ore. Totul s-a sfârşit în 1937, când Hidenburg a fost incendiat iar Graf Zeppelin s-a prăbuşit.

În timpul războiului, Luftwaffe îl folosea ca loc de lansare al flotei sale aeriene în acţiunile pe frontul de Vest.

După război, în iunie 1948, Rhein-Main a devenit baza de la care se livrau ajutoarele spre Berlin în timpul blocadei, acţiune care, mai târziu, a fost denumită "podul aerian al libertăţii".

Rhein-Main serveşte şi în prezent ca poartă de intrare şi ieşire a personalului militar american în Europa iar, după 1959, baza de la Rhein-Mein, conform cadrului creat de NATO, a devenit baza principală de aprovizionare şi sprijin a forţelor aeriene americane în Europa.

Rhein-Main este, totodată, şi principalul punct de primire şi eliberare a ostaticilor. În 1981, de exemplu, două avioane 435 C-9 au plecat pentru a prelua din Iran 52 de americani ţinuţi acolo ca ostatici timp de 444 de zile. Ultimii ostatici sosiţi la bază au fost Alann Steen, Joseph Cicippio şi Terry Anderson, în 1991.

Mai mult de 17 ani, baza aeriană de la Rhein-Main a fost singura din Europa concentrată pe misiuni cunoscute sub denumirea de "poduri aeriene" militare însărcinate cu asigurarea ajutoarelor pentru zonele calamitate sau aflate în război. Din aprilie 1992, ea a revenit la menirea ei iniţială - aceea de bază de aprovizionare şi sprijin pentru forţele americane în Europa.

Operaţiunea "Provide - promise"

Aceasta se integrează misiunilor umanitare conduse de SUA ca parte a eforturilor depuse de forţa multinaţională ONU.

În totalitate, în cadrul acestei misiuni, forţele aeriene americane în Europa şi alte unităţi din forţa americană continentală au asigurat pe calea aerului mai mult de 23 649 tone de alimente şi echipament pentru Sarajevo şi au paraşutat 8 722,7 tone de alimente şi 169,5 tone de medicamente deasupra estului Bosniei-Herţegovina.

Pentru aceste misiuni se folosesc avioane Hercules C-130, aparţinând SUA şi C-160 Transalls, aparţinând Germaniei şi Franţei.

Porţi "întredeschise" la Travemünde

Miniştrii apărării din statele membre ale NATO s-au întrunit, săptămâna trecută, în localitatea balneară Travemünde, de la malul Mării Baltice. Ceea ce trebuia să fie o obişnuită sesiune "de toamnă" s-a transformat într-o sesiune extraordinară. Şi asta chiar înainte de a începe reuniunea propriu-zisă.

În preziua conferinţei, ministrul german al apărării, Volker Rühe lansa prima... bombă, declarând posturilor de televiziune intenţia sa de a-şi convinge colegii din NATO asupra necesităţii absolute de a deschide Alianţa nord-atlantică spre Est.

Perspectiva era conturată nu ca o expansiune militară, ci în sensul unei sporite disponibilităţii faţă de primirea de noi membri din estul continentului, însă "numai cu aprobarea Rusiei". Brusc, subiectul a devenit temă cheie, plasând în umbră situaţia din Bosnia, Somalia etc. Ceea ce nu a împiedicat, dimpotrivă, a impulsionat presa să speculeze asupra duratei şi condiţiilor accesului fostelor state comuniste din estul şi centrul Europei.

Hotărârea definitivă în ce priveşte modul de apropiere al acestor ţări de NATO va fi luată la summit-ul din ianuarie. Până atunci, ideea continuă să facă valuri şi să stîrnească reacţii. De pildă, ministrul rus al apărării, Pavel Graciov avansează ideea unei noi doctrine militare, potrivit căreia o eventuală intrare a Poloniei în Alianţa nord-atlantică ar trebui stăvilită. Reacţia colegului său polonez e promptă: Polonia - atrage el atenţia - e o ţară independentă.

Ca o soluţie de compromis, SUA vin cu propunerea unui parteneriat cu NATO al fostelor membre ale Tratatului de la Varşovia, inclusiv Rusia (deci, nu un statut de membru cu drepturi depline).

Prezentând, la Travemünde, soluţia americană - sintetizată în sintagma "un parteneriat pentru pace" - ministrul american al apărării, Les Aspin a precizat că este exclusă, deocamdată, problema acordării garanţiilor de securitate, solicitate de fostele ţări comuniste din estul Europei şi că se amână discutarea aderării acestora, a tuturor, la NATO. Deschis în mod egal tuturor ţărilor est-europene, parteneriatul propus se va concretiza în stabilirea unor contracte între NATO şi aceste state, ce obţin posibilitatea de a participa la exerciţiile militare comune cu NATO sau la eventuale misiuni de pace.

Ministrul german al apărării, Volker Rühe şi secretarul general al NATO, Manfred Woerner

Practic, e o amânare a aderării, înlocuită de o soluţie provizorie, ce "întredeschide" doar unele porţi, pe doritul drum spre NATO. Gestul e menit să liniştească temerile statelor est-europene faţă de un vid de securitate şi, totodată, să menajeze Rusia ce ar fi putut încerca un sentiment de izolare.

Tot la reuniunea de la Travemünde (de la care Franţa a lipsit) s-a pledat pentru elaborarea unui amplu plan militar care să abordeze ceea ce s-a numit "noul pericol nuclear". Invocând pericolul scurgerii de tehnologie nucleară din fostele republici sovietice, ministrul american al apărării, Les Aspin a prezentat noua iniţiativă reporterilor, înainte chiar de a o expune omologilor săi vest-europeni. "În aceeă zonă este o lume cu totul nouă" - a subliniat Aspin, menţionând că proliferarea nucleară ar putea pune Europa occidentală în faţa unui serios pericol din partea terorismului nuclear.

Participanţii la reuniunea de laTravemünde au decis creearea unui grup special privind lupta împotriva proliferării nucleare. Grupul va examina riscurile generate de organizaţiile teroriste care încearcă să se doteze cu arme nucleare. Cât priveşte alte problemele, "sperăm să avem ceva care să fie aprobat de summit-ul NATO din luna ianuarie" - le-a declarat Les Aspin reporterilor, la bordul avionului ce-l purta de la Travemünde la Washington.

Golgota georgiană

Georgia sau Gruzia cum i se spune în rusă, fostă republică sovietică unională până la proclamarea unilaterală a independenţei, la 9 aprilie 1991, trăieşte, de peste un an, odiseea unui sângeros conflict amplificat în ultimele zile până la limite extreme, amintind în multe privinţe de tragedia bosniacă. Ocupând o suprafaţă de 69 700 kmp, în zona caucaziană, între Marea Neagră, Rusia, Turcia, Armenia şi Azerbaidjan, are în componenţa sa două republici autonome (Abhazia şi Adjaria) şi o regiune autonomă (Osetia de Sud), focare de răzmeriţe secesioniste cărora li s-a adăugat o îndârjită luptă armată pentru putere, între forţele politice georgiene, completând astfel tabloul general al războiului civil ce sfâşie astăzi această ţară, pe aproape tot întinsul ei.

În pofida tuturor vicisitudinilor istoriei, georgienii au ştiut să-şi apere, cu multă îndârjire, identitatea naţională şi culturală, spiritul independenţei fiindu-le continuu treaz. Proclamându-se stat de sine stătător, Georgia a refuzat, după dizolvarea Uniunii Sovietice, să adere la Comunitatea Statelor Independente, creată din iniţiativa Moscovei, în vederea perpetuării vechiului imperiu sub o nouă pălărie. Ceea ce se înţelege că a deranjat profund interesele strategice ale Kremlinului în zona Caucazului şi consecinţele n-au întârziat să se manifeste. Împotriva Georgiei independente s-a acţionat pe două direcţii: încurajarea unor rebeliuni secesioniste de ordin etnic şi a conflictelor politice interne.

Mai întâi, profitându-se de tendinţele dictatoriale şi de populismul ieftin al preşedintelui Zviad Gamsahurdia, ales în

Eduard Şevardnadze

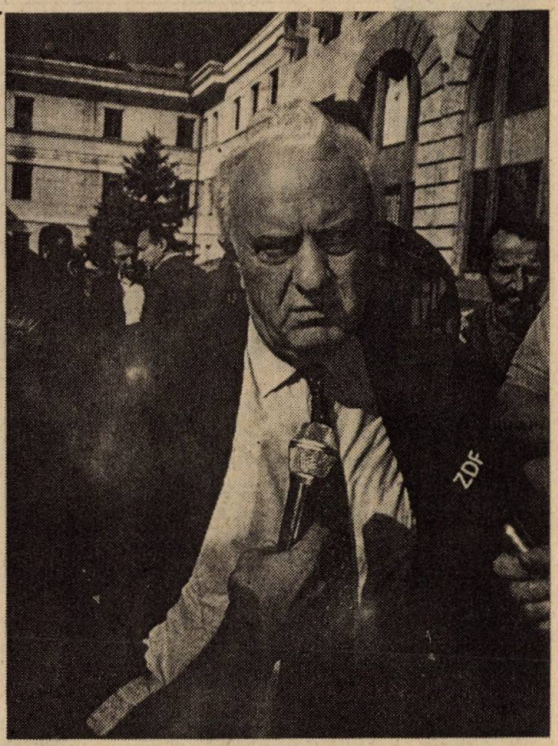

fruntea noului stat independent de majoritatea zdrobitoare a electoratului, au fost puse la cale mişcări violente, în capitala Tbilisi, care au condus la debarcarea sa de la putere, la numai patru luni de la instalare. Părăsit de însişi colaboratorii săi cei mai apropiaţi, Gamsahurdia a fugit în Republica Cecenă din Federaţia Rusă, exilul său prelungindu-se un an şi jumătate, până la recenta sa reîntoarcere, pentru a continua lupta pentru putere. Între timp, în condiţiile vidului politic creat, forţele politice de la Tbilisi l-au chemat în fruntea statului pe Eduard Şevardnadze, fost, timp de 13 ani, conducător comunist al Republicii Sovietice Gruzia şi, ulterior, membru al Biroului Politic al PCUS şi ministrul afacerilor externe al URSS, care a jucat un rol important în procesul de desfiinţare a Uniunii Sovietice.

Ajuns în Georgia, vechiul şef comunist s-a grăbit să se boteze în religie ortodoxă, căutând să-şi creeze o nouă faţă, de naţionalist georgian, ceea ce n-a impresionat prea plăcut pe foştii săi tovarăşi de la Moscova. A intrat atunci în acţiune varianta confictelor etnice şi a rebeliunilor secesioniste. În Osetia de Sud, unde separatiştii şi-au exprimat opţiunea de a se uni cu republica autonomă Osetia de Nord, componentă a Federaţiei Ruse, în Adjaria, republică autonomă la frontiera cu Turcia şi în special în republica autonomă Abhazia, bogată regiune din zonă, cu climă subtropicală, de la Marea Neagră. Dacă în Osetia şi Adjaria tendinţele separatiste n-au reuşit să aibă câştig de cauză, cu totul alta a fost situaţia în Abhazia.

Populaţia acestei republici autonome reprezintă nu mai puţin de o zecime din cei 5,5 milioane de locuitori ai întregii Georgii. Din această zecime, abhazii sunt doar o minoritate estimată la 80 000 de suflete. Şi totuşi, armata rebelilor abhazi a reuşit, în ultimele două luni, să aplice o bătaie usturătoare trupelor guvernamentale de la Tbilisi, alungându-le de pe teritoriul micii republici autonome şi provocând un dramatic exod a circa 150-200 000 de gruzini care formau majoritatea populaţiei locale. Secretul victoriei abhaze este foarte simplu: aşa-zisa armată a lor era formată în proporţie de 90 la sută din mercenari ceceni, cazaci şi militari ruşi angajaţi prin contract. Plus o dotare bogată în armament greu, de la artilerie reactivă şi blindate, inclusiv la aviaţie de luptă. La toate acestea s-a adăugat mediera Moscovei, care a determinat, printr-un acord semnat de părţile în conflict, ca trupele guvernamentale georgiene să-şi retragă armamentul greu din zona capitalei albaneze Suhumi, în schimbul încetării focului. Încălcând acordul, imediat după respectarea lui de guvernul de la Tbilisi, pestriţa armată abhază a trecut imediat la ofensivă, ocupând Suhumi şi înaintând dincolo de hotarele numitei republici autonome.

Profitând de situaţie, partizanii fostului preşedinte Gamsahurdia, reîntors din exil, au ocupat şi ei o zonă întinsă din vestul ţării, înaintând spre capitala Tbilisi pentru a răsturna "regimul comunist" a lui Şevardnadze. Strâns cu uşa, acesta s-a adresat în grabă Moscovei, pe care o blamase anterior pentru duplicitatea ei în Abhazia, acceptând în cele din urmă chiar aderarea la Comunitatea Statelor Independente. Ceea ce ar conduce, după recentul pas asemănător al Azerbaidjanului, la refacerea structurală a imperiului sovietic, în vechea sa componenţă, minus republicile baltice.

În primul moment, generalii ruşi care au de plătit o poliţă lui Şevardnadze, considerându-l unul din principalii autori ai demolării Uniunii Sovietice, inclusiv a puterii ei militare, atunci când se număra printre marii şefi de la Kremlin, s-au arătat destul de reticenţi atunci când acesta a cerut să fie sprijinit împotriva rebelilor lui Gamsahurdia. Se pare însă că, în ultimul moment, după ocuparea de către rebeli a importantului nod de cale ferată Samtredia, blocând astfel legăturile feroviare ale Rusiei nu numai cu Tbilisi, dar şi cu Erevan şi Baku, guvernul rus a decis să acţioneze, trimiţându-şi tancurile (în Georgia sunt cantonate trupe ruseşti cu un efectiv de 15 000 de oameni) să ia sub control principalele linii de comunicaţii georgiene, care fac legătura atât cu Armenia cât şi cu Azerbaidjanul.

Relatări de ultimă oră menţionează şi o ofensivă paralelă a armatei guvernamentale, care a reuşit să elibereze mai multe oraşe, inclusiv portul Poti de la Marea Neagră, important punct strategic prevăzut pentru staţionarea ulterioară a unui contingent rusesc.

Drumul Golgotei al poporului georgian este încă departe de a lua sfârşit. Această ţară, ce asigura nu de mult între 25 şi 60 la sută din consumul de fructe, cartofi şi vin al întregii Uniuni Sovietice şi 96 la sută din ceai, trece astăzi printr-o îngrozitoare criză economică, lipsa de alimente de pe piaţă devenind acută iar rata inflaţiei atingând cifre astronomice. (Salariul lunar al unui cercetător ştiinţific este de 1 dolar, al unui parlamentar de 3 dolari, iar al lui Şevardnadze de 5 dolari!).

N. DUNĂREANU

LUMEA

Dilema somaleză

Drama somalezilor pare fără sfârşit. Personajul - cheie rămâne generalul Aidid, liderul forţelor rebele (în medalion)

SE împlineşte aproape un an de când trupele americane, la solicitarea Naţiunilor Unite, au debarcat în Somalia, în cadrul operaţiunii denumite atât de promiţător "Redarea speranţei". Rostul lor în această ţară constă în principal, în distribuirea de ajutoare pentru populaţia ameninţată cu pieirea datorită foametei şi războiului. Trebuiau, în acest scop deblocate căile de acces către zonele cele mai afectate de lupte, ceea ce presupunea dezarmarea facţiunilor rivale, restabilirea ordinii interne şi organizarea operaţiunilor umanitare. Numai în 1992, deci la un an de la debutul crizei somaleze, izbucnită prin confruntarea armată intertribală ce a urmat alungării de la putere a preşedintelui Mohammed Siad Barre, războiul civil şi foametea făcuseră peste 350 000 de victime. Alte două milioane de persoane riscau să aibă aceeaşi soartă, ceea ce a determinat ONU să iniţieze misunea umanitară, la început prin intermediul trupelor americane, apoi, din luna mai a.c., prin forţe multinaţionale. Un număr de 33 de state participă cu contingente proprii la totalul de circa 29 000 de soldaţi aflaţi sub mandat ONU, între care aproximativ 5 000 de americani şi 4 000 de pakistanezi.

După un debut plin de speranţe, operaţiunile din Somalia par acum împotmolite în ineficienţă, indecizie şi nenumărate controverse. Spectrul foametei a fost relativ îndepărtat, dar în rândul populaţiei locale au sporit resentimentele la adresa Naţiunilor Unite şi a Washingtonului. În plus, una din cele 14 facţiuni rivale, cea condusă de generalul Mohammed Farrah Aidid, se dovedeşte un adversar redutabil pentru forţele de menţinere a păcii, pe care le-a angajat treptat într-un complicat război de gherilă urbană. S-au înmulţit atacurile împotriva "căştilor albastre" şi hărţuielile de uzură, primul incident grav producându-se la 3 iunie, soldat cu moartea a 24 de pakistanezi din cadrul forţelor de menţinere a păcii. Consiliul de Securitate a decis, trei zile mai târziu, să autorizeze trupele sub mandat ONU să-i captureze pe cei ce se fac vinovaţi de masacrarea soldaţilor pakistanezi, în vederea judecării lor. În acest context, generalul Aidid, considerat responsabil de gravul incident, a fost pus sub urmărire, pentru prinderea sa oferindu-se o recompensă de 25000 de dolari. De aici, puternicele controverse apărute la Washington şi la sediul ONU din New York, mai ales datorită evoluţiei ulterioare a evenimentelor din Somalia.

La Mogadiscio, adepţii generalului Aidid au organizat numeroase ambuscade, cărora le-au căzut victime noi soldaţi din trupele de menţinere a păcii. Atacurile au avut drept ţintă predilectă militarii americani, 12 pierind în incidentul petrecut la sfârşitul lunii septembrie, când au fost doborâte două elicoptere aparţinând forţelor SUA. Publicul american a privit îngrozit pe ecranele televizoarelor la imaginile înfăţişând cadavrul unuia dintre piloţi, profanat de mulţime pe străzile din Mogadiscio, ca şi la figura tumefiată a altui pilot, luat prizonier de suporterii lui Aidid. Pe de altă parte, relatările de presă au adus detalii despre uciderea, în aceste confruntări, a sute de civili somalezi, între care mulţi erau femei şi copii. La Mogadiscio, populaţia a organizat noi manifestaţii pro-Aidid şi împotriva prezenţei trupelor sub mandat ONU în ţara lor.

Într-un recent interviu acordat postului de televiziune CNN, fostul preşedinte american Jimmy Carter, declara că generalul Aidid, în prezent în conflict cu forţa ONU din Somalia, are 40-50 de mii de susţinători la Mogadiscio, dintre care două treimi sunt combatanţi bine antrenaţi şi sprijiniţi, se spune, de Sudan şi Iran. Alţi "şefi de clan" somalezi încep, treptat, să-i acorde sprijin lui Aidid, ca urmare a creşterii numărului de civili ucişi în capitala acestei ţări. În opinia lui Jimmy Carter, Aidid este "o componentă necesară a unei soluţii politice în Somalia", părere ce se regăseşte în ultimul timp şi în declaraţiile unor oficialităţi americane. De altfel, secretarul de stat american, Warren Christopher, consideră că s-au făcut unele greşeli în politica SUA în Somalia, criticile sale neocolindu-l nici pe preşedintele Bill Clinton. În general, Washington-ul, sub o tot mai mare presiune din partea opiniei publice şi a Congresului de a-şi retrage trupele din Somalia cât mai curând, apreciază, învinovăţind Naţiunile Unite, că s-a plusat prea mult pe o soluţie militară, deşi necesară este una politică. Punerea sub urmărire a generalului Aidid apare, de asemenea, ca nepotrivită, oficialităţi americane declarând în particular că ea nu era prevăzută de rezoluţiile Consiliului de Securitate, ci reprezintă o iniţiativă a reprezentantului ONU în Somalia, amiralul (american!) Jonathan Howe. Acţiunea de vânzare a lui Aidid, se mai afirmă la Washington, a pus în pericol întreaga operaţiune a Naţiunilor Unite în Somalia, cu atât mai mult cu cât capturarea sa, cel puţin până acum, a eşuat.

Îngrijorat de anunţata retragere a trupelor americane, la 31 martie, şi de forţa exemplului ce ar putea funcţiona în cazul altor state, între care Franţa, Germania, Italia sau Belgia, Boutors Ghali a început un nou demers diplomatic, de data aceasta în vederea implicării statelor africane în reglementarea crizei somaleze. El a călătorit la Cairo, unde a discutat cu omologii săi din cadrul Ligii Arabe, Organizaţiei Unităţii Africane şi Conferinţei Organizaţiei Islamice. State din Cornul Africii ar urma să preia ştafeta diplomatică a apropierii părţilor rivale somaleze, în vederea reconcilierii dintre ele. Iar dacă, în februarie trecut, la Addis Abeba, negocierile dintre cele 14 grupări în conflict n- au reuşit să ducă la o aplanare a divergenţelor, o nouă reuniune, tot în capitala etiopiană, este concepută drept încă o încercare de investire a somalezilor înşişi cu sarcina de a reglementa situaţia internă din propria ţară.

AI. TUDOR

CAŞMIR

Un punct incandescent

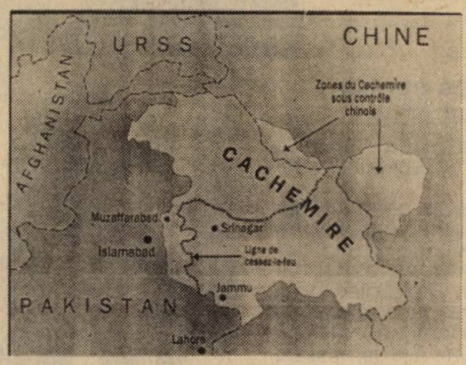

Din nou, tensiune explozivă în Caşmir, determinată de fricţiunile dintre musulmani şi hinduşi, în care au intervenit militari indieni. De această dată, nucleul incidentelor este sanctuarul Hazratbal, în care circa 100 militanţi musulmani au fost încercuiţi de 10000 de soldaţi. Concomitent, trei temple hinduse au fost atacate. Organizaţia Conferinţei Islamice a acuzat "represiunea" împotriva populaţiei musulmane din Caşmir, nelipsind invocarea unui adevărat război civil. Ceea ce pare să fie confirmat de înregistrarea de victime şi de apelul liderilor musulmani la răscoală generală împotriva guvernului de la New Delhi. Pe de altă parte, Pakistanul a pus o parte din armată în stare de alertă, noul premier Benazir Bhutto declarând că ţara sa "nu-i va abandona niciodată pe compatrioţii din Caşmir". Aşadar, un alt punct incandescent pe glob.

Situat la "întâlnirea" teritoriilor a patru ţări - India, Pakistan, Afganistan şi China - Caşmirul a constituit un permanent punct fierbinte în care se ciocnesc, luând forma înfruntărilor religioase locale, interesele indiene şi pakistaneze. Împărţit între Pakistan şi India, partea controlată de Delhi este singura regiune din India în care musulmanii sunt mai numeroşi decât hinduşii, reprezentând circa 65 la sută din cei şapte milioane de locuitori. Judecând după acest criteriu, în unele cercuri se consideră că teritoriul ar fi trebuit să revină în totalitate Pakistanului islamic, încă din 1947, când fosta colonie britanică a încetat să mai aibă un asemenea statut. Dar, după ezitări, maharajahul local, Hari Singh, a optat pentru recunoaşterea autorităţii exercitată la Delhi. Considerat a avea o importanţă strategică deosebită şi a dispune de însemnate bogăţii, mai mult bănuite decât puse în evidenţă, Caşmirul a continuat să fie revendicat de India şi Pakistan, în trei rânduri - în 1947, 1965 şi 1971 - între aceste ţări disputele concretizându-se în înfruntări armate. Care, însă, n-au tranşat conflictul. Ultimii ani au stat sub semnul pericolului izbucnirii celui de al patrulea conflict indo-pakistanez. Dacă nu s-a întâmplat o asemenea angajare, nu înseamnă că a fost linişte în regiune. Din când în când s-au întreţăiat tiruri de arme, cu morţi şi răniţi, pe fondul tensiunii provocate de marşuri spre linia de demarcaţie sau de acţiunile unor grupări din Caşmir, nelipsind opiniile potrivit cărora, în perimetru, s-ar desfăşura, de fapt, un război civil. Care, nu de puţine ori, a tins să degenereze în război local, angrenând trupe din cele două ţări şi nefiind exclusă intrarea în "joc" a militarilor chinezi sau a unor luptători din Afganistan. Dacă se ţine cont că unul din cele patru state - China - face parte în mod cert din "clubul atomic" şi că, după unele opinii bazate, se pare, pe mărturii indubitabile, atât India cât şi Pakistanul dispun de potenţial nuclear, sunt întemeiate temerile că, într-o situaţie critică, nu este total eliminată posibilitatea recurgerii la mijloacele de distrugere care folosesc forţa atomului.

Cum se întâmplă de obicei în astfel de împrejurări, răspunderea pentru stările de tensiune din Caşmir este aruncată dintr-o parte în alta. Guvernul de la New Delhi acuză Islamabadul că susţine material şi moral "grupările teroriste" şi că pune la dispoziţia acestora tabere de antrenament. Acuzaţiile sunt respinse de Pakistan, dar nu lipsesc dovezile simpatiei şi ajutorului militar acordat de această ţară unor grupuri aflate în centrul tulburărilor din Caşmir. Unii corespondenţi străini care au putut ajunge în zonă afirmă că, dintre grupurile armate, două ar fi importante. Cel mai vechi şi, după unele indicii, cel mai influent este Jammu Kashmir Liberation Front, care militează pentru independenţa totală a teritoriului. Celălalt, Hizbul Mujahedin, se pronunţă şi acţionează pentru alipirea Caşmirului la Pakistan, într-un stat islamic. Sunt şi grupări care se pronunţă într-un sens sau altul şi care lasă să se înţeleagă că sprijinul le-ar veni din zona Golfului. In aceste condiţii, locuitorii din perimetru se află între autoritatea guvernului de la New Delhi, întărită de prezenţa militarilor în Caşmir, şi presiunea grupărilor ce se opun politicii centrale de a se înrola în efectivele lor. Intr-o asemenea conjunctură, se accentuează situaţia precară, economică şi socială, instabilitatea şi tulburările împiedicând desfăşurarea normală a unor activităţi productive şi determinând migraţia populaţiei într-un sens sau altul, cu precădere spre Pakistan, unde există câmpuri de refugiaţi din Caşmir. In plus, tensiunea din zonă a redus până la zero afluxul turiştilor, suprimându-se, astfel, o importantă sursă de venituri.

Privite din această perspectivă, evenimentele din ultimele zile sporesc încordarea în Caşmir, dar şi între India şi Pakistan. Nu lipsesc nici aprecierile potrivit cărora revenirea în fruntea guvernului pakistanez a doamnei Benazir Bhutto complică lucrurile. Este amintită campania acesteia, desfăşurată în primăvara anului 1990, în multe capitale ale ţărilor islamice, în scopul organizării şi declanşării unei mişcări internaţionale de solidaritate cu Caşmirul, evident cauza acestuia fiind prezentată din unghiul de interes al Pakistanului. Ceea ce, fără îndoială, a iritat autorităţile indiene. Cu toate acestea, majoritatea observatorilor conchid că tensiunea dintre cele două state nu va degenera într-un nou conflict armat. Pe de o parte, se afirmă, datorită intrării în acţiune - făţişă sau în culise - a unor "influenţe" străine, dar interesate ca în zonă să nu fie perturbat un anumit statu quo, argumentele făcând trimitere inclusiv la aspecte financiare. Pe de altă parte, estimarea preţului unui război convenţional este de natură să descurajeze intenţiile de escaladare. După toate probabilităţile, nici India nici Pakistanul nu sunt dispuse "să arunce în luptă" cel puţin 350 milioane dolari pe zi, cât se consideră că le-ar costa un eventual conflict armat pentru Caşmir. O dovadă ar fi recenta declaraţie a doamnei Bhutto, în sensul necesităţii ca diferendele dintre cele două ţări să fie reglementate paşnic. Dar, desigur, nu sunt excluse schimbările de poziţii şi de calcule...

Ştefan IONESCU

CULTURA

CULTURA

Târgul de carte Frankfurt 1993

Aflati la Frankfurt, în perioada prestigiosului Târg International al cărtii, organizat anual în acest mare oraş german, redactorii noştri nu au scăpat prilejul contactării unor participanti. Printre interlocutorii lor s-au aflat - în cadrul pavilionului românesc - dnii Gabriel Liiceanu (Editura Humanitas), Emil Bărbulescu (Editura Nemira), Mihai Moroiu (standul Ministerului Culturii), iar din cadrul pavilionului Republicii Moldova, dna Ecaterina Ghindă (Societatea editorial-comercială "Cartea").

"Interes pentru Basarabia"

Dna Ecaterina Ghindă (S.A. "Cartea", Republica Moldova):

Nu participăm pentru prima dată la Târgul Internaţional de carte de la Frankfurt. Şi anul trecut am fost prezenţi, dar în cadrul standului României. Anul acesta participăm separat, intrând nemijlocit în contact cu partenerii străini. Am semnat un contract de livrare a cărţilor editate de noi cu o firmă din Israel şi o alta, germană, interesate în mod deosebit de istoria noastră, a Basarabiei, ca şi de lucrările ştiinţifice, de medicină şi de autorii tineri. Prezentăm cărţi ale unui număr de şase edituri, între care: Făt- Frumos, Hyperion, Lumina, Universitas şi editura academică Ştiinţa.

O carte de peste 200 000 lei?

Gabriel Liiceanu (editura Humanitas):

Un editor care participă la un asemenea târg are două obiective: să-şi prezinte editura şi să încheie contracte. Un asemenea târg este un avantaj formidabil pentru un editor, care, timp de patru zile, poate veni în contact cu toţi ceilalţi editori ai lumii, strânşi laolaltă. Deci, corespondenţa purtată de-a lungul unui întreg an poate fi întrecută de rezultatele contactelor directe din aceste patru zile.

Important este că îţi cunoşti partenerii de afaceri şi de discuţii, că se stabilesc contacte umane şi convorbirile sunt infinit mai rodnice decât dacă scrii trei scrisori pe an. De asemenea, îţi poţi prezenta activitatea de editor şi, pe linia asta, m-aş referi la lucrările deosebite cu care am venit anul acesta, ediţiile bibliofile care au stârnit interesul vizitatorilor, care au fost uimiţi că la noi se pot face astfel de cărţi. Este vorba de "Jurnalul de la Păltiniş", al lui Andrei Pleşu, ilustrat cu nouă gravuri ale lui Horia Bernea. Cartea este o reuşită în sine şi lansarea sa va avea loc la Bucureşti, la 15 octombrie.

A doua carte de acest tip este cea lui Petru Creţia, "Oglinzile". Cărţile bibliofile, numerotate de la 1 la 100 şi care poartă semnătura autorilor, au un preţ exorbitant. Gravurile lui Horia Bernea din "Jurnalul de la Păltiniş", valorează 223 000 lei, fiecare costând 20 - 30 000 lei. Vom vedea la lansarea cărţii câţi cumpărători vor exista în România.

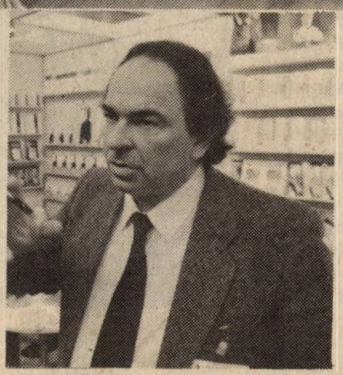

O componentă a standului Humanitas o constituie istoria, memorialistica recuperată, de genul memoriilor Elisabetei Rizea, a Jurnalului lui Sănătescu etc, având căutare printre românii în emigraţie. Şi editorii străini se opresc văzând fotografiile lui Eliade, Cioran, Ionesco şi admiră seria noastră de mari autori interbelici, cei mai solicitaţi de românii de aici, din Frankfurt şi din împrejurimi.

Important mai este şi ce lucrări reuşeşti să cumperi pentru traducerea lor în ţară. De pildă, o Istorie a Europei, scoasă de Hachette, pentru care am angajat preliminariile unui contract. E o carte unică în lume, o istorie a Europei în 4-500 pagini, făcută de cei mai buni istorici din 12 ţări europene, cu 600 fotografii color. O carte care pe editor îl costă o avere. Bănuiesc că, dacă vom dispune de investiţia de a face o asemenea carte, ea va costa cam 200 000 lei volumul. E vorba de o dăruire totală, eu mă simt îngropat de viu în editură, petrecând 9 ore din zi acolo, alegând colaboratori de primă mână, atât interni cât şi externi.

Modelul occidental

Emil Bărbulescu (editura Nemira), referindu-se la reuşita editurii:

Probabil că am înţeles foarte bine care e modelul unei edituri occidentale, deci, o infrastructură puternică de aşa-zisă literatură comercială, de consum, care să poată asigura o bază financiară pentru adevărata literatură.

In România, la ora actuală, se poartă discuţii aprinse a propos de editurile care fac "cultură" şi cele care fac "incultură". E o falsă problemă pentru că orice mare editură e obligată să susţină marea cultură, prin această aşa-zisă literatură de consum, care se vinde, masiv. Primul şi cel mai reuşit pas a fost publicarea romanelor lui Sven Hassel, autor cunoscut în România, pentru că, în 1970-1972, au fost traduse deja două din romanele sale, cenzurate.

Mihai Moroiu (standul Ministerului Culturii):

La ora aceasta, din cele 23 edituri de stat au mai rămas 10, restul fiind societăţi cu autonomie deplină. Cărţile expuse în acest stand sunt atât ale celor 10 edituri de stat, cât şi de la alte edituri, inclusiv particulare, singurul criteriu de selecţie fiind cel valoric. Singurele edituri care nu au fost solicitate au fost cele care sunt prezente aici cu standuri proprii. Pentru toate editurile, inclusiv cele particulare, Ministerul Culturii a suportat toate cheltuielile de transport ale exponatelor. In ceea ce priveşte calitatea cărţilor expuse, consider că ele sunt mult mai bune decât cele expuse anul trecut tot aici, la Frankfurt. Când spun aceasta mă refer, bineînţeles, nu la conţinut, ci la prezentarea grafică şi la calitatea hârtiei. Apreciez că acest salt a fost făcut, în primul rând, datorită editurilor particulare. Aş vrea să mai spun că Târgul de carte de la Bucureşti, din iunie 1994, va fi organizat în colaborare cu organizatorii Târgului de carte din Frankfurt.

Frankfurt, octombrie 1993

Odette HANGANU,
Cristian TĂNASE

la EST de VEST

Radu BUDEANU

Complicitate productivă

NU se poate spune că presa română l-a răsfăţat pe generalul Lebed. Obscurul comandant de mini-armată, devenit cu grăbire unul dintre cele mai extravagante personaje din spaţiul CSI, a oferit mass-mediei independente un noian de motive să îl atace, să îl caricaturizeze, să îl închidă în carcasa unui personaj de operetă sângeroasă.

Militarul rus, ajuns deputat în parlamentul unei republici inexistente, unde singurul fapt politic real este un proces de o mârşăvie suprarealistă, nu putea suscita, în cel mai bun caz, nici măcar comentariile platonice. Şi, totuşi, generalul Lebed a reuşit performanţa de a fi chior în ţara orbilor: el a refuzat portofoliul de ministru al apărării, propus de Ruţkoi în zilele îndrăcite ale puciului parlamentar, a pălmuit verbal conducerea nistreană şi, în final, a ocărât "Sovietul Suprem" de la Tiraspol aruncându-şi pe masă proaspătul carnet de deputat. In felul acesta, Lebed a pus o distanţă confortabilă între cariera sa "înstelată" şi vampirismul politic din zona de reşedinţă a garnizoanei în care cu onor funcţionează. Refuzând să pactizeze în modul cel mai inechivoc cu Ruţkoi, Hasbulatov şi compania, Lebed s-a arătat mai realist decât însuşi Mihail Gorbaciov. Acesta din urmă, sfidând protocolul unei vizite în Italia, s-a grăbit, când la Moscova lucrurile nu erau deloc clare, să revină precipitat în patrie dând impresia că se consideră util în mijlocul apelor tulburi. Apele s-au limpezit, dovedindu-se, cel puţin deocamdată, că superioara sa prezenţă în epicentrul vagului război civil nu a folosit nimănui. Nu am făcut acolada între aceste două personaje aflate la antipozi din dorinţa gratuită de a învecina contrariile. Intreaga tranziţie rusă - sălbăticită de pasiuni, zbuciumată de confuzii şi paradoxuri, eclectică şi contorsionată- este un spaţiu al paradoxurilor, unele de-a dreptul ultimative. Amploarea marasmului din Rusia şi, în general, din CSI a atins asemenea dimensiuni încât analiştii cei mai subtili sunt prinşi, frecvent, în menghina unor prognoze eronate. Revenind spectaculos acasă Gorbaciov a demonstrat că s-a aruncat, public, într-o capcană. Refuzând pe loc postul de ministru într-un guvern care nu a mai avut timp să fie miruit, generalul Lebed a demonstrat că a sesizat corect încotro înclină balanţa. Ea a înclinat în direcţia alianţei între Elţin şi armată. Lebed nu a făcut altceva decât să arate că este disciplinat. Cuminţenia sa faţă de comandanţi a mers până acolo încât şi-a călcat în picioare cariera politică zonală pe care tocmai o inaugurase. "Zona" a rămas fără gaze naturale, fără cărbuni şi fără altele strict necesare (ca urmare a embargoului decretat de Elţin după "recimentarea" sa la putere) iar Lebed a rămas cu epoleţii pe umeri.

Occidentul a reacţionat furtunos şi unanim în raport cu aceeaşi problemă. Deşi Elţin a pus tunurile pe parlament şi a acţionat în stil bananier, marile puteri democratice nu au crâcnit, nu au vânturat principii şi metodologii intangibile. Ele au aplaudat mişcarea în forţă pentru că strategia este mai importantă decât democraţia. Vestul nu avea nevoie de o Rusie înhămată la carul extremismului naţionalist, de o Rusie în stare de explozie nostalgică, în care "valiza nucleară" să treacă din mână în mână în funcţie de supremaţia conjuncturală a unei găşti sau a alteia. Oricât de discutabile au fost represaliile promovate de preşedinte, ele au fost necesare pentru igienizarea politică a unui spaţiu în care trotilul şi coctailul Molotov pot pava drumul spre o restauraţie totalitaristă infantilă, dar vorace. Restabilirea "calmului" este la fel de paradoxală ca şi paradoxala sa răsturnare din septembrie: Elţin articulează alegeri "libere şi democratice" cu sprijinul armatei. Până în decembrie el este prizonierul generalilor, al corifeilor armatei care s-au decis să îl sprijine împotriva dogmaticilor mai mult sau mai puţin mafioţi. Perioada este dintre cele mai complexe: orizontul de aşteptare al militarilor nu este în nici un caz victoria unei forţe politice care să marginalizeze armata în favoarea unei reconversiuni. Militarii nu au de gând, în mod firesc, să transforme fabricile de tancuri în fabrici de frigidere sau scaune de vacanţă. Pactul Elţin-militari stă, aşadar, sub semnul unei complicaţii productive. Care va fi direcţia ei? Intrebarea devine cu atât mai incitantă cu cât răsăritul european şi balcanic îşi continuă, în pas voios, dansul.In Bosnia-Herţegovina negocierile sunt epuizate. Musulmanii, cu sprijinul ţărilor arabe prietene, deţin în băncile elveţiene fonduri tot mai proeminente. Capacitatea lor de a achiziţiona arme şi armament dintre cele mai moderne riscă să împingă negocierile pe terenul fertil al unui perpetuum-mobile.In Kosovo, în fond a doua Albanie pe teritoriu sârbesc, etnicii albanezi (două milioane) au început să se mişte. În Grecia, victoria PASOK-ului anunţă o schimbare netă de direcţie a Atenei. Să ne aducem aminte de marotele guvernării socialiste de odinioară: divorţ cu NATO, divorţ cu CEE, divorţ cu SUA. Pe atunci, lumea arăta altfel. Ultimile 40 de luni de guvernare liberală a "Noii Democraţii" s-au consumat în stil prudent chiar dacă semnalele în direcţia balcanică nu au lipsit. Revenirea lui Papandreu înseamnă însă revenirea la tonusul revendicativ, la precizarea bătăioasă a unor azimuturi politice regionale. Nu este departe ziua când Atena va privi mai scrutător în ograda albaneză iar Epirul se va îmbăta de elixirul "republican" al unei eventuale secesiuni. Nici mai sus, în Europa centrală, lucrurile nu stau pe loc. În Polonia "comuniştii noi" au revenit la putere, obligându-l pe Walesa să adopte teza redefinirii stângii. "Stânga de azi", a spus el, "nu mai este stânga din perioada lui Brejnev, când Moscova comanda parada". Aşa e. Stânga de azi s-a redefinit însă prin forţe proprii. Ea s-a dovedit o forţă care, în cea mai catolică ţară a răsăritului, în cea mai aptă ţară de a fertiliza noncomunismul, îşi adjudecă electoratul în plină tranziţie! Toate aceste elemente, începând cu conştiinciozitatea "regulamentară" a generalului Lebed şi terminând cu amărăciunea Papei de a vedea la Varşovia un regim neocomunist aruncă o lumină semnificativă asupra resorturilor complexe şi deloc festive care domină răsăritul.

In acest cadru flexibil, în care geografia politică este de o elasticitate deconcertantă, extinderea frontierei estice a NATO a devenit, în plan strategic dar şi psihologic, un element fundamental. Parlamentarii atlantici au sesizat oportunitatea unei omogenizări europene pe acest plan şi au invitat reuniunea la nivel înalt a NATO, care se va desfăşura în ianuarie anul viitor, să ia în serios o absorbire în bloc a ţărilor răsăritene. Această reuniune va avea loc după alegerile din Rusia, adică va opera pe o hartă cristalizată ca intenţii majore. Să sperăm că într-o perspectivă rezonabilă şi în circumstanţele unei victorii a reformatorilor în Rusia, complicitatea contraproductivă est-vest se va transforma într-una strict productivă...

In august, anul acesta, în Venezuela, 16 indieni din tribul Yanomami au fost masacrați de mineri. Pentru prima oară, o comisie independentă investighează cazul. Antropologul californian Napoleon Chagnon și naturalistul venezuelean Charles Brewer-Carias au pătruns în zona unde s-a petrecut masacrul - aceasta numai după o dispută cu "oficialitățile" bisericii catolice din zonă, care au blocat cercetările. Numită de președintele interimar al Venezuelei, comisia a trebuit să apeleze și la ministrul apărării care a intervenit personal. "Teocrația", care încă supraviețuiește în zona amazoniană a Venezuelei, este ultima de acest fel din emisfera vestică și încercările de a o clătina sunt extrem de dificile. "Biserica urmărește să dețină controlul, nu o interesează ce se întâmplă cu yanomami" - arată Chagnon amintind că în acest teritoriu trăiesc 15 000 de indieni aparținând tribului

Angela Basset va juca în rolul Tinei Turner. Iubită, idolatrizată, la cei 53 de ani, Tina a avut, încă de mică, o înclinație spre muzică. Era, practic, făcută pentru așa ceva și întreaga viață și-a închinat-o scenei. Alături de Lawrence Fishburn, interpreta Tinei va încerca să se identifice cu... modelul

1001

Romanul "Rebecca", de Daphné du Maurier, a fost un best-seller al timpului. El are și o urmare, a cărei versiune românească se numește "Lady de Winter", semnată de Susan Hill, care a încercat să refacă atmosfera misterioasă a "Rebeccăi"

Madonnei îi place lupta. Nu o interesează ceea ce este ușor de cucerit, nu o atrag locurile în care nu are dușmani. Tocmai de aceea a ales Londra ca prim oraș al seriei de concerte "Girlie Show". Numai trei fani au întâmpinat-o pe "Heathrow Airport" urându-i bun venit. Cu toate acestea, 70 000 de bilete au fost vândute pentru cele două spectacole. Nu în același mod s-au comportat francezii, care i-au făcut, la Paris, o primire călduroasă

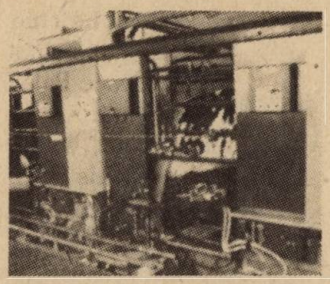

O companie olandeza anunţă zile fără griji pentru fermieri! Aceasta pentru că a inventat un aparat special de muls vacile. O curea, care se petrece după gâtul vacii, va semnaliza momentul în care ea este pregătită de muls. Apoi, după o poziţionare corectă, începe procesul. Când el ia sfârşit, robotul îi dă animalului un ghiont sugestiv. "Prolion BV" din Vijfhuizen, autoarea maşinii, a vândut deja 10 bucăţi în Europa şi speră la mai mult. Oricum, după 2-3 zile cât durează acomodarea, se pare că vacile preferă să fie mulse în acest fel. O dovadă clară că ele sunt... pentru progres

Numărul orelor de muncă lucrate săptămânal, pe categorii socio-profesionale, ilustrate sugestiv de "L'Evenement du Jeudi"

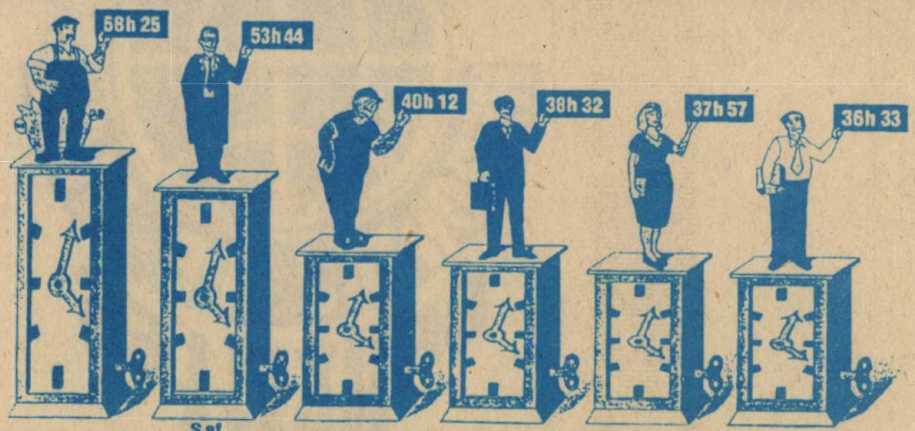

Oricâtă fantezie ar fi avut, căpitanul James Cook nu s-a gândit niciodată la aşa ceva: o sticlă imensă, de 10,5 m, cu mesaj. Este vorba de o creaţie menită sa-l comemoreze pe eroul Cook; ea va fi ancorată în Tamisa şi va oscila în funcţie de nivelul apei. Semnată de Claes Oldenburg şi soţia sa, Coosje van Bruggen, opera de avangardă a stârnit vii critici. Toată lumea se întreabă dacă ea conţine, cu adevărat, un SOS...

Creatorul de modă Karl Lagerfeld a abordat nu numai arta vestimentară, ci şi arta fotografiei. De curând, el a participat la vernisajul unei expoziţii în care îi sunt imortalizate operele. Purtând iniţialele K.L., acestea valorează între 2 500 şi 3 000 dolari fiecare şi exprimă o legătură evidentă între cele două domenii la care a atentat hamburghezul în vârstă de 55 ani, Karl Lagerfeld

Thierry Roussel, 40 de ani, este ultimul soţ al Christinei Onassis şi tatăl ultimului lor copil, Athina. El a investit 30 milioane de dolari din veniturile personale şi încă alte câteva milioane împrumutate pentru realizarea unui proiect în domeniul agriculturii, menit să fertilizeze un teren din sudul Portugaliei. Afectat de furtuni puternice, terenul cultivat cu căpşuni şi alte fructe, precum şi legume, a fost distrus. Roussel plănuieşte să mai cheltuiască încă 6 milioane dolari pentru a-l reface

De când primele căşti albastre au fost trimise în zona conflictului arabo-israelian, în 1948, 27 de alte operaţiuni ONU de acest tip s-au mai desfăşurat în diverse alte puncte ale globului. Iată cât au costat şi câţi oameni au implicat cele mai recente (sursa: Naţiunile Unite)

ZONA	ANUL ÎN CARE A ÎNCEPUT OPERAŢIUNEA	CHELTUIELI ANUALE *(în dolari SUA)*	EFECTIV
Somalia	*1993*	1,55 miliarde★	*30.800*
Cambodgia	*1992*	1,02 miliarde	*24.000*
Mozambic	*1992*	910 milioane★	*22.000*
Sudul Libanului	*1992*	210 milioane	*7.000-8.000*
Irak-Kuweit	*1978*	146 milioane	*5.857*
(Zona demilitarizată)	*1991*	65 milioane	*508*
Angola	*1991*	36 milioane	*218*
Înălţimile Golan	*1974*	36 milioane	*1.120*
Vestul Saharei	*1991*	35 milioane	*428*
Salvador	*1991*	34 milioane	*630*

★ Cheltuieli estimative

Rubrică relizată de
Mirela IAMANDI

REPORTAJ PE GLOB

BRUXELLES INIMA EUROPEI

Doina IOVĂNEL

E 3 octombrie. Şi chiar dacă nu e marţi, ci duminică, e, totuşi, Belgia. La circa 3 ore de zbor de... Boeing de Bucureşti, Bruxellesul, la sfârşit de weekend, arată mai degrabă ca un oraş de vacanţă decât ca un "motor" european - imagine ce reverberează zilnic în presa continentală. Încă o dată, cel puţin ca primă impresie - care, însă, avea să se întărească în zilele următoare - se confirmă sfântul şi simplul adevăr că imaginile livreşti, şabloanele şi etichetele care se aplică automat unor locuri şi situaţii sunt, cel mai adesea, destul de departe de ceea ce înseamnă mişcarea vie a realităţii.

Bruxelles este, sigur, unul dintre oraşele europene căruia i s-au agăţat cele mai multe etichete. Până la estomparea unei identităţi proprii, care există în pofida asumării statutului de "sediu al principalelor instituţii europene". Acesta pare a fi în continuare destinul său. Însă nu singurul. Deşi la Bruxelles există "oraşul comunitar" - sobru, riguros, funcţionând perfect, sediul central al NATO, cu simbolul său aproape ocult, şi, de mai puţină vreme, şi sediul principal al UEO, transferat de la Londra, deşi funcţionarii internaţionali care-şi duc aici, cu miile, viaţa şi activităţile zilnice, influenţează categoric ritmul diurn şi nocturn al capitalei Belgiei, oraşul îşi păstrează încă ceva din târgul medieval de la începuturi. Aşa cum aveam să-l descoperim, timp de 5 zile febrile, între programul oficial, dens, incitant, util, pregătit de serviciile specializate ale CEE şi NATO pentru un grup de ziarişti români - şi ceasurile de hoinăreală, peste tot şi nicăieri, încercând să prindem pulsul secret, ritmul "capitalei Europei" şi ritmul intim al capitalei belgiene care nu se suprapun întru totul. Ci, dimpotrivă, s-ar putea spune că sunt compensatorii. Precum acea blândă ploaie de la sosire - o ploaie de vară indiană, care năvălise în plină toamnă, ca o amintire şi ca o mângâiere, într-o lume plină de provocări, aducându-l aproape, pentru o clipă, pe poetul- cântăreţ al anilor '60, acel Adamo, cu cântecele lui despre ploaia blândă şi zăpadă tandră. Prin care reuşise să creeze, chiar şi de partea astălaltă a cortinei de fier, mai mult decât o modă, o stare de spirit.

Unda de şoc a "satului global"

Stare de spirit care, iată, în aceeaşi zi de duminică, 3 octombrie 1993, a fost sfărâmată în ţăndări, ca o oglindă în care e primejdios să fixezi prea mult aceeaşi imagine. De-abia instalaţi în camerele noastre, la unul din hotelurile bine plasate într-un punct central al oraşului Bruxelles - Place Rogier, la doar 10 minute de Grande Place - gestul profesional, reflex, de a apăsa pe butonul televizorului, ne-a pus brutal în contact cu o undă de şoc a "satului global": evenimentele dramatice din jurul Casei Albe de la Moscova. Suficient pentru a risipi gândurile şi întrebările aduse cu noi de-acasă, mai ales în urma scrisorii trimise în ajun de Boris Elţin "celor 4" mari de la NATO şi al cărui impact urma să-l evaluăm chiar la nivelul destinatarilor. Televiziunea - CNN, TF-3 şi alte posturi - vorbesc despre "rebeliunea lui Ruţkoi", blindatele din jurul clădirii parlamentului rus, ştirile cu privire la atacarea TV "Ostankino", paraşutiştii pregătiţi să descindă în interiorul Casei Albe pentru a-i neantiza pe "rebeli" comentariile despre "criza foarte gravă de la Moscova" şi despre "forţele vechiului regim", care "au blocat toate eforturile economice" ale lui Boris Elţin şi ale reformatorilor săi, seamănă a ceva "déjà vu". A doua zi dimineaţa, la micul dejun, întâmplarea face să stau la aceeaşi masă cu o rusoaică, participantă la o întâlnire internaţională pe teme de chimie, care are loc la Bruxelles. O întreb dacă e de aceeaşi părere cu preşedintele Bill Clinton că nu există pentru Rusia alternativă la Boris Elţin. Îmi răspunde, aproape eliptic, că "numai preşedintele Clinton crede asta". Insist: "Care e atunci soluţia?". "Nu există soluţie", vine plat răspunsul. "Oamenii sunt indiferenţi". "Cine a tras la Moscova?", mai întreb. Şi urmează replica, năucitor de diplomatică: "Russian Armia!" Peste câteva zile, când lucrurile par să se mai fi liniştit, ne întâlnim şi ne salutăm. E bucuroasă să se întoarcă peste o zi acasă. Se pare, totuşi, că "unda de şoc" a crizei de la Moscova a fost mai mult de suprafaţă.

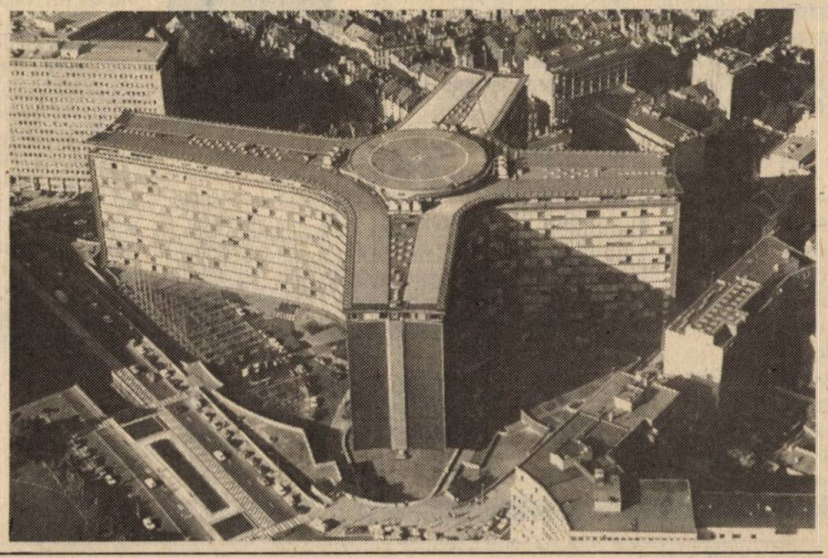

Bruxelles, pur şi simplu

Acum e ora dilemelor, răspunsurile vor veni, cu siguranţă, mai târziu.

"Europa unită" merge înainte

Dialogurile "în interior", purtate în "oraşul comunitar" din Bruxelles debutează în Rue de Trèves, la Sala "Monnet" de la Direcţia Generală Audiovizuală, Informaţie, Comunicaţie, Cultură a Comisiei CEE. Interlocutori, dl George Ingber şi dna Janice George. Se aşteaptă votul privind primirea noastră cu drepturi depline în Consiliul Europei. Înţelegându-ne aşteptarea, gazdele noastre, având la dispoziţie un sistem eficient şi prompt de informare, ne aduc la cunoştinţă votul favorabil. Se apludă un minut, se adresează cuvenitele felicitări şi se trece la problema-problemelor: speranţele noastre de a deveni, dacă ar fi posibil chiar mâine, membri cu drepturi depline ai Pieţei Comune. Deocamdată, despre noi, jurnaliştii români invitaţi la Bruxelles, putem afirma cu siguranţă că suntem în Piaţa Comună! În rest, trebuie să aflăm mai întâi, chiar de la sursele comunitare abilitate cu transparenţa şi autoritatea necesare de a răspunde dilemelor noastre, ce complicat este acest mecanism şi cât de mult se însoţeşte cu durata. Dar "eurocraţi" de la Bruxelles, imperturbabili la critici şi chiar contestări din partea unor medii, îşi continuă misiunea, bine pusă la punct, iar "Europa Unită" merge înainte. Chiar dacă se mai fac reajustări de calendare, chiar dacă există, totuşi, un suspens legat de decizia asupra Maastricht-ului pe care o va comunica Bonnul la 12 octombrie, Germania fiind, paradoxal, ultima ţară care a ratificat Tratatul Uniunii Europene.

În ceea ce ne priveşte, trebuie să acceptăm că imaginea României este foarte subţire, dacă nu chiar deformată, la nivelul unor funcţionari comunitari. Care, totuşi, trebuie s-o recunoaştem, chiar dacă nu ne convine întru totul, nu ei sunt cei dintâi răspunzători de această insuficientă şi superficială receptare. Aici, spiritul dominant este cel al "interesului comun" şi fiecare are o grijă specială de a sublinia această dimensiune, aceea că oficialii CEE nu mai reprezintă, nici în Comisie, nici în Parlament, guvernele ţărilor care i-au trimis aici, ci chiar "Comunităţile", care au adus "celor 12" prosperitatea, palpabilă, necontestată de nimeni în fond, chiar dacă la orizontul imediat s-au aglomerat nişte nori mai neliniştitori. CEE, ca întreg continentul european, poate chiar ca întreaga lume, traversează şi ea o perioadă de tranziţie, cu interogaţii şi necunoscute, care fac, semnificativ, dar nefericit pentru nerăbdarea noastră, ca atât la instituţiile comunităţii, cât şi la sediul central al NATO din Bruxelles, răspunsurilor tranşante să le fie preferate, mai ales, reflecţiile diplomatice şi transmiterea unor "semnale", după principiul care pare a fi foarte practicat în aceste sfere, "înregistrează şi reflectează". Cât despre evoluţiile de la Moscova în acele dramatice ceasuri, Comunitatea a dat publicităţii, în acelaşi stil sobru, o succintă declaraţie de presă, în care "deplânge pierderile de vieţi omeneşti" şi "reiterează sprijinul pentru preşedintele Elţin şi procesul de reformă". În spatele uşilor închise însă, se simte o încordare, o aşteptare, care, probabil, nu se vor risipi într-un timp prea scurt.

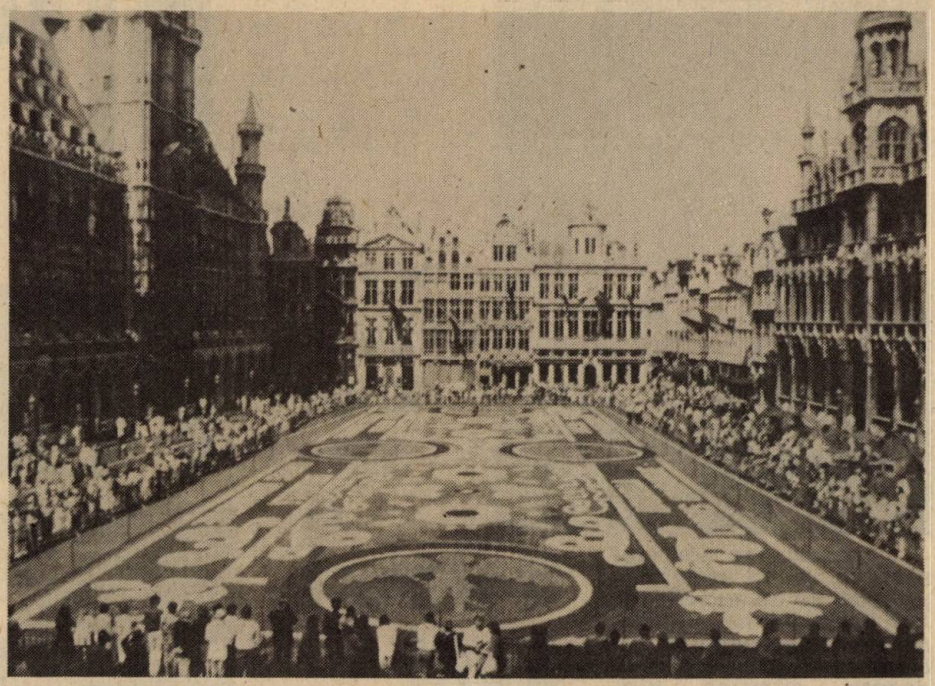

Exuberanţa barocului italian şi covoarele de flori proaspete, istorie şi viaţă în Grande Place

Şi, totuşi, de ce inima Europei?

S-a spus şi s-a scris despre Bruxelles că îşi datorează statutul privilegiat de a fi devenit "inima Europei" (o inimă care, însă, am văzut, urmează logica raţionamentului lucid) mai ales poziţiei sale geografice. Situat în ceea ce se consideră a fi "partea cea mai dinamică a continentului european", cea de nord-vest, cu deschidere spre Ocean, prin Marea Nordului, Bruxelles-ul trimite raze aproape egale spre alte mari capitale ale continentului: 329 km până la Londra, mergând spre vest, 343 km până la Paris către sud şi doar 225 km până la Bonn, care este aici estul. Dar ceea ce am simţit noi că exprimă, într-o superbă metaforă vie, extraordinara deschidere a oraşului este acel patrulater de istorie, arhitectură şi memorie afectivă numit Grande Place. S-a transmis în acest spaţiu real disponibilitatea spre comunicare, spre apropiere umană, spre schimburi de mărfuri care, probabil, la începuturi, în prim ev mediu, a generat însuşi destinul de mai târziu al oraşului. Pentru că, de la această idee vie de piaţă a secolului XII, întreţinută cu grijă, cu un cult al florilor şi al prezenţei copleşitoare a inegalabilelor dantele de Bruxelles - exact ca la rochia de mireasă a bunicii mele, cum le-am recunoscut cu emoţie - au pornit, poate, acele imbolduri de a aşeza în apropiere mai multe organizaţii internaţionale decât există la Londra, Paris sau Geneva. Zile şi seri luminate, în care sute şi sute de bărbaţi şi femei, cei mai mulţi "cetăţeni ai Europei" vin aici să vadă, să simtă, să înţeleagă. Până şi cel mai vechi simbol al Bruxelles-ului, năstruşnicul Maneken Pis, pe care unii autori de simboluri îl văd drapat în drapelul albastru cu cele 12 stele, aparţine, totuşi, acelui timp, el aproape ascunzându-se pe una din străduţele laterale cu nume atât de domestice precum "strada piperului", "strada untului", "strada cu ierburi". Cu totul altfel se vede Atomiumul - cu cei circa 100 de metri ai săi înălţime - construit în cartierul Heysel, unde au fost organziate şi expoziţiile universale din 1935 şi 1958, vizibil aproape de peste tot, ca o invitaţie spre secolele ce vin, dar care nu poate copleşi verdele, încă exuberant, ce transmite vitalitatea atât de necesară unei veritabile inimi. De aici însă începe Bruxelles-ul belgian - mai mult francez decât flamand - cu vadurile sale comerciale, cu muzeele sale şi viaţa sa spirituală intensă, la care a fost invitat să participe, aşa cum citim pe un mare afiş din apropiere de Grande Place, şi Teatrul Naţional din Craiova cu Titus Andronicus. Aşa că, încet-încet, calea spre Bruxelles ni se deschide şi nouă. Chiar dacă până la a fi "egali" cu "cei 12" sau la NATO mai trebuie să mai avem puţintică răbdare. Zarurile se pare că au fost aruncate şi trebuie să ne jucăm până la capăt cartea câştigătoare, care, aici nu e loc pentru dileme, nu este, nu poate fi decât cea europeană. Bineînţeles, cu prelungirea ei atlantică...

Cine mai vine sub umbrela CEE?

PUTEREA ŞI PRESA

Interviu realizat de Marian Oprea cu Norbert Balit directorul postului de televiziune France 3

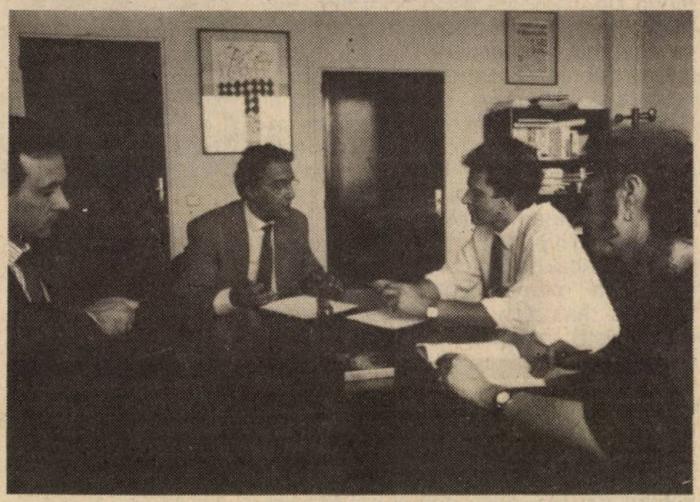

- Televiziunea are, credem noi, un rol esenţial în procesul de democratizare. Ar fi interesant ce crede directorul despre raportul dintre putere şi televiziune, despre numirea preşedinţilor TV, despre cenzură şi despre poziţia jurnaliştilor.

- În Franţa, preşedinţii canalelor serviciului public sunt numiţi de CSA (Consiliul Superior al audiovizualului). Până în 1980, ei erau numiţi de Consiliul de Miniştri. De ce Consiliul de Miniştri? Pentru că acţionarul majoritar, unic, era statul, deci el-statul - numea direct preşedinţii canalelor de televiziune.

Începând cu 1981, după victoria socialiştilor în alegeri, socialiştii au vrut să taie ceea ce se numea "cordonul ombilical" dintre putere şi televiziune, pentru că la momentul respectiv, existau legături directe între preşedinţii şi directorii de la Informaţie şi Ministerul Informaţiei, devenit ulterior Ministerul Comunicaţiilor.

În prezent, deci, preşedinţii sunt numiţi de Consiliul Superior al audiovizualului şi nu de către stat. Este adevărat că până acum nu am văzut întreprindere de stat sau privată în care acţionarul majoritar, sau unic, să nu-şi impună punctul de vedere. În cazul întreprinderii private, acţionarul majoritar numeşte preşedintele. Când statul este acţionar, desigur că el numeşte preşedintele, dar evoluţii la nivelul mentalităţii s-au produs şi nimeni nu-şi mai permite să intervină, impunând emisiuni, atitudini, comandând interviuri, indiferent cine ar fi: ministru, parlamentar sau orice altă persoană. Evident că există cazuri în care se produc incriminări injuste, dar, oricum este obligat să suporte consecinţele şi în aceeaşi măsură, să-şi apere drepturile şi să-şi susţină cauza în mod deschis. În domeniul acesta, al relaţiilor interumane, s-au făcut multe lucruri şi totul este mereu perfectibil.

- Există vreo diferenţă în activitatea redactorilor de televiziuni publice, faţă de cei care lucrează în televiziunile particulare?

- Rolul televiziunii publice este de a informa, educa şi distra. Trebuie să se respecte un echilibru între cele trei roluri mai-sus menţionate.

Nu există diferenţe între informaţiile din televiziunile publice şi private; eu cred că informaţia trebuie tratată cu toată seriozitatea şi rigurozitatea, indiferent de apartenenţă. Ceea ce pretind eu jurnaliştilor este să fie foarte riguroşi.

- Cunoaşteţi televiziunile din Est. Care ar fi, după părerea dumneavoastră, aportul lor la procesul democratizării?

- Ucenicia democraţiei prin televiziune este ceea ce am facut noi în ultimii ani. În ceea ce priveşte ţările din Est, posibilităţile oferite de sateliţi vă oferă şansa unei recuperări rapide, pentru că nu vă mai sunt necesare etapele străbătute de noi în ultimii 20 de ani.

Cred că ucenicia pe care acum o suportă televiziunile din Est este mult ajutată de viteza cu care circulă informaţia şi de elementul de comparaţie cu care televiziunile estice se pot confrunta urmărind programele puse la dispoziţie de canalele de televiziune occidentale.

- Aţi vizitat România pentru prima oară imediat după revoluţie. Sunteţi, de asemenea, la curent cu ceea ce s-a petrecut în aceşti trei-patru ani. Care este, opinia dumneavoastră, despre viitorul ei?

- Sincer vorbind, îmi este imposibil să mă pronunţ asupra viitorului politic al României. Spre ce se îndreaptă ea acum...Din propria experienţă (am fost corespondent în America Latină, în Liban, la Saraievo) sunt foarte prudent în a face pronosticuri asupra evoluţiei politice dintr-o ţară.

Cine şi-ar fi imaginat că în Polonia Partidul Comunist va reveni la putere? Privind cu câţiva ani în urmă, spre Uniunea Sovietică, nu ai fi bănuit că se va ajunge la situaţii extreme, soldate cu zeci de morţi. Deci, nu mă hazardez în a face aprecieri asupra viitorului politic al ţării dumneavoastră. Nu este uşor să faci previziuni politice, nici chiar pentru cei avizaţi. Cine poate spune astăzi cum se va termina războiul din Bosnia? Cine ştie dacă România, sau fosta Uniune Sovietică, nu vor fi atrase în acelaşi capacană în care a căzut Bosnia.

Estul se află într-un ameţitor turbion. Sunt atâtea probleme, de toate naturile, încât nu mă pot hazarda în a da un răspuns referitor la viitorul României. Important este să fie o democraţie reală

Referitor la mijloacele folosite pentru a accede la democraţie, acestea sunt diverse şi contradictorii. Dacă mă gândesc, în mod practic, mai puţin importante sunt căile, pentru că ele ţin de efemer, de conjunctural, important este să se realizeze scopul parcursului - libertatea.

- Dle, Norbert Balit, vă mulţumim.

BERNARD BOYER

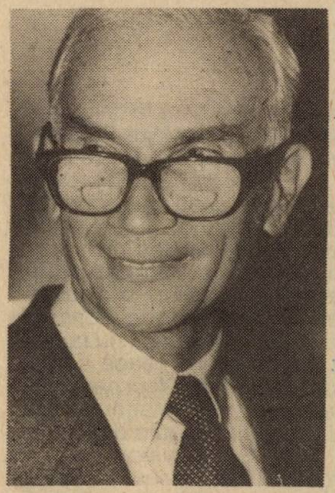

şi presa română

Născut în 26.11.1932 la Saigon, în Vietnam, noul ambasador al Republicii Franceze la Bucureşti, **BERNARD BOYER**, a organizat în seara zilei de 19.10.1993, o primă întâlnire cu presa română, la sediul Ambasadei. Căsătorit, tată a trei copii, Cavaler al Legiunii de Onoare şi ofiter al Ordinului Naţional al Meritului, Excelenţa Sa are o carieră prodigioasă: după absolvirea Şcolii Naţionale de Administraţie (ENA), a fost ataşat de ambasadă şi apoi secretar II la Moscova, secretar I în Elveţia, Italia şi la Direcţia pentru Asia şi Oceania la Administraţia centrală, prim-consilier în Côte d'Ivoire şi în Statele Unite ale Americii, ambasador în Mozambic, Swaziland şi Lesotho, ministru consilier în SUA, director pentru America în Administraţia centrală şi, apoi, ministru plenipotenţiar.

La recenta întâlnire cu presa din România, Excelenţa Sa ne-a declarat:

"Sunt fericit să mă întâlnesc cu dumneavoastră, reprezentanţii unei prese libere, într-o ţară liberă. Doresc să adresez, prin intermediul acestei prese libere, cele mai calde mulţumiri poporului român, care, în pofida a aproape jumătate de secol de regim totalitar, a rămas depozitarul fidel al principiilor de libertate şi fraternitate, pe care poporul francez le apără de secole şi pe care eu, sosind aici, le-am găsit intacte".

A consemnat

Cristian TĂNASE

SALOMON a ales Timişoara

România este ţara aleasă pentru implantarea uneia dintre întreprinderile sale.

Pentru toţi amatorii sporturilor de iarnă, Salomon, unul din marii fabricanţi de echipament sportiv, este un nume de referinţă. Instalarea sa la Timişoara e o veste bună.

Dar, atenţie! Prudenţă! Totuşi, grupul francez cu baza la Annency, în Savoia superioară, va crea pentru moment o structură lejeră, de patru, cinci persoane. Această va fi însărcinată cu organizarea şi controlul producţiei de încălţăminte pentru ski de fond, apoi ski alpin, într-o întreprindere românească aflată sub supraveghere.

În momentul de faţă, producţia întreprinderii din Timişoara se ridică la 15 000 de perechi pe an, în timp ce producţia anuală totală a lui Salomon este de 500 000 de perechi. Implantarea societăţii franceze în România este, prin urmare, modestă, dar s-ar putea dezvolta, dacă se va ţine de promisiuni.

De fapt, crearea acestei filiale, copiată după modelul celei amplasate deja în Coreea de Sud, ar fi putut avea loc şi în altă ţară din Est, dar alegerea României a fost fundamentată pe trei motive:

- apropierea geografică de Franţa şi de restul Europei;
- cultura francofonă;
- competitivitatea preţului de cost.

Asupra acestui ultim punct, factorii responsabili ai firmei mărturisesc că preţurile de cost în România sunt mai mici cu aproape 25% faţă de cele franţuzeşti - un câştig consi-derabil pentru o întreprindere care luptă pentru un loc favorabil pe glob, mai ales că firmele concurente au acaparat o parte din disponibilităţile din fosta Europă de Est.

Corespondenţă din Paris, de la

Jerôme Cathala

BOEING ŞI CLAUZA

21.10.1993, orele 15,50. Două avioane BOEING 737-300 aterizează pe aeroportul Bucureşti-Otopeni, venind de la Seattle, cu escale pentru alimentare în Canada şi Irlanda. Sunt primele avioane dintr-un contract semnat între companiile TAROM şi BOEING în 1991, care prevede livrarea către compania aeriană română a unui număr de 13 aparate. Următoarele trei urmează să fie livrate în toamna anului 1994. Cele două avioane botezate BUCUREŞTI şi ALBA IULIA au fost pilotate de directorul general, respectiv, directorul general adjunct TAROM, dnii **Nicolae Brutaru** şi **Gheorghe Răcaru**. Din declaraţia de presă a dlui Nicolae Brutaru, am reţinut:

"Contracatul semnat în 1991 cu firma BOEING face parte integrantă din strategia de dezvoltare a companiei noastre până în anul 2005.

TAROM a obţinut primul credit acordat de SUA României, 85% din finanţare provenind de la **Exim Bank America** şi 15% de la un consorţiu de bănci româneşti, cu o dobândă de doar 5,65%.

Nu este lipsit de importanţă faptul că BOEING este o companie foarte puternică şi foarte influentă, atât din punct de vedere economic, cât şi politic. **Una din clauzele contractului semnat cu BOEING în 1991, prevede ca această companie americană să ajute România în vederea obţinerii clauzei naţiunii celei mai favorizate. Şi, chiar dacă nu le place s-o recunoască, firma americană a ajutat România în acest sens.**

O altă prevedere foarte importantă din contractul nostru cu BOEING este şi aceea prin care firma românească ROMAERO, va primi comenzi în valoare de 11,2 milioane de dolari, existând posibilitatea ca acestea să fie majorate. Pentru BOEING lucrează circa 150 firme din toată lumea. Nu este un lucru de neglijat ca ROMAERO să figureze printre acestea, ca pe unele componente ale avioanelor BOEING să poată fi citit ROMAERO- ROMÂNIA".

Cristian TĂNASE

Memoriile "DOAMNEI DE FIER"

500 000 de exemplare vândute în 4 zile

Publicând memoriile doamnei Margaret Thatcher, fost premier britanic între anii 1979 şi 1990, editura Harper & Collins a dat o adevărată lovitură. În primele patru zile de la lansare, care a avut loc la 18 octombrie, s-au vândut aproape toate cele 500 000 de exemplare ale volumului "Anii petrecuţi în Downing Street" - în Downing Street, la numărul 10, se află reşedinţa oficilă a premierilor britanici - ceea ce a obligat editura să tipărească rapid un al doilea tiraj. Doamna Thatcher, acum în vârstă de 68 de ani, a fost un agent publicitar extrem de eficient, participând la numeroase lansări în librăriile londoneze, dând mii de autografe şi făcând faţă, cu aceeaşi maliţie de odinioară, la "blitzkrieg"-ul declanşat de mass-media. Ce-i drept, avea toate motivele, căci publicarea memoriilor s-a dovedit a fi şi foarte profitabilă, ritmul alert al vânzărilor prefigurând deja o mică avere, ce se va adăuga celor 3,5 milioane lire sterline primite ca drepturi de autor.

Ea a regizat cu multă grijă lansarea volumului său de memorii, considerând că cel mai potrivit moment ar fi imediat după încheierea conferinţei anuale a Partidului Conservator. "The Sunday Times", care a cumpărat dreptul de a publica în serial memoriile, a fost, de asemenea instruit de autoare, să înceapă după terminarea conferinţei. Doamna Thatcher a subestimat însă cunoscuta "poftă de scandal" a tabloidelor britanice, pomenindu-se pusă într-o situaţie delicată de "Daily Mirror", care şi-a procurat fraudulos o copie şi a început să publice extrase încă din zilele conferinţei. Nici măcar acţiunea judecătorească intentată de "Sunday Times" nu a reuşit să pună capăt publicării împotriva voinţei autoarei, căci tribunalul a decis că "Daily Mirror" acţionează în interesul public şi poate să continue. Ceea ce acesta a şi făcut, având desigur grijă să aleagă fragmentele cele mai incitante şi care se refereau la personalităţi politice de pe prima scenă a conferinţei. Deloc prudentă, doamna Thatcher îşi descrisese unii colegi de partid în termeni destul de ireverenţioşi, doar prezenţa ei de spirit evitând declanşarea unei furtuni în rândurile conservatorilor britanici. Alegând cea mai bună tactică, ea a apărut doar în penultima zi a conferinţei şi a evitat discursurile oficiale, ferindu-se să umbrească succesul actualului premier, John Major, şi a declarat, într-un comunicat că, susţine linia politică a acestuia.

Nimeni n-a fost iertat

Precizarea se cam impunea, având în vedere că Margaret Thatcher pare să nu fi uitat "rebeliunea" conservatorilor, soldată cu îndepărtarea ei de la putere, în 1990, şi a folosit prilejul acestor memorii pentru a-şi vărsa amarul asupra celui care i-a succedat în funcţie, John Major. Ea îl descrie drept "un intelectual aerian, care se lasă dus de val şi are întotdeauna probleme în ceea ce priveşte aspectele concrete ale vieţii politice", neuitând să adauge că a fost surprinsă "de inabilitatea lui de a se descurca în funcţia de ministru de finanţe", pe care Major a deţinut-o în guvernul Thatcher. În plus, afirmă doamna Thatcher, Major este "incapabil nu numai să facă faţă, dar şi să perceapă corect problemele de anvergură, drept care este tentat să dea o atenţie exagerată, de exemplu, mărunţişurilor legate de luptele interne din Partidul Conservator.

Dar Margaret Thatcher nu s-a răfuit doar cu John Major. Astfel, dovedind că nu a uitat nici criticile usturătoare pe care i le-a adus,în discursul în care îşi anunţa demisia, fostul ei ministru de externe, Geoffrey Howe, îl califică pe acesta nici mai mult, nici mai puţin decât "isteric" şi "trădător". Deloc încântat de acest mod de prezentare a conflictului dintre ei, Howe a declarat, într-un interviu, că singura lui vină este aceea "de a fi acceptat să lucreze 18 ani alături de doamna Thatcher". Ziaristul, sarcastic, a remarcat că înainte de a pronunţa ultimele cuvinte ale frazei, Howe a făcut o scurtă pauză, ca şi cum s-ar fi hotărât cu greu să nu apeleze la cuvântul "scorpie". Nici Nigel Lawson, fost cancelar al Trezoreriei în guvernul Thatcher, nu a scăpat mai ieftin, politica sa financiară fiind, în opinia fostului premier, "prostească". Pe Cecil Parkinson nu l-a încântat deloc să afle că, imediat după desemnarea ei ca premier, Margaret Thatcher s-a gândit să îi atribuie lui portofoliul afacerilor externe, căci "Doamna de fier" explică şi de ce s-a răzgândit: "Mai întâi, am aflat că fosta lui secretară îi este amantă de peste 10 ani, ceea ce s-ar mai fi putut trece cu vederea. Dar a doua zi am primit o scrisoare de la tatăl fetei, care îmi comunica, îndurerat, că aceasta este însărcinată, iar Parkinson refuză să divorţeze şi să o ia de nevastă, aşa cum îi tot promitea de la începutul legăturii lor". Până la urmă, scandalul a ieşit la iveală, iar Parkinson a fost nevoit să demisioneze din mai modestul post guvernamental în care doamna Thatcher, totuşi, îl numise.

Cea mai interesantă parte a memoriilor este însă cea referitoare la relaţiile doamnei Thatcher cu şefii de stat şi de guvern străini, ea implicându-se în toate evenimentele istorice petrecute în timpul guvernării sale şi chiar şi după aceea. Reunificarea Germaniei este considerată drept "o catastrofă economică pentru toate ţările vecine, nevoite acum să plătească faptul că au susţinut-o printr-o creştere a şomajului şi o agravare a recesiunii". Doamna Thatcher afirmă că a făcut ea însăşi, împreună cu preşedintele Franţei, François Mitterrand, eforturi intense, la finele anului 1989 şi începutul lui

1990, pentru a împiedica, sau măcar tergiversa reunificarea. Cancelarul Kohl a putut să își continue, însă, nestingherit politica de integrare datorită în primul rând lui Mitterrand, "prea moale pentru a traduce în acte politice temerile exprimate în particular" și care ar fi cedat, în cele din urmă, presiunilor Bonnului.

"Disecția" președinților americani

În ceea ce îi privește pe președinții americani pe care i-a cunoscut, doamna Thatcher întreprinde o "disecție" demnă de invidia celui mai bârfitor dintre politologi. Astfel, Jimmy Carter "nu avea o viziune de perspectivă asupra viitorului Statelor Unite... nu se descurca prea bine în problemele economice, iar în cele de politică externă era prea influențabil". De altfel, precizează ea, "Carter ca persoană, nu era deloc potrivit pentru funcția de președinte, căci avea tendința de a se pierde în detalii și de a evita, pe cât posibil, deciziile importante". În George Bush, fostul premier britanic afirmă că nu avea întotdeauna încredere, mai ales după disensiunile avute asupra situației din Orientul Mijlociu, și că a descoperit repede că singura metodă de a-ți asigura cooperarea lui Bush era "să i te adresezi cu multă curtoazie, chiar făcându-i complimente, și să eviți a-i cere ceva". La rândul său, nici George Bush nu avea sentimente cordiale față de doamna Thatcher, căci îl exaspera obiceiul ei de a vorbi ore în șir despre subiectele care o pasionau. Singurul președinte american care s-a bucurat de aprecierea deplină a "Doamnei de fier" a fost Ronald Reagan, cu care s-a înțeles bine din prima clipă. "Visul american în acțiune", cum îl denumește doamna Thatcher, a impresionat-o atât prin fermitatea de care dădea dovadă, cât și prin umorul său, cu totul deosebit. "N-am să uit niciodată când, după unul dintre puținele noastre diferende, mi-a telefonat și mi-a spus că, dacă ar fi să vină să mă viziteze la Londra, și-ar arunca pălăria pe ușă înainte de a intra pentru a fi sigur că nu o să-l împușc!", își amintește doamna Thatcher, concluzionând: "Un om fermecător!"

În tot cazul, după citirea memoriilor "Doamnei de fier", nu poți decât să regreți minunatul scandal pe care l-a pierdut istoria datorită faptului că nu ea este premier acum, când președintele american Bill Clinton a atacat extrem de dur politica Marii Britanii în Bosnia. Nu ste prea greu de imaginat ce replică acidă ar fi primi Clinton din partea doamnei Thatcher, în locul ripostei politicoase a veșnic elegantului John Major!

Corina ȘTEFAN

Tactica libiană dă rezultate?

Nu se știe cine pe cine încearcă să imite. Dar cert este că doi oameni din lumea arabă, ferm încadrați de occidentali în categoria celor "răi", aplică o tactică din ce în ce mai asemănătoare. Precum Saddam Hussein, care se joacă de-a șoarecele și pisica cu americanii, părând într-un moment să cedeze și revenind pe pozițiile dure în clipa următoare, liderul libian Moammer Gaddhafi pare să se fi inspirat din același imaginar manual care desconspiră metodele de a face să cedeze nervii americanilor.

De fapt, este o poveste de principii, în care cauzele au rămas în urmă cu 15 ani. Atunci, în 1988, se pare că doi libanezi au plasat o bombă la bordul unui avion al companiei (între timp defuncte) Pan Am. Deflagrația s-a produs deasupra unei localități scoțiene - Lockerbie - provocând moartea celor aflați la bordul avionului, cât și a unor oameni la fel de nevinovați de la sol, peste care s-a prăbușit aparatul.

Cercetările au durat ani de zile și au fost duse cu o preseverență greu de imaginat de mai multe state, îndeosebi, însă, de Statele Unite - avionul și majoritatea pasagerilor fiind americani - și Marea Britanie. Dar eforturile au dat rezultate: autorii au fost identificați drept doi agenți ai serviciilor secrete libiene. Desigur, despre vinovăția lor nu se poate vorbi până când o curte nu va pronunța sentința în acest caz.

Numai că tocmai aici e problema. Libia refuză să-i extrădeze pe cei doi. Presiunea asupra ei crește tot mai mult,și Gaddhafi începe aplicarea strălucitei tactici. Pornind de la negarea și refuzul total, el începe jocul de-a "un pas înainte, doi pași înapoi", cedând câte puțin, revenind, iar cedând, și iarăși acuzând lumea că-i persecută.

Între timp, a trecut mai bine de un an de când Națiunile Unite au impus sancțiunile aeriene împotriva Libiei, fără, prea mari rezultate, iar procesul intentat de o curte internațională, care a încercat să judece acțiunile celor doi s-a pierdut în neant, cum se pierde un pârâu în nisipurile deșertului.

În stadiul actual, Statele Unite și Marea Britanie cer extrădarea teroriștilor cu pricina pentru a fi judecați fie de unii, fie de alții. În caz contrar, se amenință cu înăsprirea sancțiunilor. Libia, în schimb, s-a oferit să extrădeze oricărei terțe părți suspecții dar, ciocnindu-se de refuzul ferm, s-a împăcat cu gândul că aceștia vor fi judecați de unul dintre cele două state. Dar, numai dacă vor părăsi țara de bună voie, pentru că de extrădare nici vorbă. E drept că însuși colonelul Gaddhafi s-a oferit să încerce să-i convingă să se predea de bunăvoie, dar probabil că n-o fi reușit.

Între timp, însă, situația internațională s-a mai schimbat. Lumea a constatat că, de o bună bucată de vreme, Libia nu a mai fost implicată în acțiuni de terorism sau, în ori ce caz, așa se crede. Iar evoluția lui Arafat a demonstrat că totul se poate schimba și "cei răi" pot trece peste noapte în tabăra celor buni. Și apoi, plictiseala este cea mai bună armă: lumea s-a săturat de toată povestea și începe să se întrebe dacă nu cumva disputa este deja prea veche și dacă pedepsele aplicate nu depășesc miza politică aflată în joc. Precum în cazul lui Saddam, unii au început să vadă în Gaddhafi mai curând o victimă, decât un agresor.

Cum altfel s-ar explica faptul că, după ce unele voci mai timide, mai ales din lumea arabă s-au întrebat dacă nu este destul, fostul mare aliat al Libiei - Rusia, ca succesor al fostei URSS - a ridicat vocea, pe neașteptate, afirmând prin ministrul de externe că ar sancționa cu un veto propunerea de înăsprire a sancțiunilor? Evident, aceasta nu înseamnă că "lupta" s-a încheiat, dar s-a tras un semnal de alarmă, mai ales ținând cont de faptul că rușii nu sunt tocmai în situația în care și-ar putea permite sa-i contrarieze pe americani așa, pe degeaba...

Emil LUCA

Japonezii despre ei înşişi

Autorii acestui interviu au avut o suită de convorbiri cu un mănunchi reprezentativ al celor aproape 125 milioane de cetăţeni ai Japoniei, la sfârşit de mileniu. Integrala acestui dialog suigeneris româno-nipon, care se va regăsi între coperţile cărţii "Japonezii despre ei înşişi", aflată sub tipar, este rodul discuţiilor purtate, timp de 4 luni, în diferite sectoare ale societăţii japoneze, de către doamna Kazuko Yamaguchi Diaconu şi publicistul Paul Diaconu, preşedintele FUNDAŢIEI NIPPONICA.

LEO ESAKI,
laureat al Premiului Nobel

JANUS -simbolul tuturor începuturilor

Când Leo Esaki, creatorul diodei-tunel care-i poartă numele, a fost ales preşedinte al Universităţii Tsukuba, în aprilie 1992, ştirea a fost anunţată de toate ziarele şi revistele japoneze pe prima pagină. Faptul nu este surprinzător dacă avem în vedere că marele fizician este singurul japonez laureat al Premiului Nobel, în viaţă. Totodată, este cel dintâi preşedinte al uneia din cele 97 de universităţi naţionale care provine din afara cercurilor academice nipone. În plus, el şi-a petrecut 32 de ani din viaţă, muncind şi trăind în străinătate. Sau, cum îi place să repete reputatului om de ştiinţă: "În termenii fizicii, este o tranziţie aproape interzisă" - între o mare companie americană, IBM, şi o prestigioasă instituţie universitară niponă.

—Am revenit acasă, pentru a-mi asuma postul de preşedinte al Universităţii Tsukuba.

Dacă veţi ieşi cu maşina din Tokio, pe autostrada Joban, după o vreme, când veţi fi pe punctul de a trece peste fluviul Tone, veţi zări silueta muntelui cu două piscuri gemene, la poalele căruia se află universitatea noastră. Este muntele Tsukuba. De când am venit în oraşul Tsukuba m-am simţit atras de acest munte, cu înfăţişare unică şi simt că m-am întors într-un loc căruia îi aparţin.

— Cum aţi devenit preşedintele Universităţii Tsukuba?

— Un grup de la Tsukuba a simţit că este nevoie de o schimbare în ce priveşte tipul de conducător şi modalitatea efectuării cercetării fundamentale la universitate. Scopul meu principal este de a crea raporturi de colaborare şi schimburi între universitate şi numeroasele companii şi institute de cercetare de aici. Oraş al ştiinţei, Tsukuba este un loc deschis schimbării. Dar, pentru ca aceasta să se producă, este nevoie de timp.

— Aţi trăit peste trei decenii la New York, sunteţi un japonez cu o formaţie culturală diferită. Reîntorcându-vă acum în ţara natală, cum vedeţi încercările de reformă a diferitelor sectoare ale societăţii japoneze?

— Pentru că suntem în ianuarie, *(lună în care a fost luat interviul - n. red.)* aş vrea să vă spun că denumirea acestei luni provine din cuvântul latin Januarius, ceea ce înseamnă luna zeului Janus, divinitatea intrărilor şi a tuturor începuturilor. Este firesc ca prima lună a anului să poarte numele lui. Janus are un singur cap, dar două chipuri. Efigia lui a fost imprimată cândva, pe o monedă romană. Prin cele două piscuri-gemene ale sale, muntele Tsukuba îmi aminteşte de Janus.

— În opinia dv. de ce are, de fapt, Janus două chipuri?

— S-ar putea ca ele să însemne că zeul are o gândire profundă şi este capabil să perceapă ambele feţe ale lucrurilor. Or, s-ar putea ca Janus să vrea să arate că oamenii şi alte fiinţe tind să aibă două feţe şi că,prin activizarea confruntării sau competiţiei dintre ele, s-ar crea sursa vitalităţii.

Cele două chipuri ale zeului ar putea semnifica importanţa faptului de a avea libertatea de alegere între două alternative. Eu însumi, fiind un preşedinte de universitate, cu o carieră neobişnuită, am două ipostaze: cea de salariat public şi cea a unui om cu o formaţie culturală diferită de cea japoneză. Uneori, ultimul factor câştigă în pondere şi îl provoacă pe primul.

— Ce înţelegeţi prin cultură diferită?

— Mă refer la cultura liberă, deschisă şi generoasă, a cercurilor academice din SUA. Ea este antiformalistă, anticonservatoare şi anti-establishment. Ea permite oricui să fie critic, să fie pro sau contra, fără nici o ezitare. Pentru a internaţionaliza societatea japoneză, va fi necesar ca japonezii să adopte elemente din două culturi diferite. Iată de ce aş propune ca Janus să fie numit zeul internaţionalizării.

Unul dintre cei mai renumiţi romancieri japonezi, Soseki Natsume, observa într-un roman, că, dacă îţi urmezi direcţiile propriei minţi, vei avea o comportare rigidă, în timp ce dacă te laşi dus de fluxul emoţiilor, vei fi purtat de curent. Aşa cum ţine el să remarce, se întâmplă uneori ca mintea să nu accepte dorinţele inimii sau ca ceea ce accepţi mental, inima să refuze .

— Aţi putea exemplifica?

— Aplicând acest mod de a reacţiona la chestiunea liberalizării pieţei japoneze a orezului, s-ar putea spune că majoritatea japonezilor doresc, în inimile lor, să blocheze importul de orez, dar, în acelaşi timp, ei simt, în mintea lor, că liberalizarea pieţei este inevitabilă. În Japonia, unde relaţiile umane sunt mai strânse decât în cazul naţiunilor occidentale, oamenii acordă prioritate sentimentelor, în raport cu logica. În schimb, Europa şi Statele Unite, unde se vorbesc limbi ferm ancorate în logică, sunt leagănul intelectualilor înzestraţi cu minţi ascuţite, care acordă o importanţă mai mare minţii decât inimii.

Dacă Japonia doreşte să exercite o influenţă mai mare în politica internaţională, ea trebuie să facă toate eforturile pentru a apela mai degrabă la minţile decât la inimile europenilor şi americanilor. Pentru a realiza aceasta, japonezii trebuie să facă tot ce este necesar pentru a-şi ascuţi propriile lor minţi.

În comparaţie cu Japonia, unde Partidul Liberal Democrat a guvernat de la sfârşitul celui de al doilea război mondial, Statele Unite au două partide, care preiau pe rând guvernarea ţării, menţinând o libertate de tipul Janus.

„GERMINAL"

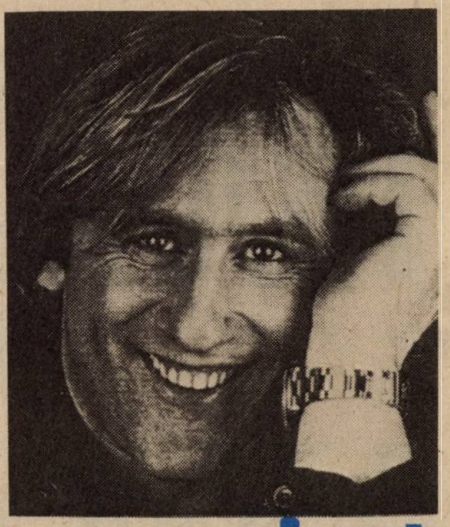

a germinat un mare scandal

Ecranizarea romanului "Germinal", al lui Emil Zola - film cu o distribuţie de excepţie şi care a costat multe milioane de dolari - a stârnit vii dispute în Franţa.

Controversele în legătură cu această peliculă despre calvarul lucrătorilor în minele de cărbuni din nordul Franţei, la sfârşitul secolului trecut, au izbucnit chiar înainte de premiera filmului, care a avut loc la 29 septembrie şi s-au prelungit mult după aceea.

Argumentele cu care fiecare tabără îşi însoţeşte "atacurile" sunt diferite. O singură concluzie pare generală: "Germinal", filmul, nu cartea, este o sfidare! Unii o consideră o sfidare politică, alţii artistică, şi nu puţini sunt cei care vorbesc despre "miza financiară" a transpunerii pe ecran a romanului lui Zola. În sfârşit, aproape toată lumea priveşte "Germinal" ca o provocare "franceză" la adresa filmului "Jurassik Park", al producătorului american Steven Spielberg, peliculă ce a început să ruleze, luna aceasta, la cinematografele pariziene.

Dar să vedem care sunt diversele interpretări care au însoţit ecranizarea povestirii lui Zola despre o revoltă înăbuşită, contra condiţiilor inumane de muncă ale minerilor, care, cu piepturile goale, înfruntă armele soldaţilor chemaţi de patroni.

Mulţi dintre cei 8 000 de figuranţi, evoluând în preajma celebrului actor Gerard Depardieu, interpretul rolului principal, sunt ei înşişi foşti mineri sau urmaşii acestora sau şomeri. Unii au relatat că, în timpul filmărilor, au retrăit încercările prin care au trecut strămoşii lor, traiul mizer al acestora, munca în condiţii inumane. "Este un film dur, tragic, emoţionant" - aprecia primarul oraşului Lille, fostul premier socialist Pièrre Mauroy, al cărui bunic a lucrat în mină.

În prezent, în condiţiile depresiunii economice. minele de cărbuni, care lucrau în pierdere, au fost închise, preferându-se petrolul şi energia nucleară. Aşa încât unii comentatori au făcut o paralelă între soarta minerilor din secolul trecut şi cea a celor de azi. Un studiu al canalului de televiziune TF1 releva că majoritatea francezilor consideră că săracii lumii contemporane nu se deosebesc de cei din vremea lui Zola, că patronii moderni nu sunt mai buni decât predecesorii lor. Publicitatea din jurul filmului n-a fost "doar reclama unui film, ci ultimul strigăt al stângii" - considera un comentator al cotidianului conservator "Le Figaro". Preşedintele socialist François Mitterrand şi preşedintele Comisiei Europene, Jacques Delors, au participat la avanpremiera din 27 septembrie.

Dar, în timp ce unii critici văd în "Germinal" un "recviem pentru dinozaurii stângii", oamenii de afaceri avertizează asupra impactului pe care l-ar putea avea el asupra investiţiilor în nordul Franţei, regiune înfăţişată ca extrem de înapoiată. Preşedintele asociaţiei patronilor din Lille - zonă unde se petrece acţiunea - a combătut imaginea sordidă a regiunii, aşa cum apare în film.

În sfârşit, s-au făcut auzite şi opinii, potrivit cărora "Germinal" va folosi actualului premier conservator francez, Edouard Balladur, pentru a implementa ideea eşecului la care sunt sortite, aprioric, mişcările muncitoreşti.

În ceea ce îl priveşte, regizorul Claude Berri afirmă că filmul său, cel mai costisitor din istoria cinematografiei naţionale, susţine lupta Franţei pentru păstrarea propriei culturi, poziţia Parisului împotriva acordului GATT privind comerţul cu filme. Combătând asaltul filmelor americane asupra Europei, Franţa doreşte să-şi protejeze sectorul audiovizual de liberalizarea comerţului şi a propus forurilor Comunităţii Europene să dea posibilitatea producătorilor de filme să participe la concurenţă. "În cazul în care cultura nu va fi tratată ca o excepţie la negocierile GATT, identitatea culturală a Europei va muri" - afirmă Berri, care a precizat că nu ar fi putut face filmul fără subvenţii guvernamentale. Acum, el aşteaptă verdictul spectatorilor. Va avea o peliculă despre lupta clasei muncitoare mai mult succes decât una despre dinozauri? Miza e mare, primele cinci milioane de spectatori neacoperind decât costurile filmului "Germinal".

Turnările au durat peste 6 luni, implicând mii de figuranţi... Distribuţia îi include, alături de Depardieu, pe Renaud, Mou-Miou, Jean Carmet, Laurent Terzieff.

Claude Berri - spun specialiştii - a dat dovadă de mare curaj, oprindu-se asupra operei unui scriitor, rareori aleasă pentru ecranizări. Faţă de Shakespeare, cu cele 302 adaptări ale pieselor sale, Zola are doar câteva adaptări pentru marele ecran ale romanelor "Nana" sau "Gervaise" şi doar 2 realizatori; Albert Capellani şi Yves Allégret s-au oprit asupra cărţii "Germinal" în 1913, respectiv 1962. Comparativ cu cele 54 de adaptări ale romanului "Carmen", cu cele 40 de ecranizări după "Cei trei muşchetari", cu 36 de filme "Mizerabilii" şi alte 36 după "Dama cu camelii", "bilanţul" lui Zola e modest. Cel puţin până acum. Se aşteaptă, însă, reacţia la actuala ecranizare.

I. IONESCU

NOUA DEZORDINE MONDIALĂ

REFUGIAŢII

19
milioane de refugiaţi
20
milioane de persoane care şi-au părăsit căminele în cadrul propriei ţări
700 000
de cereri de azil

Toate aceste cifre spun, mai mult decât ne puteam imagina, despre tulburările acestui sfârşit de veac. Oameni dezrădăcinaţi, tragedii mutate în alte spaţii geografice, foame, disperare, neputinţă - astfel se poate schiţa, în câteva cuvinte, problema refugiaţilor.

Înaltul Comisariat al Naţiunilor Unite pentru refugiaţi (HCR), organism internaţional constituit după cel de-al doilea război mondial, se vede pus într-o situaţie fără precedent: experienţa acumulată în decurs de 40 de ani nu-i serveşte la nimic! Numărul impresionant de refugiaţi, emigraţia din fostele ţări socialiste, toate au creat un adevărat ciclon pe care Comisariatul nu-l poate stăpâni. Iar "Manualele pentru situaţii de urgenţă" nu mai ajută la nimic - realitatea a depăşit previzibilul.

François Fouinat, coordonator al operaţiunilor HCR în fosta Iugoslavie, a fost martorul dramei dezrădăcinaţilor din această parte a lumii. El dezvăluie totodată dificultăţile Comisariatului în rezolvarea a numeroase noi probleme - care, cândva, nu intrau în competenţa acestui organism. Pentru simplul motiv că nu existau. Astfel, "a trebuit ca funcţionarii noştri - spune dl Fouinat - să negocieze încetarea focului între croaţi şi musulmani, să facă evacuări rapide", să răspundă, deci, unor necesităţi - chiar cu riscul morţii; de altfel, unii dintre ei au fost răniţi în decursul acestor operaţiuni. La sfârşitul lunii august, în Mostar urma să fie paraşutate 30 tone de provizii. În acel moment s-a pus problema prevenirii populaţiei. Exista, fie riscul unei panici generale, fie cel al producerii unor accidente. Ce era de făcut în asemenea situaţie? Manualele HCR nu prevăd. Hotărârile se iau aşadar pe loc, rapid, sub presiune - nu mai este timp de reflecţie, de răsfoit cărţi. Prezentul a devenit mult prea acut.

Astfel, se improvizează în fosta Iugoslavie, s-a improvizat în Golful Persic. În timpul operaţiunii "Furtuna deşertului" au fost analizate toate variantele în problema refugierii; erau aşteptaţi irakieni şi kuweitieni în Iordania, Siria şi Arabia Suadită. Şocul a venit, însă, dinspre kurzi: 2 milioane de persoane au pornit, dintr-o dată, spre Turcia şi Iran. Imprevizibilul se produsese.

Problema refugiaţilor a devenit extrem de complicată în prezent. Dacă până acum aceştia emigrau în valuri succesive, astăzi multitudinea problemelor adiacente şi simultaneitatea aspectelor fac lucrurile de nerezolvat. În Azerbaidjan, 220 000 de refugiaţi sunt aruncaţi în stradă datorită unei noi ofensive armene, 60 000 de sudanezi pleacă spre Uganda datorită luptelor din ţara lor, săptămânal poliţia din Grecia interceptează zeci de imigranţi irakieni care încearcă să debarce pe insula Chios. În Italia, 40 de indieni şi sri-lankezi au ajuns pe plaja din Reggio di Calabria, de unde sperau să plece spre Germania. La Moscova, poliţia îi dispersează cu brutalitate pe cei 300 de somalezi disperaţi. Şi lucrurile nu sfârşesc aici.

Pentru că asemenea mutaţii care reclamă intervenţia HCR se măsoară

NOUA DEZORDINE MONDIALĂ

Somalezi în portul Mombasa (Kenya)

şi în bani, dacă analizăm bugetul organizaţiei, observăm că între 1984 şi 1993, cheltuielile au crescut de la 444 milioane de dolari la 1,3 miliarde. În ultimii doi ani şi efectivul Comisariatului a crescut de la 2 100 la 3 700 de funcţionari. "Nu primim bani decât cu 20 de zile înainte, arată canadianul Ernest Chipman, şeful serviciului de finanţare a programelor, astfel încât, în orice moment, putem rămâne descoperiţi". În plus, spre deosebire de alte organizaţii, HCR nu funcţionează pe baza unor contribuţii fixe ale statelor, ci prin donaţii voluntare. Soarta refugiaţilor depinde, aşadar, de la o zi la alta, de generozitatea şi interesul donatorilor. Dramatice sunt situaţii precum cea din Afaganistan, Mozambic sau Siberia, unde se discută în termeni "de viaţă sau de moarte". Din păcate, asemenea zone rămân în umbră datorită conflictelor din fosta Iugoslavie unde sunt aţintite privirile tuturor.

Înaltul Comisariat pentru refugiaţi, deşi face foarte mult pentru cei cu probleme, a ajuns el însuşi "la limită" - arată dl Chipman. Şi aceasta, pentru că ţările dezvoltate, aceleaşi, sunt solicitate de toate organizaţiile umanitare. În 1993, s-a încercat, datorită urgenţei situaţiilor, solicitarea unor persoane fizice. Oamenilor de afaceri li s-a cerut să facă donaţii individuale în acest scop: "Refugiaţii sunt astăzi în mare pericol... Avem nevoie de ajutorul dvs, oricât de modest... Fiecare zi contează". Şi, unii au răspuns - francezi, germani, elveţieni, italieni, americani. Această colectă publică va afecta independenţa HCR, şi-au pus problema iniţiatorii, dar când în joc este viaţa atâtor oameni...

Statele dezvoltate nu sunt totdeauna generoase. Ba, dimpotrivă, ţări ca Franţa sau Germania şi-au înăsprit legislaţia privind acceptarea imigranţilor - pentru a se proteja de valurile sosite din fostul lagăr comunist. Nici americanii nu au fost mai indulgenţi, în 1991, când i-au respins pe haitieni, trimiţându-i înapoi la un regim dictatorial. Această "ermetizare" a ţărilor bogate, care uită acum drepturile omului, riscă să îi nedreptăţească pe aceia care sunt, cu adevărat, victime ale persecuţiei politice şi religioase. Asemenea argumente sunt invocate de unii dintre noii membri ai Înaltului Comisariat, care vorbesc de necesitatea unei anumite influenţe politice.

Un alt mijloc de luptă al organizaţiei este propaganda împotriva xenofobiei, care a început să câştige teren în Europa. Chiar Einstein este prezentat adesea ca un refugiat - nimic însă nu pare a-i clinti pe naţionalişti din convingerile lor.

În acest timp, numărul refugiaţilor e în creştere şi ar putea ajunge chiar la 40 milioane - ceea ce înseamnă deja un dezastru. Pentru a-l preîntâmpina, la New York se poartă discuţii în vederea coordonării eforturilor Consiliului de Securitate, Băncii Mondiale, FMI, Băncii Comunităţii Europene şi ale HCR - în ideea de a "evita răul din fosta URSS". O reuniune este proiectată, în acest scop, în luna octombrie; în obiectiv va fi Tadjikistanul.

Până atunci, funcţionarii Înaltului Comisariat recomandă Europei să nu uite, mult prea repede, dramele propriilor ei refugiaţi, de acum o jumătate de secol. Ce sens mai are, într-o lume bulversată de conflicte etnice şi dezrădăcinaţi, o Europă unită, ce ar deveni o "citadelă" a indiferenţei?

Adaptare după "L'Express" de

Mirela IAMANDI

Din "Le Point"

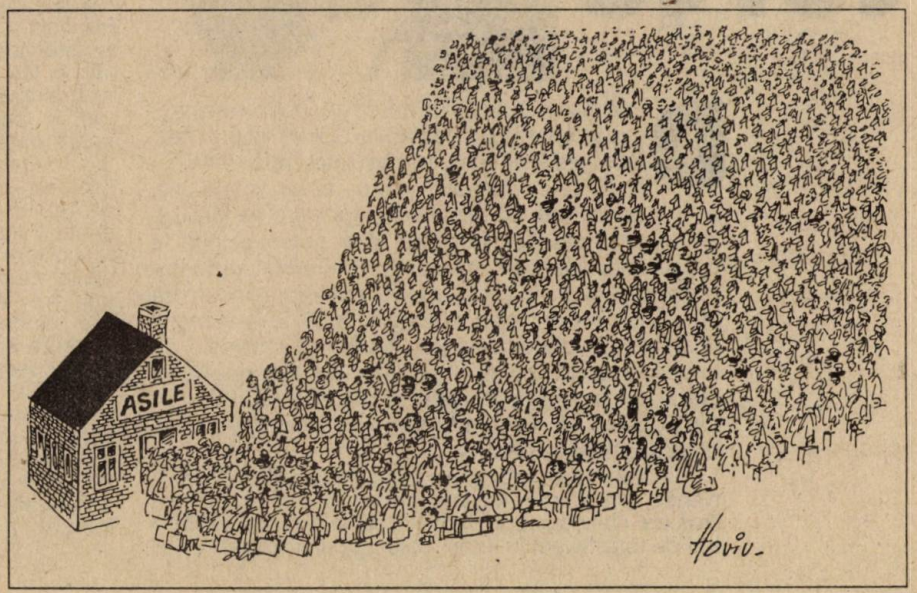

GEORGES MARCHAIS

sau retragerea fără torţe

După mai mult de 20 de ani de conducere neîntreruptă, "cârmaciul" Partidului Comunist Francez, Georges Marchais, şi-a anunţat retragerea din post. Se poate spune că ne aflăm în faţa unei decizii istorice. Dacă nu e cumva prea târziu şi se trag concluziile necesare, s-ar putea ajunge la oxigenarea stângii franceze, respectiv a ramurii comuniste, care a ajuns de la un procent impresionant de 20 la sută în Adunarea naţională, în 1973, la numai 9 la sută, după ultimele alegeri. În ceea ce îl priveşte, de la înscăunarea sa în fruntea partidului, Georges Marchais n-a făcut altceva decât să piardă din aderenţi şi din popularitate, înscriindu-se politic, pe o linie tot mai dură şi conservatoare.

În 1981, Marchais îşi exprima entuziasmul deschis pentru invadarea Afganistanului de către Armata Roşie şi chiar declara, optimist, că "bilanţul celor 50 de ani de totalitarism în lume, este global, pozitiv".

Deviza sa a fost mereu: "Cine nu e cu noi e împotriva noastră", de unde şi numeroasele excomunicări şi dezertări din PCF, care au atras după ele marginalizarea şi mortificarea unui organism politic, ce şi-a asumat riscul de a funcţiona după orarul mausoleului din Piaţa Roşie. Din punctul de vedere al liderului comuniştilor francezi, Gorbaciov a fost un revizionist; Elţin, deci, ar trebui să fie un "paricid". Tocmai de aceea, după atâtea lovituri şi eşecuri înregistrate în deceniul al nouălea, Georges Marchais a decis să rămână solitar, cu albumele de familie, lăsând nava avariată a comunismului francez să plutească în apele tulburi ale imponderabilităţii politice.

Cine va fi succesorul? Deja, după anunţul său amintit, partidul şi-a precizat intenţiile de renovare, renunţând, în mod ostentativ, la centralismul democratic şi propunându-şi ca desemnarea candidaţilor pentru viitoarea conducere să fie făcută de către membrii de rând.

La viitorul congres, din ianuarie, delegaţii vor primi o listă de candidaţi aleşi de organizaţiile regionale, dar, în ciuda avântului de democratizare, nu a fost acceptată cererea disidenţilor de a se limita mandatul funcţiei de lider şi nici nu va fi permisă disidenţa organizată în sânul partidului. Astfel că, deşi realizează anacronismul stării lor în spectrul politic francez, comuniştii francezi par să nu poată renunţa la consistenţa şi forma monolitică a partidului, în fruntea căruia să rămână, sine die, un tovaraş ce întruneşte toate calităţile - de "guru", judecător şi patriarh. Tiparele comuniste nu permit, pur şi simplu, diversitatea. Acest ingredient a lipsit la plămădirea lui, iar diversitatea obiectivă este, din pornire, un duşman de moarte, căci ameninţă conceptul cel mai drag "roşilor" - egalitarismul, visul veşnic de uniformizare care-i apropie mai mult de o dogmă păgână, decât de un sistem de gândire coerent şi viu. Din acest punct de vedere, comunismul francez, în speţă, nu-şi poate asigura decât o supravieţuire, în nici un caz o evoluţie, atâta timp cât se păstrează pe aceleaşi poziţii ortodoxe, de fond.

André Lajoinie, lider al partidului şi potenţial succesor al lui Marchais susţine că: "Trebuie să fim inventivi pentru a manifesta un pluralism, fără a eşua în fracţiuni organizate", ceea ce poate fi sinonim cu a eluda sau a deturna, dacă e să ne luăm după reflexele comuniste. Deocamdată, PCF a început cu o operaţie cosmetică - Comitetul Central va deveni Comitet naţional, Biroul Politic se va numi Birou naţional iar secretarul general - secretar naţional. Aplecarea, cel puţin semantică, spre acest adjectiv atotcuprinzător, vorbeşte de la sine despre invariabila tentă verzuie a roşului. Inamici consecvenţi ai integrării, comuniştilor francezi nu le rămâne decât să apese pe pedala naţionalistă, adecvată momentului şi, mai ales, structurii lor intime. Mai rămâne de adăugat la această reţetă, populismul, singurul pe care îl pot specula destul de avantajos, în acest moment de indiscutabilă recesiune economică. "Franţa nu se va redresa dacă va fi jertfită legii nemiloase a banului", se spune în proiectul de program al partidului. Tot aici se cere reducerea orelor de muncă, majorarea salariilor şi impozite mai mari pe circulaţia capitalului şi pe profiturile provenite din operaţiuni de bursă. Foarte frumos, dar s-ar putea ca, clasei muncitoare franceze căreia i se adresează, să nu-i mai fie suficient acest refren, erodat de intemperiile sângeroase comuniste, mult mai vizibile după căderea Zidului Berlinului.

Evident că stânga nu va pieri. Ea face parte din firea omului, aşa cum face parte nevoia de a gândi asupra condiţiei sale, dar omul nu mai este doar Marx şi nici maimuţa evoluată a lui Darwin. Fără a renunţa la balastul idealist şi strict propagandistic, coborându-se în planul pragmatic mult mai imprevizibil şi mai greu de încuiat într-un document programatic, comunismul francez va fi ce-a fost, şi mai mult decât atât.

Elena GUGU

Serial

LUMEA

Kremlinul a finanţat PCF

FAPTE din umbră 7

Graţie deschiderii arhivelor PCUS şi KGB şi încăpăţânării unui judecător rus, Serghei Aristov, ceea ce odinioară era doar o bănuială s-a confirmat, şi anume relaţiile financiare între partidele frăţeşti - un adevăr al cărui bilanţ s-a dovedit foarte costisitor.

"KGB către Comitetul Central al PCUS, 13 octombrie 1983.

Tovarăşului Ponomarev, directorul Departamentului internaţional.

Ţinând cont de întâlnirea cu tovarăşul Gaston Plissonier (PCF): conform instrucţiunilor dumneavoastră, din 23 septembrie, aceasta a avut loc la Berlin. Le-am înmânat prietenilor francezi suma de 1 milion de dolari. Din motive de securitate, tovarăşul Plissonier a refuzat să semneze de primire şi i-a ordonat omului său de încredere s-o facă, fără a menţiona, însă, suma. Semnează: general Gruşko, director adjunct al primei direcţii principale a KGB".

Gaston Plissonier, era, la acea vreme, membru al Biroului Politic al PCF şi persoana însărcinată cu relaţiile dintre PCF şi demnitarii sovietici, inclusiv agenţii lor de legătură. N-a recunoscut, însă, niciodată, că PCF a primit bani de la Moscova, ca şi Georges Marchais, Roland Leroy şi ceilalţi.

Dar, chiar şi după dispariţia COMINTERNULUI, în 1943, Partidul Comunist Francez a primit bani, inclusiv în perioada postbelică, în fiecare an, între 1950 şi 1990. Sursa: fondurile secrete de "ajutor pentru organizaţiile muncitoreşti de stânga". Intermediarul era prima direcţie principală a KGB însărcinată cu spionajul. Între 1971 şi 1990, comuniştii francezi au primit cel mai mare ajutor financiar de la Moscova, faţă de celelalte partide frăţeşti din Occident: 50 de milioane de dolari. Comuniştii italieni au primit 47 de milioane iar Partidul comunist din SUA - 42.

Totul a început la 19 iulie 1950, la Moscova. Atunci, Prezidiul Comitetului Central, condus de Stalin, a decis înfiinţarea prin **hotărârea strict secretă P76, 122, a "fondurilor sindicale internaţionale de ajutor pentru organizaţiile muncitoreşti de stânga, conform sugestiei sindicatelor româneşti"**. În 1950, ajutorul s-a ridicat la suma de 2 milioane şi venea din partea a şapte donatori: PCUS (1 milion dolari), Partidul Comunist Chinez (200 de mii dolari), Partidul Comunist din Germania de Est, plus cele din Cehoslovacia, România şi Ungaria (160 de mii de dolari fiecare). În mod oficial, sediul **biroului de informaţii al partidelor comuniste se afla la Bucureşti**. Asta era, însă, doar o acoperire: **fondurile nu erau sindicale şi nici administrate de România. Totul se hotăra la Moscova**.

Cu timpul, necesarul a crescut. Numărul partidelor finanţate a crescut şi el de la 11, în primul an, la 30, apoi la 50 şi până la 80, în 1990. Puternicele partide frăţeşti din Occident aveau din ce în ce mai multă nevoie de bani în desfăşurarea dură a războiului rece, pentru a apăra linia sovietică. Mai ales PCF.

În primul an, banii lichizi erau păstraţi într-un cufăr la Comitetul central, dar, în 1954, sumele au devenit prea importante, aşa că Vadim Stepanov, şeful Departamentului pentru legături cu partidele comuniste străine, a cerut, în scris, ca Banca Centrală să fie obligată să deschidă un depozit pentru devizele străine ale fondului şi să le livreze la ordinul departamen-

Întâlnire între Georges Marchais şi Leonid Brejnev, la 8 ianuarie 1980. Trei zile mai târziu, o serie de membri ai PCF vor susţine intervenţia în Afganistan. Dar aceştia nu spuneau că PCF a primit şase milioane de dolari de la PCUS

tului pentru "utilizări speciale". Aşa a luat fiinţă depozitul nr 1 - un alt cufăr plasat la subsolul Băncii de Comerţ Exterior, în care odihneau teancurile de bancnote, destinate exclusiv partidelor frăţeşti. Lucrurile se petreceau în felul următor: dacă Biroul Politic decidea creşterea sau suplimentarea "dotei" anuale pentru partidul dintr-o anumită ţară, funcţionarul politic telefona la bancă persoanei care se ocupa de depozitul 1 şi îi cerea să ducă suma corespunzătoare, în bani lichizi, într-un sac sau o valiză. Banii se numărau, se semna un act de primire, se telefona la KGB, la departamentul ţării în cauză - departamentul nr 5 pentru Franţa - şi era solicitat un agent de legătură, care prelua banii în schimbul unei recipise.

Ce se întâmpla pe urmă? Încă nu se cunosc precis filierele, dar colonelul KGB, Mihail Liubimov, rezident în Danemarca, îşi aminteşte: "Acestor bani, noi le spuneam "tutun" pentru prieteni. Sacii cu bancnote plecau cu prima valiză diplomatică escortată de doi însoţitori înarmaţi. Vameşii, bineînţeles, nu aveau dreptul să controleze. Ajungând la ambasadă, curierul îi transmitea rezidentului sau adjunctului său. Doar ei doi cunoşteau detaliile operaţiunii. Înmânarea banilor se făcea de obicei seara, în locuri izolate, după ce fiecare verifica dacă este sau nu urmărit. Dacă relaţiile internaţionale erau destinse, livrarea se făcea la sediul partidului. Un consilier al ambasadei apărea cu o valiză în biroul secretarului general sau al trezorierului şi, fără să spună un cuvânt, lăsa banii.

În anii '70, Partidul Comunist Francez a servit chiar ca intermediar pentru finanţarea altor partide. Deci, era partenerul cel mai de încredere, dar banii cei mai mulţi îi primeau pe atunci italienii - 5,5 milioane dolari pe an, în timp ce Georges Marchais şi Waldeck Robert se mulţumeau cu 2 milioane. Dar, în 1980, a intervenit invadarea Afganistanului, pe care, în Italia, Luigi Longo şi Enrico Berlinguer au denunţat-o violent. Francezii, însă, au hotărât să o aprobe şi să-i susţină fără ezitare pe sovietici.

Unul din motivele nemărturisite ale acestei atitudini s-a concretizat în cererea secretă adresată Biroului Politic: un ajutor suplimentar cu care să-şi plătească datoriile. Biroul Politic a aprobat suma de 6 milioane de dolari pentru PCF, în timp ce pe italieni i-a tăiat de pe listă. Aprobarea este semnată de Suslov, Grîşin, Kirilenco şi Cernenko.

În 1979, an de joncţiune în relaţiile est-vest (acelaşi an în care sovieticii au început să-şi etaleze rachetele SS- 20 în Europa), Partidul Comunist Francez a decis definitiv în ce tabără joacă. Pentru că unii conducători comunişti îşi exprimau reticenţa faţă de politica de forţă a URSS, Marchais şi Plissonier au decis să facă din nou apel la "fond". De data aceasta au primit un ajutor suplimentar de 1 milion de franci. Motivaţia, prezentată prin intermediul lui Boris Ponomarev, a fost "întărirea poziţiei prietenilor URSS în conducerea PCF". Documentul a fost semnat şi aprobat de Cernenko, Grîşin, Ustinov şi Gorbaciov. Asta se întâmpla în 1983, când patru responsabili comunişti erau miniştri în guvernul socialist francez. După 1983, francezii au devenit din ce în ce mai lacomi. Era în permanenţă nevoie de bani pentru organizarea unor activităţi de masă (întâlniri, manifestaţii, propagandă...)

Mihail Gorbaciov s-a dovedit şi el un lider generos şi a finanţat, la timpul său, campania electorală prezidenţială din 1988, când din partea PCF a candidat André Lajoinie. În 1987, Valentin Dobrinin, noul şef al Departamentului internaţional, îi adresa lui Mihail Gorbaciov scrisoarea cu nr 591, în care îi expunea motivele exprese pentru care PCF avea nevoie de bani, aşa cum i le prezentase acelaşi Gaston Plissonier: "PCF a lansat un apel de susţinere materială din partea muncitorilor francezi, dar sumele nu sunt nici pe departe suficiente, <<în aceste condiţii>> - a spus tovarăşul Plissonier, <<ne întoarcem, ca de obicei, spre partidul comunist sovietic frăţesc, pentru a solicita încă un ajutor suplimentar de 1 650 000 dolari>>. În final, au primit un milion. Şi ziarele comuniste franceze au primit ajutor frăţesc ca şi "firmele prietene" cum ar fi Compania europeană de petrol, ce aparţinea "miliardarului roşu", Jean Baptiste Doumeny.

Mihail Gorbaciov cu Georges Marchais, la Moscova, la 23 septembrie 1989. Doi ani mai târziu, fostul numărul unu sovietic spunea: "În această epocă, ajutorul partidelor frăţeşti era absolut natural"

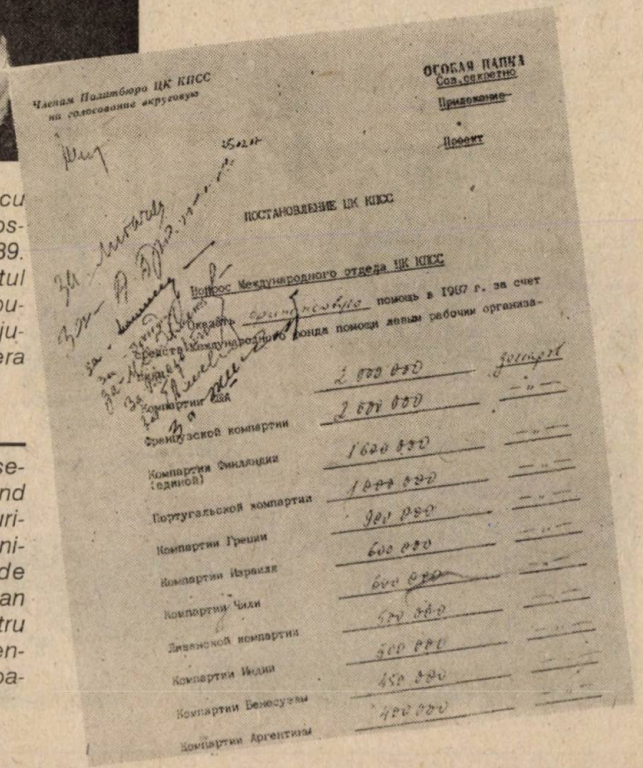

ОСОБАЯ ПАПКА
Сов. секретно
Приложение
Проект

ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЦК КПСС

Вопрос Международного отдела ЦК КПСС

Компартии США
Французской компартии
Компартии Финляндии (единой)
Португальской компартии
Компартии Греции
Компартии Израиля
Компартии Чили
Японской компартии
Компартии Индии
Компартии Венесуэлы
Компартии Аргентины

Un document "strict secret" al CC al PCUS, privind repartiţia, în 1987, a "fondurilor de ajutor pentru organizaţiile muncitoreşti de stânga". Pentru PC american - 2 milioane dolari; pentru PCF - 2 milioane dolari; pentru PC finlandez - 1,6 milioane dolari etc

Plissonier, Marchais şi Gorbaciov au recunoscut finanţarea partidelor comuniste de-a lungul deceniilor, calificând-o drept o "practică firească în epocă".

De finanţare nu mai poate fi vorba, dar Georges Marchais, ca şi Plissonier, au încă vechi prieteni la Moscova. "Garda moare, dar nu se predă!".

Traducere şi adaptare din "Le Nouvel Observateur"

Elena GUGU

Petrolul şi arabii

Victor Moise, Urziceni. Stabilitatea relativă, politică şi militară, din zona arabă are corespondeţă pe planul situaţiei economice din regiune, a cărei ameliorare a determinat o cerere sporită de energie. Astfel că, unele din statele în cauză rămân importante furnizoare de surse energetice dar, concomitent, devin şi consumatoare cu pondere mărită. În 1992, consumul total de energie al ţărilor arabe a echivalat, zilnic, cu 4,9 milioane barili, mai mult cu 14 la sută, adică cu 565 000 barili, decât în anul anterior. Nevoile energetice au fost acoperite în proporţie de 63 la sută de produsele petroliere, 33 la sută de gazele naturale şi 3 la sută de consumul de cărbune şi energia electrică de origine hidraulică. Repartiţia consumului este, însă, inegală. 11 ţări arabe, membre ale OPEC - Arabia Saudită, Egipt, Algeria, Irak, Emiratele Arabe Unite, Libia, Siria, Kuweit, Bahrein, Qatar şi Tunisia - deţin 90 la sută din consum. Dintre acestea, Arabia Saudită apare, în 1992, ca fiind cel mai mare consumator din lumea arabă: 626 000 barili pe zi. Cel mai mare spor al consumului, faţă de anul precedent, l-a înregistrat Kuweitul - 71 la sută - de la 81 000 la 139 000 barili pe zi. În privinţa consumului pe locuitor, clasamentul se prezintă astfel: Qatar - 124,9 barili; Bahrein - 82,1; Emiratele Arabe Unite - 71,7; Kuweit - 45; Arabia Saudită - 33,7; Libia - 16,5; Tunisia - 7,3; Irak - 8,4; Siria - 5,9; Egipt - 4,1.

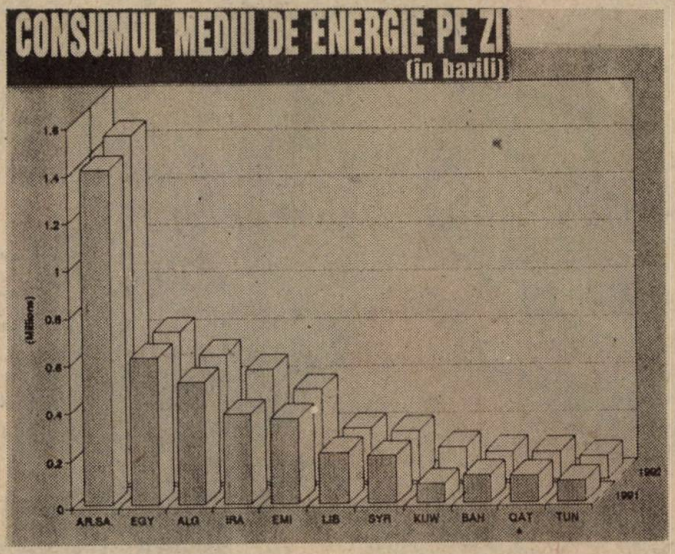

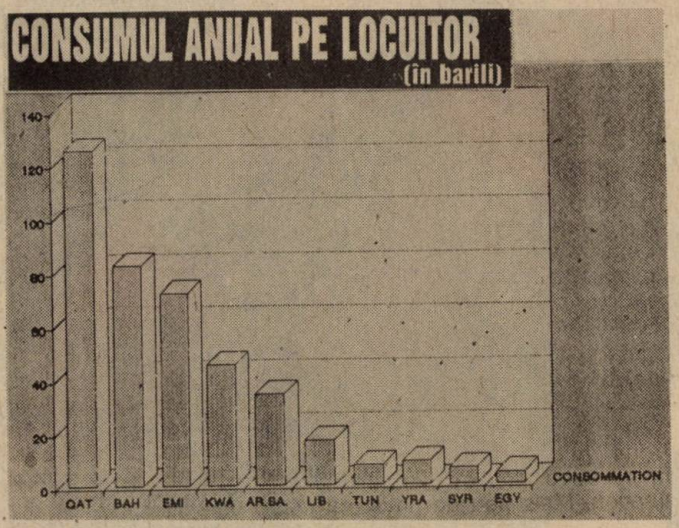

Moscheea din Casablanca

Mihai Dinulescu, Sinaia. Într-adevăr, cei care au văzut marea moschee inaugurată la sfârşitul lunii august la Casablanca afirmă că pare îndreptăţită afirmaţia că regele Marocului, Hassan al II-lea, vrea ca ţara sa să devină "noul far al Islamului", un pol al acestuia în partea de vest a lumii musulmane. Ceea ce, se pare, a iritat oarecum pe unii lideri din zonă, mai ales din Arabia Saudită şi emiratele din Golf, care, la inaugurarea moscheei, au trimis reprezentanţi de rang secund. Concepută de arhitectul francez Michel Pinseau, moscheea are cel mai înalt minaret din lumea islamică, măsurând 200 metri deasupra nivelului mării. Interiorul propriu-zis are suprafaţa totală de circa două hectare, pentru decoraţiuni folosindu-se marmură gri şi roşie, şi lemn de cedru pictat în culorile verde, bleu, verde - oliv. Construcţia - în parte edificată pe piloni deasupra apei - a fost realizată în opt ani şi a necesitat 300 000 metri cubi de beton şi 40 000 tone de oţel; au lucrat 35 000 persoane. Costul: trei miliarde franci francezi. A atras atenţia faptul că, la inaugurare, a fost chemată să recite din creaţiile sale poeta Amina M'rini. Este pentru prima oară

când se întâmplă ca unei femei să i se acorde un asemenea privilegiu. Pentru a-şi justifica invitaţia, Hassan al II-lea s-a referit la Coran, unde se afirmă că profetului Mahomed îi plăcea să asculte versuri recitate de poetesa Al Khansa prin care aceasta cânta Islamul. Gestul suveranului marocan a fost interpretat şi ca un indiciu că doreşte să îmbine o religie veche cu modernitatea, în încercarea de a deveni lider spiritual al unei comunităţi ce cuprinde, după unele surse, un miliard de credincioşi.

PRONOSPORT

Jocul câştigului de milioane